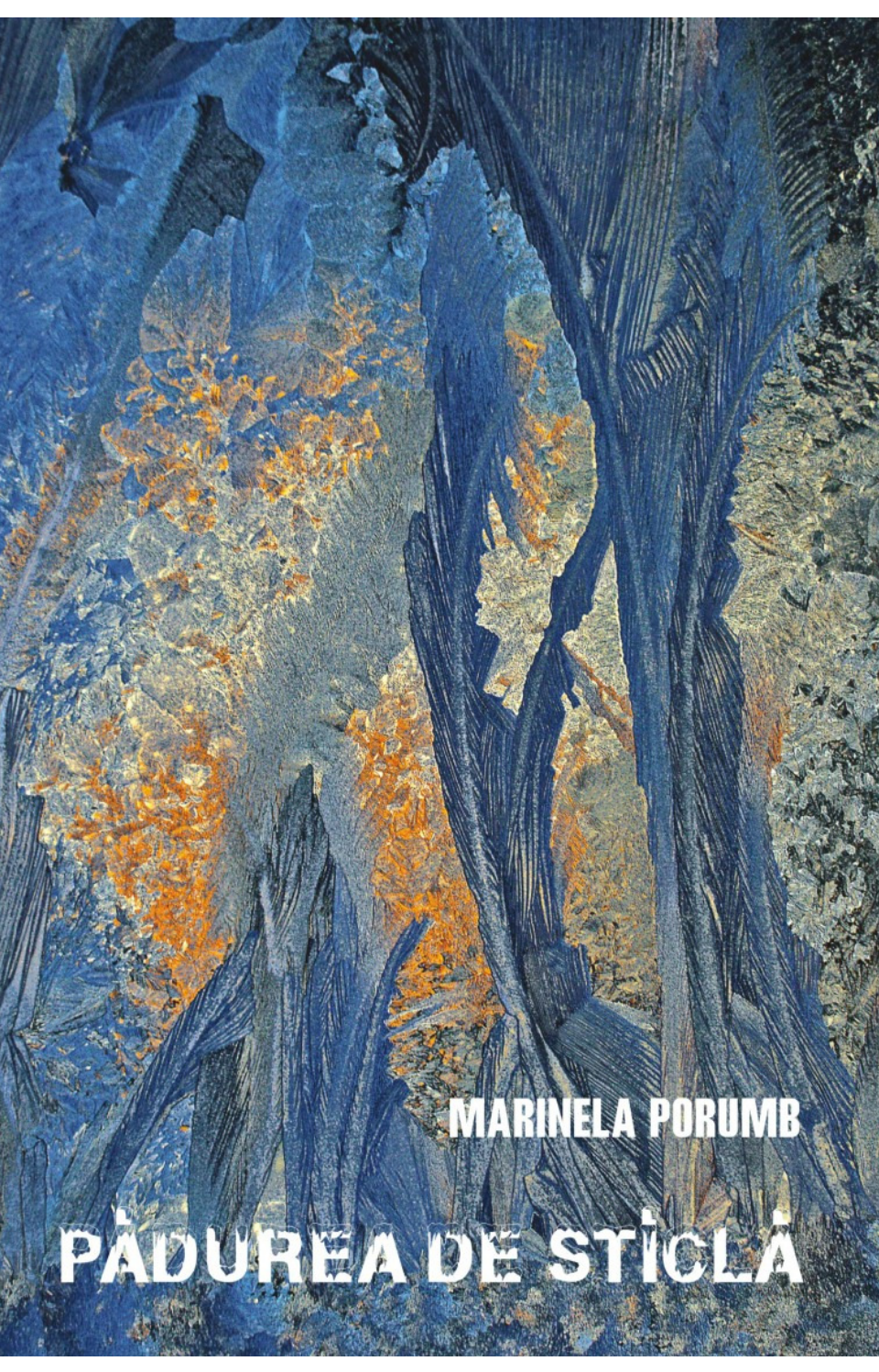
MARINELA PORUMB
PĂDUREA DE STICLĂ

foto: Radu Pop - photoDiArtis
corectura: Andrei Benedek

Contact : 0740-137813

MARINELA PORUMB

Pădurea de sticlă

roman

22 oct 2008 Sibiu

,,Omul nu-şi poate dori nimic dacă n-a înţeles să se bazeze doar pe sine. E singur, abandonat pe pământ - neavând alt destin decât cel pe care şi-l croieşte singur.” (Jean Paul Sartre –Fiinţa şi neantul)

„Nu eşti decât o frunză, o frunză firavă legată prin peţiolul tău de crenguţa unui pom. Te trezeşti în fiecare dimineaţă cu faţa mângâiată de razele calde ale soarelui, răcorită de picături transparente, bobiţe de rouă, eşti încinsă de căldura amiezii şi ocrotită de zăpuşeală, prin legănarea brizei de după amiază, iar seara soarele îţi încălzeşte nervurile spatelui, când liniştită aluneci în somnul ce aşteptă o nouă zi. Ocrotitoare, unele frunze cuprind şi învăluie uşor mugurii florilor de mai târziu. Doi muguri răsar sprijinindu-se de tine, şi-i priveşti în fiecare dimineaţă cum cresc şi li se rotunjesc petalele albe, îmbobocesc încet spre înflorire. E primăvara ta şi a florilor tale. Viaţa îţi pare minunată şi liniştită. Auzi tunete în depărtare, mai bate vântul şi mereu cad frunze, dar ţie ţi-e bine, eşti la adăpost, pomul tău e apărat de vânt... până într-o noapte... nu ai nici o putere să te opui vijeliei, nu poţi face nimic să mai rămâi în copacul neamului tău, vei fi smulsă şi dusă departe; cât de departe poate ajunge o frunză? Oricât de departe sau de aproape, nicicând nu se va mai întoarce în acelaşi copac, la florile lui."

Prolog

Anul acesta Paştile au căzut la începutul lunii aprilie. E o primăvară târzie, încă mai ninge cu fluturi de zăpadă şi vreau să cred că fiecare fulguire va fi ultima, că razele firave ale soarelui vor topi zăpada aşternută fugarnic.

De foarte departe primăvara asta târzie îmi aminteşte de o altă primăvară, pierdută pentru totdeauna, acoperită ca pagina unei cărţi de altele la fel, ca formă şi timp, dar unică prin intensitatea trăirilor cuprinse în vremea ei.

Privesc pe fereastra cabinetului jos în curtea pustie a spitalului. Ascult tăcerea şi stranie mi se pare liniştea ce pluteşte pe hol şi în saloane. De Paşti aproape toţi bolnavii au fost externaţi să-şi petreacă sărbătorile în familie, au mai rămas doar câţiva cu afecţiuni mai grave aflaţi sub un tratament intensiv sau netransportabili.

Neobişnuită cu acalmia, anticipez paşii agitaţi şi grăbiţi ai asistentelor, soneria ce mă cheamă cu strigătul scurt jos în camera de gardă. Aşteptarea se prelungeşte nefiresc şi-mi dă o senzaţie de nelinişte, de ireal.

Undeva pe coridor se aude cum se închide o uşă. Simt răspândită în aer aroma cafelei. Mi-aş dori să fie reală, chiar simt nevoia să beau o cafea. Un ciocănit uşor, nu e nici o iluzie, cafeaua miroase înnebunitor, paşii uşori ai fetei îi aud pe gresia lucioasă. Ea se apropie şi-mi aşează pe birou o ceaşcă verde de porţelan.

Adulmec cafeaua aburind fierbinte sub stratul de

caimac, mă simt inundată de aroma intensă.

- Mă gândeam că poate mai doriți o cafea, de atâta calm m-a cuprins şi pe mine somnul, îmi spune asistenta.

Îmi ridic privirea de pe fişa pe care o studiam şi abia pot respira de uimire:

- Cum te-ai pieptănat??

Râde copilăreşte şi se roteşte bucuroasă în fața mea, neînțelegându-mi mirarea.

- Vă place?

Mă scrutează printre genele rimelate intens.

- Da! Dar nu se mai piaptănă nimeni aşa.

- Mie îmi place, mama mi-a aranjat părul. Avea o colegă în liceu care se pieptăna aşa...

Rămân cu privirile pironite în urma ei. Părul de culoarea mierii, despărțit de o cărare din frunte până pe ceafă, era prins şi răsucit în două rulouri mari peste urechi, susținute de agrafe metalice ascunse. Fruntea acoperită de șuvițele unui breton surfilat, până la sprâncenele frumos arcuite; aşa mă pieptănam eu la optsprezece ani, pieptănătură cuminte şi cochetă.

Cafeaua mi se pare amară, deşi întotdeauna o beau fără zahăr. O las în ceaşcă, jumătate. Strâng foile împrăştiate pe birou, o agitație mă cuprinde şi nu mă pot concentra. Afară ninge cu boabe de gheață, dezlănțuit, furios, ca vara când bate grindina. De departe răzbate ecoul unui tunet. Capricioasă primăvară. Ca prima dragoste.

Sirena salvării se aude prelung, disperat, un strigăt lugubru. Se opreşte la poarta spitalului şi maşina încetineşte, în timp ce poarta mare se deschide. Din instinct mă îndrept spre cuier. Halatul gros de molton mă înveleşte şi mă cuprinde în căldura lui, leg strâns cordonul în talie să-i păstrez mângâierea moale. Aştept câteva secunde, pregătită să cobor. Soneria a încremenit. Nu sunt chemată, bolnavul

adus era pentru altă secție.

Ciocănituri în uşă. Anca iţeşte capul înăuntru, atât cât pieptănătura ei să-mi tulbure iar simțurile.

- D-na doctor, pacienta din salonul trei insistă să vă vadă!

- Imediat. Mai am ceva de stabilit în tratamentul ei. Tocmai îi studiam fişa.

Zâmbesc. E ceva ciudat în atitudinea bolnavei din salonul trei. Parcă încearcă să se apropie de mine şi mă respinge apoi fără motiv. Vrea să fiu lângă ea, mă cheamă şi tace. Doar mă priveşte. Cum şi de ce simte că are asupra mea o putere cu care mă manevrează? Nici un medic nu e aşa la cheremul toanelor unui bolnav, sigur trebuie să fim cât mai apropiați de fiecare dintre ei, dar de aici şi până a ne manevra e o limită.

Femeia asta are ceva ciudat, ce mă intrigă şi mă şi atrage în acelaşi timp. Parcă aş cunoaşte-o şi aş fi împărțit cu ea ceva drag. Cred că o nenorocire a făcut-o puternică, şi a rămas neînduplecată în ciuda slăbiciunii corpului. Vocea ei e hotărâtă, fără a fi obraznică sau insistentă. Se cere ascultată, nu te poți opune. Mă uimeşte puterea ei exercitată asupra mea şi mă întreb cât e capriciu şi cât suferință în ființa ei?

- Vi s-a întâmplat ceva? Sunteți palidă, constată Anca, strecurată dincoace de uşă. Vă dau un pahar cu apă?

- Nu, n-am nimic, sunt doar obosită.

,,Oare ce se întâmplă cu mine? E ceva ciudat în ultimele zile, de câteva zile, da, de când s-a internat bolnava de la salonul trei. Simt că îmi transmite o stare de teamă, de panică nelămurită. De parcă mi-ar fi adus cu ea neliniştea. Ce o fi vrând iar?"

Intru în salonul proaspăt zugrăvit, aspir mirosul de var şi vopsea de ulei, ce va fi în curând copleşit de cel de medicamente şi boală. Deocamdată miroase a proaspăt

vopsit, poate cam strident.

În patul de la fereastră, singurul ocupat din cele trei, femeia căruntă, palidă, se contopeşte cu aşternuturile învălmăşite. Un picior slab, cu varice albăstrui, sub pielea transparentă întinsă peste ele ca o coală de hârtie de pergament şifonată, pare abandonat şi uitat pe rama metalică a patului. Mâna descărnată, cu degete strâmbate de artrită, strânge faţa de pernă, mai jos de bărbie. Pleoapele, ridate, căzute, cu gene palide, îi acoperă privirea, altfel ageră.

Era ceva ciudat în toată fiinţa ei pierdută, neajutorată dar în acelaşi timp încordată, ca un animal la pândă, ceva ce mă contraria şi mă zăpăcea.

Deschise ochii şi cu o voce fermă în contrast cu abandonarea în care se uitase, îmi porunci:

- Stai lângă mine! Vreau să-ţi povestesc.

M-am aşezat pe marginea patului alăturat. A făcut un efort să se ridice în şezut, dar n-am schiţat nici un gest să o ajut, nu voiam să pară că îi fac o favoare, simţeam că totul trebuie să vină de la ea. Doar când a încercat să-şi aşeze perna la spate m-am ridicat şi i-am potrivit-o, apoi m-am aşezat din nou fără să spun nimic.

- Nu mă întrebi ce vreau să-ţi povestesc?

- Nu. Pentru că nici dumneavoastră nu m-aţi întrebat dacă am timp să vă ascult, i-am replicat.

- Ai! Îmi ţiuie urechile de atâta linişte. Până când eşti de gardă?

- Până dimineaţă la şase. Dar pot interveni urgenţe!

- Ştiu. ,,Nu aduce anul ce aduce ceasul". Uşoarele ameţeli pe care le-am avut în ultimele luni nu mi-au prevestit că într-o zi totul se va întuneca în jurul meu şi voi cădea într-o noapte adâncă.

- Tensiunea arterială trebuie verificată, iar când e vorba de hipertensiune, medicaţia necesară previne accidentele

cerebrale...

- Nu-mi place să vorbesc despre boli... crezi că analizele medicale reflectă adevărul?

- Bineînțeles.

- Aiurea! Spui că am colesterolul mărit şi eu am fost slabă toată viața, n-am avut mai mult de 60 de kg! Se poate?

- Sigur că se poate. Să vă explic...

- Mai bine nu-mi explica... crezi că nu ştiu? Am fost asistentă medicală...

O priveam surprinsă. Se juca cu mine?

- De ce m-ați chemat? am întrebat-o cu o urmă de nemulțumire în glas.

- Când m-am internat, m-ai întrebat dacă am fost în lagăr. De ce m-ai întrebat? Nu era o întrebare de rutină.

- Nu, nu era. V-am văzut încovoiată de spate şi m-am gândit că poate este urmarea unei munci grele, pe care ați depus-o în tinerețe, când corpul era încă în formare. O muncă ce v-a afectat coloana.

- Aşa este.

Nu mai spunea nimic. Aştepta ceva.

Şi atunci am aruncat argumentul suprem, ca un pescar iscusit, care ştie că peştele flămând va înhăța momeala.

- Şi tatăl meu a fost în lagăr...

Şi-a ridicat pleoapele obosite şi m-a fixat cu ochii albaştri.

- Unde?

- La Krasnoiarsk.

- Era neamț?

- Nu, era ungur. Avea 17 ani neîmpliniți şi s-a oferit să plece voluntar în locul tatălui său, care era bolnav. Când s-a întors după cinci ani, a aflat că şi bunicul a fost concentrat şi a murit în lagăr. Deci sacrificiul lui a fost absolut inutil.

A devenit deprimat, trist, necomunicativ. Nu mi-a povestit niciodată ce s-a întâmplat acolo, deşi mi-aş fi dorit să ştiu. Aş fi vrut să mă apropii de sufletul lui; poate că eliberându-se de coşmarul trăit, ar fi devenit şi el mai sociabil, mai vesel...

- E greu să retrăieşti, povestind, întâmplări pe care vrei să le uiți.

- Dar este mai periculos să ascunzi lucrurile acestea, să le accepți ca pe ceva firesc sau inevitabil. E război, mor oameni; e normal, se spune. Prizonierii sunt duşi în lagăre; pare o consecință firească. Se mai fac şi abuzuri, cum au fost concentrările; se întâmplă. E ca şi cum ai spune că țin de fatalitate. Nu, greşelile acestea istorice trebuie cunoscute, să nu se mai repete.

- Noi nu putem corecta nimic...

- Cel puțin, tatăl meu a încercat. Întors în țară, s-a căsătorit cu o româncă, pe noi, cei trei copii nu ne-a botezat la catolici şi nu ne-a învățat ungureşte. Voia să ne protejeze, în caz că evenimentele se vor repeta. Îmi amintesc că în liceu, profesoara de fizică văzându-mi numele străin şi înfățişarea mea ariană (blondă cu ochi albaştri), presupune că sunt săsoaică şi îmi cere să recunosc. Am negat cu vehemență (oricum nu eram), dar n-aş fi recunoscut nici dacă-mi spunea unguroaică. S-a enervat că nu recunosc, a zis că sunt obraznică şi mi-a dat un doi. Atunci l-am înțeles pe tatăl meu care spunea ,,trebuie să fii ca cei mulți, altfel nu ai nici un drept, şovinismul a făcut întotdeauna victime”...

Stătea în şezut, pe pat, strângând la piept genunchii îndoiți. Părea absentă, cu gândurile departe. Am tăcut surprinsă că nu mă mai ascultă. S-a întors spre mine câteva clipe mai târziu şi m-a privit, şoptindu-mi:

- Mi se spune Clara. Mi-a plăcut întotdeauna prenumele meu, prietena mea Ilse spunea că e frumos...

- Da, şi mie îmi place.

- Trage draperiile, m-a rugat. E prea multă lumină.

Glasul îi devenise blând şi trist.

Am tras şnurul ce făcea ca draperia grea de doc să se întindă pe toată suprafaţa ferestrei, filtrând o lumină caldă în interior. M-am îndreptat apoi spre uşă.

- Nu stai să-ţi povestesc? a reacţionat surprinsă că plec.

- Mă întorc imediat. M-am grăbit să vin când m-aţi chemat şi nu mi-am băut cafeaua. Prevăd că va fi o noapte lungă, i-am spus.

- Du-te! Eu oricum nu plec de aici! a zâmbit ca de o glumă şi s-a cuibărit în pat acoperindu-se cu pătura pe cap.

Cafeaua era tot pe biroul meu, asistenta nu trecuse pe la mine să-mi ia ceaşca. Am sorbit încet câte o înghiţitură. În sertar am găsit un pachet de ţigări încă neînceput, l-am deschis şi mi-am aprins o ţigară. Un fum, încă unul, fără să trag în piept; nu sunt fumătoare împătimită.

,,Are dreptate Clara, astăzi e prea multă lumină!"

Cerul s-a înseninat, soarele luminează puternic zăpada ce reflectă scânteieri. Mă apropii de fereastră să trag draperiile portocalii.

Imaginea mea se oglindeşte în ochiul de geam. O văd străină şi nu mă recunosc. Nu aşa mă simt eu, femeie matură şi sobră; mă simt în afara vârstei. Sunt totuşi eu, cu toate trăirile mele, suma sentimentelor, dorinţelor, împlinirilor sau rătăcirilor, dar fără chipul material, ce mă identifică. Aşa suntem noi, femeile: cu amintirile ce le purtăm cu noi, neştiute de ceilalţi, cu gândul acolo unde dorim să fim, atunci când ceilalţi ne cred aproape. Suntem doar ceea ce vrem să lăsăm să se vadă din tot zbuciumul şi sentimentele noastre, din nemărginita sensibilitate, adeseori neînţeleasă.

De la înălțimea ferestrei privesc bătrânii copaci desfrunziți. Dincolo de bulevard, pe deal e strada Moscovei cea mai frumoasă stradă din Sibiu. Simt că am puterea acum, mă întorc cu gândurile la primăvara când mă plimbam cu Fredy pe sub imenşii castani înfloriți.

,,Lampioanele albe şi roz se scuturau când vântul se învălmăşea în frunzişul verde palmat, picurau petale diafane cu mijlocul pictat într-un grena sângeriu. Ningea cu flori de castan, ni se prindeau în păr, se aşterneau în calea noastră, vântul le spulbera, fuioare, le înfăşura şi le împrăştia mai departe. Era ca o mare cu valuri de flori, mirosea a pământ reavăn, a iarbă.

Ne plimbam ținându-ne de mână, se însera, luminile se aprindeau în becurile cu pălării de tablă, suspendate pe stâlpi.

Fredy se gândea probabil, cum să găsească acel moment, cum să prindă clipa unică, în care mă va cuprinde în braţe şi mă va săruta. Îi simțeam emoția în glas, mă înfiora răcoarea serii şi gândul că buzele lui se vor opri stângace pe buzele mele înfiorate. Aşteptam acel sărut, primul nostru sărut şi nu cutezam să îmi imaginez cum se va întâmpla. Ca să-mi acopăr emoția, vorbeam, vorbeam, vorbeam, ca să amân clipa, să o împing cât mai departe, acolo unde nu o va ajunge teama, tulburarea sau neliniştea acestui început. Ningea cu flori de castan."

Aprind încă o țigară. Fredy s-a apropiat prea mult, periculos de aproape, de parcă n-ar fi plecat niciodată. Doar două sute de metri mă despart de locul unde l-am văzut prima oară, ... şi douăzeci de ani...

Stăteam dezorientată în fața afişului scris cu tuş negru

pe o coală de carton lucios prins în pioneze la afişier. Anunța înscrieri pentru Cercul de pictură de la Clubul Independența.

Mi-aş fi dorit să merg, dar aveam foarte mult de învățat, eram în ultimul an de liceu şi mă pregăteam pentru admiterea la Facultatea de medicină.

Nu mă hotăram dacă pot să-mi rup din timpul dedicat studiului, în fiecare joi, trei ore, după cum scria pe afiş, de la 16-19. Tentația era mare. Întotdeauna am visat să pictez, ghinionul a fost că la şcoală niciodată nu am avut profesor de desen, ci profesori care îşi completau catedra cu materia asta şi experiența lor în domeniu era nulă.

Am desenat pentru fiecare notă ce se cerea pusă în catalog, patru ani, din clasa a V-a până am terminat a VIII-a, ghiveciul cu muşcate. Era singura floare ce o aveam în clasă şi, singurul model ce se aşeza pe catedră ca temă. Tehnica de lucru, tot una singură; acuarela.

Culorile stăteau înghesuite într-o cutiuță mică din plastic, pe care era imprimat în relief :,,acuarela pictor". Cutia era prea mică pentru pasta lipicioasă, colorată, ce umplea dând pe dinafară cele 12 căsuțe. Apa ce dilua culoarea se prelingea pofticioasă şi se adăpa din jur, aducând pe pensule culori nedorite, intruse, ce îmbâcseau lucrarea.

Acum aveam în sfârşit ocazia să pictez cu adevărat. ,,Oare mama mi-ar da voie să mă înscriu?"mă întrebam indecisă.

- Vrei să te înscrii la cerc? m-a întrebat un băiat care s-a apropiat de afiş, în timp ce eu stăteam nehotărâtă.

M-am întors spre el şi l-am privit. Era mai înalt decât mine, îmbrăcat în uniformă de licean, cu chipiu şi emblemă. Sub braț, o servietă cu cărți.

- Nu ştiu ce să zic, sunt în ultimul an şi nu am timp, dar

mă tentează. Mi-au plăcut culorile de când eram copil, şi mi-am dorit, dar momentul e nepotrivit.

- Şi pentru mine e la fel. Ce ar fi totuşi să încercăm?

- Bine, hai să ne înscriem.

Ne-am înscris pe o listă la singurul birou din hol, unde se vindeau şi bilete pentru spectacole. Era într-o zi de marți, îmi amintesc pentru că ,,marțea" e ziua mea norocoasă. Am plecat împreună, aveam acelaşi drum vreo câteva străzi, dar tot povestind, m-a condus până aproape de casă. Mi se părea că ne cunoaştem dintotdeauna, fără să ne ştim nici numele, nimic concret...

Nu am găsit momentul potrivit să îi spun mamei, îmi era teamă că poate nu-mi va da voie să merg şi dacă îmi cunoştea intențiile, era dificil să spun că merg în altă parte, să scap de acasă în ziua şi ora respectivă. Pentru prima şedință de pictură aş fi motivat absența mea cu o meditație, apoi mai vedeam.

Cercul de pictură se ținea sus la mansardă, deasupra sălii de spectacol, amenajată şi ea în Turnul Gros al cetății. Ca să intrăm în sala unde se țineau cursurile urcam scările înguste şi abrupte, deschideam uşa grea de tablă groasă şi treceam prin podul plin cu recuzita teatrului. Un culoar foarte îngust, eliberat de piese de mobilier, stivuite una peste cealaltă, draperii, haine, pălării, măşti şi recuzită de luptă, îți deschidea calea şi îți dădea senzația că te afli într-un labirint, unde odată intrat te încâlceai fără să mai poți ieşi.

Atelierul de pictură ocupa o parte din pod, despărțit de toată harababura cu un perete din PFL.

Lumina cobora de sus printr-un luminator. Deşi mare, camera era atât de încărcată încât părea neîncăpătoare. De pereți erau sprijinite pânze şi cartoane preparate, tablouri pictate.

Şi aici trebuia să te strecori printre mese, un banc mare

de lucru din lemn, un birou, şevalete, câteva scaune, rafturi din lemn, cu blocuri de desen şi coli mari de hârtie rulate sul.

Pe o masă, în ulcioare ţărăneşti din lut, buchete de pensule, cu coada din plastic sau lemn, cu floarea din păr de porc mai mult sau mai puţin uzată, în nuanţe diferite, după folosinţă. Tuburi de culori, presate, unele aproape goale şi răsucite, se îngrămădeau într-o casetă.

Albume de artă, răsfoite şi pătate de culori, stăteau teanc pe un raft. Aici l-am descoperit pe Tonitza, pictorul florilor şi albumul lui cu toate filele rupte, pentru ca fiecare elev să primească una drept model de reprodus.

Elevii erau instabili, la vremea alegerii hobbyurilor, veneau şi plecau după câteva ore şi, alţii le luau locul. Profesorul, ,,tov. Cornel", nu se mai străduia să ne reţină numele, ni se adresa cu apelativul ,,Cetăţene", indiferent de genul nostru, apelativ ce ne amuza.

- Cetăţene, culoarea e prea păstoasă! Trebuie diluată cu ulei de in!

- Nu observi esenţa, cetăţene!

E adevărat, nu întotdeauna observam esenţa, dar cel mai adesea îl observam pe Fredy, care picta vizavi de mine. Pe deasupra şevaletului vedeam câţiva cârlionţi din părul lui blond şi lateral cotul mâinii drepte.

Din când în când, îşi amintea că exist şi pentru câteva secunde, apărea, întreg, mă ţintuia cu ochii albaştrii şi zâmbetul cald, apoi se retrăgea în spatele pânzei.

Era foarte talentat. Eu eram stângace.

- Ai putea urma o facultate de arte, încercam să îi sugerez, uimită de siguranţa liniei de contur sau de uşurinţa cu care combina culorile.

- Mama vrea să mă fac inginer!

Plecam mai repede cu o jumătate de oră şi ne plimbam

pe strada Moscovei.

Singurul tablou pe care l-am terminat i l-am făcut cadou mamei. O adevărată surpriză de ziua ei, o copie după un vas cu flori de gura leului, pictată în culori de ulei pe carton. A fost foarte bucuroasă, mi-a spus că seamănă izbitor cu ghiveciul de muşcate ce-l desenam în şcoala generală.

Ar fi trebuit să renunț la cercul de pictură, cred că oricât m-aş fi străduit, tiparul meu in materie de artă era perfect şi definitiv realizat în forma unui singur model, dar atelierul acela supraaglomerat era singurul loc unde îl puteam întâlni pe Fredy.

Învăța la alt liceu şi uneori, când termina cursurile mai repede, mă aştepta pe trotuar, la ieşire, lângă sala de sport şi plecam împreună. Mă mai conducea două străzi, apoi se întorcea grăbit, să nu întârzie acasă. Foarte rar se întâmpla să ne vedem câte două ore şi duminica după-amiaza; se apropiau examenele, bacalaureatul şi admiterea, aveam mult de învățat.

Într-o zi ne-am întâlnit cu mama lui pe stradă. Eu nu o cunoşteam, am trecut mai departe, nici ea nu a schițat un gest de recunoaştere. Fredy a pus capul în pământ şi un timp n-a scos nici un cuvânt. Brusc s-a oprit şi mi-a zis că trebuie să se întoarcă acasă.

În săptămâna următoare am stat doar o oră la cercul de pictură; era atât de frumos afară, era una din acele zile în care crezi că nimic rău nu se poate întâmpla. I-am spus că aş vrea să ieşim să ne plimbăm puțin prin parc.

- Mama mi-a interzis să ne mai vedem! mi-a spus Fredy, după ce ne-am plimbat mai bine de o oră fără să ne spunem nimic. Simțeam că e tensionat, că se frământă, dar nu îndrăzneam să îl întreb ce are. Aşteptam să îmi spună singur când va crede de cuviință.

- Mama mi-a interzis să ne mai vedem! mi-a spus brusc, s-a oprit speriat şi m-a cuprins în braţe. M-a sărutat. Era sărutul acela înfiorat, pe care îl aşteptam amândoi. Apoi a fost sărutul de foc, ca o vâlvătaie ce îţi arde inima din interior, se aprinde şi te mistuie, te topeşti şi nu mai ştii că exişti. Şi fără să mai respirăm a urmat sărutul tristeţe, când lacrimile sărate se amestecau cu atingerea buzelor fierbinţi,

Ne-am strâns în braţe şi am rămas aşa încremeniţi ca pentru o despărţire lungă. Îmi simţeam inima smulsă din piept şi Fredy pleca cu ea în necunoscut fără să ştiu de ce.

- De ce, Fredy, de ce?....

Nu puteam rosti cuvântul despărţire, era prea greu, prea definitiv.

- De ce nu ne mai... putem vedea? am îndrăznit să rostesc. Prea brusc, dureros de real, eram răvăşită de lovitură, o trecere dură de la existenţă la nonexistenţă, o tornadă ce dădea târcoale iubirii noastre, o vijelie distructivă cu cel mai blând nume: mama.

Cum să îi spun gândului, care visa plin de speranţă, opreşte!? spulberă iluziile!?

Cum să le spun paşilor, că în faţa lor se întinde un drum pustiu?

Cum să-i spun speranţei, că nu mai există nici un ideal?

Cum să-i spun inimii opreşte-ţi ritmul nebun?

Cum să le spun ochilor, când îl văd, ascundeţi-vă lumina?

Cum să-i spun dorinţei, vreau să mai simt îmbrăţişarea lui candidă?

Cum să-i spun dragostei ce nevoie am de dragostea lui?

- Şi tu, Fredy, tu ce ai hotărât? l-am întrebat.

Speranţa răsărea încet de sub cenuşa ce-mi acoperise

iubirea. Eram gata să sper, să cred, să visez din nou.

- Eu... i-am promis.

Mâinile mi-au căzut pe lângă corp, ca două păsări rănite. Mi-am ridicat fața spre el, mă aşteptam să văd în ochii lui indiferența, cu tăişul rece al renunțării, dar n-am văzut decât zbuciumul, frământarea, lupta pe care o dădea cu el, se rupea în două ca un copac pe care furtuna se îndârjeşte să-l smulgă din pământ.

- Trebuia să-i promit. Tu nu ştii, nu ştii, cât a suferit mama pentru mine, acum se teme că dragostea mea pentru tine, plimbările noastre, mă vor sustrage de la ce este mai important. Se teme că nu voi reuşi la facultate. Mi-a cerut să nu mă preocupe nimic în afară de învățătură.

Instinctiv am simțit că nu e doar atât.

- Aş vrea să înțeleg, Fredy, ajută-mă să înțeleg, să-i dau dreptate, să-i găsesc ,,circumstanțe atenuante"! Ucide dragostea noastră şi vreau să ştiu, de ce? Am dreptul să ştiu!

- E mai complicat, mai greu de spus în câteva cuvinte. Legătura mea cu mama e mai puternică decât legătura mamă-fiu, pentru că ea vine dintr-un sentiment mult mai adânc pe care eu i-l datorez. Am fost fericirea şi calvarul ei . ,, Piatra Penitenței" pe care a simțit-o toată viața agățată de gât. Mama a fost în lagăr, a lăsat acasă doi copii mici. Acolo n-a mai putut suporta viața îngrozitoare şi dacă a venit o lege că toate femeile însărcinate vor fi trimise în țară, mama s-a rugat de un ofițer german să o lase însărcinată, ca să se întoarcă la copii. Dar acasă nu a mai fost primită... Mama m-a crescut singură, îi datorez enorm.

- Şi tatăl tău? Ofițerul german? Ce ştii de el?

- Singura amintire, pe care o am de la el, este o lingură de alamă.

*****

Aşa a fost dintotdeauna. Ceilalţi au hotărât pentru noi. Cum să facem primii paşi, cum să spunem „mama”, când mergem şi la ce şcoală să mergem, unde să ne petrecem vacanţele, cum să ne îmbrăcăm, cum să vorbim, când să mergem la război, totul vine de la ceilalţi, suntem ca nişte roboţi programaţi. Un singur lucru nu pot hotărî: când să ne îndrăgostim.

Dragostea vine peste noi pe neştiute; într-o zi, inima bate mai tare, tresărim când îi auzim numele, dorim să-i simţim prezenţa, ne tulbură apropierea şi suferim când ne lipseşte. Iubirea nu poate fi controlată, impusă sau interzisă. E un reflex la o excitaţie a simţurilor şi nu are nimic de a face cu judecata. Se naşte şi moare independent de voinţa noastră.

Încercam să fiu raţională, să înţeleg... În iubire nu deţii controlul, nici al tău, nici al celuilalt, te laşi dus de curent, chiar dacă ştii că odată ajuns în vâltoare nu mai poţi ieşi. Eram la vârsta când o atingere, o privire, un surâs îţi sunt suficiente să fii fericit. Pluteşti o zi întreagă pe aripile norilor, doar pentru că ţi-a zâmbit sau te-a urmărit cu privirea.

-...„*mi-a interzis să ne mai vedem”* seamănă cu o catastrofă, cu prăbuşirea meteoritului în taigaua Tunguska... arde şi doboară totul pe mii de kilometri, rafale puternice de vânt, nori groşi, ciudata ploaie neagră... Cuvintele lui m-au postat în centrul impactului, în jurul meu copaci cu rădăcinile monstruoase smulse din sol, despuiaţi, carbonizaţi, culcaţi la pământ, scrum şi cenuşă.

N-am înţeles atunci, nici mai târziu. Fredy a încercat de câteva ori să mă mai întâlnească, m-a aşteptat la cercul de pictură, dar nu m-am mai dus. Îl vedeam de departe când ieşeam de la liceu şi mă întorceam din drum. Nu-mi explic nici astăzi, dacă m-am simţit atunci înverşunată împotriva mamei lui sau dezamăgită de promisiunea ce i-a făcut-o el,

fără să o poată respecta.

Singura mea explicaţie este că tinereţea e altruistă.

Am respectat dorinţa mamei lui...

Pe Fredy nu l-am mai văzut niciodată.

La facultate am intrat abia în anul următor."

Am stins, ţigara şi am închis fereastra.

Mă gândesc că tatăl meu m-a ferit de întâmplările cutremurătoare care l-au marcat atât de puternic în tinereţe, încât toată viaţa a rămas posac şi trist, iar eu vreau să aflu acum ce s-a petrecut acolo în lagăr. Să cunosc viaţa unei femei, care a suferit ca şi mama lui Fredy. Doar aşa îmi pot ierta altruismul.

CAPITOLUL UNU

LA REVEDERE 1940 - BINE AI VENIT 1941!

scria pe o pancardă aşezată deasupra intrării principale în parcul mare al oraşului, împodobit de sărbători cu ghirlande, becuri şi steguleţe colorate.

Castanii, teii, arinii şi platanii bătrâni erau încărcaţi de povara zăpezii. Cele două alei principale treceau pe sub ei şi se pierdeau într-o cărare mai puţin bătătorită ce înconjura lacul prin spatele insulei naturale, legată de mal cu o punte din lemn, arcuită, ca în grădinile din stampele japoneze.

Pe insulă creşteau numai arini; câţiva foarte bătrâni, au fost tăiaţi şi pe tulpina lor scurtată la înălţimea unor mese sau în separeuri închise cu grilaje de lemn băiţuit, mobilate rustic, se putea bea ceai sau ciocolată caldă. Într-o sobă cu cărbuni se frigeau castane comestibile.

Concursuri de patinaj, bal mascat, meciuri de hochei atrăgeau şi spectatori pe marginea lacului, de jur împrejur. Privitul, patinatul erau gratis. Cei mai buni patinatori făceau spectacol cu cele mai grele figuri pe gheaţă: piruete, opturi, cercuri, înapoi cu spatele, olandeze elegante; noi ne străduiam să-i imităm. Cânta muzica, era o feerie, toată lumea se rotea în şiruri.

Echipa de hochei se antrena pe gheaţă în cursul săptămânii în partea stângă a parapetului din mijloc, ce despărţea lacul în două. Porţiunea din apropierea terenului de hochei era mai liberă, pentru că jucătorii uitau uneori că

se află doar la antrenament şi loveau cu crosa - pucul, cu duritate; acesta ieşea în afara terenului şi se mai întâmplau accidente.

Cu un an în urmă, în vacanța de iarnă, am fost la verişoara mea Tini în Braşov şi acolo la patinoar era în mare vogă moda rochiilor de lână tricotate. Bunica îmi tricotase şi mie o rochie din lână albă, în bie, iar în partea de jos şi în jurul gâtului îi aplicase o fâşie din blăniță de miel alb, cârlionțată. La fel era şi căciulița. Aşteptasem cu nerăbdare prima zi din vacanță să le îmbrac la patinaj.

Ilse, prietena mea a fost foarte încântată de rochie, m-am răsucit de mai multe ori în fața ei. Mi-a spus că arăt trăsnet şi dacă nici acum Johann nu mă remarcă, nu mai e nimic de făcut.

De dimineață l-am zărit pe Johann trecând pe stradă cu prietenul lui, Bruno. Era în ultimul an de liceu, căpitanul echipei de hochei şi conducător din partea elevilor în Organizația tineretului german.

Tatăl lui Johann era profesor, preda franceza şi latina la noi în gimnaziu; l-am avut şi eu profesor, era un om foarte instruit. Mama lui se născuse la Viena, din tată austriac şi mamă sârboaică. Era o femeie dură, care le impunea un regim aproape cazon celor patru băieți, dintre care Johann era cel mai mare. Moştenind talentul tatălui său, Johann vorbea şi rusa şi italiana binişor. Ca să nu mai vorbesc de faptul că era un sportiv foarte bun. Handbalul, jocul tradițional al saşilor, era sportul lui preferat, dar participa şi la concursul de atletism, unde a ajuns să ia un loc fruntaş la finala desfăşurată la Mediaş. Era şi căpitanul echipei de hochei. Mereu în prim plan, prin tot felul de activități în care se implica, se făcea remarcat prin statura de handbalist, dar mai ales prin buna dispoziție şi naturalețea pe care o afişa. Era agreabil, prietenos, onest. Nu e de mirare că Brigitte,

cea mai drăguță și mai curtată fată din liceu, era îndrăgostită de el.

Locul unde speram să-l văd și să-i fiu în preajmă cu speranța că privirile noastre se vor întâlni, era desigur patinoarul. După ce am dat mai multe ture, privind mereu spre poarta parcului, m-am simțit dezamăgită că Johann nu a apărut. Băieții începuseră antrenamentul fără el.

Am mers împreună cu Ilse pe insulă și am băut un ceai cald, cu aromă de iasomie. Peste vreo jumătate de oră, când am revenit pe lac, meciul era în plină desfășurare.

Mai veniseră câteva fete pe care le cunoșteam din gimnaziu și am făcut ture de lac, ținându-ne mâinile încrucișate. Ne-am oprit în apropierea parapetului ce despărțea terenul de restul lacului. Fetele povesteau și râdeau, eu continuam să fac diferite figuri.

L-am căutat pe Johann cu privirea și n-a fost greu să descopăr statura lui sportivă; fenta adversarii și înainta spre poartă, conducând pucul cu crosa. Ajuns în apropierea porții, a lovit puternic pucul, acesta a izbit bara, a ricoșat din bară, a sărit peste parapet, a alunecat cu viteză spre mine. Mi-a lovit patina și m-a dezechilibrat în momentul când făceam o piruetă. Izbită cu forță tocmai în patina ce-mi asigura echilibrul, am căzut ca secerată, oasele gleznei au pocnit când m-am prăbușit pe gheață. M-a săgetat o durere sfâșietoare.

Încercam să mă ridic. Tentative eșuate. Nu mă puteam sprijini pe piciorul rănit, iar cel sănătos aluneca. Fetele s-au alarmat.

Johann a sărit parapetul, a patinat vijelios, mi-a dat un ocol și s-a oprit lângă mine, scrijelind suprafața lucioasă a gheții cu vârful patinelor.

Mă înfuria prezența lui, cu crosa în mână, războinic, parcă venise să îmi tragă o bătaie bună. Mă simțeam tare

mică şi neajutorată, şi-mi venea să plâng de ciudă că stau acolo jos, grămadă, iar el părea mai masiv şi mai puternic cum mă privea de sus, de la înălţimea staturii lui impunătoare şi atletice. Îmi era necaz mai ales că la prima ieşire pe lac în această iarnă mi se întâmpla un accident, care putea să-mi strice toată vacanţa. Mi se părea ca o pedeapsă nemeritată să stau pe mal în rochiţa mea superbă şi să privesc cum ceilalţi se distrează. Îmi venea să plâng, nu pentru că mă durea piciorul (începuse chiar să-mi amorţească), ci pentru că eram furioasă.

Johann se aplecă deasupra mea şi îmi spuse cu o voce aparent sinceră:

- Îmi pare rău, nu am vrut asta!

- Atunci trebuia să joci hochei pe terenul vostru, i-a replicat Ilse arţăgoasă, gata să se certe cu el.

- Păi asta am şi făcut! Doar de acolo vin acum! se arătă el mirat.

- Dacă jucai doar pe teren, nu o loveai cu pucul!

- Voi de ce nu patinaţi mai încolo? Vă fâţâiţi pe lângă terenul de hochei! Dacă eraţi mai departe, nu s-ar fi întâmplat!

- Fiindcă gheaţa e mai liberă aici!

Aşadar ne-a observat. Şi eu care credeam că e atât de concentrat la joc încât nu mai vede nimic în afară de puc. Am scos un ţipăt, vrând să mă ridic din nou; privirile lor s-au îndreptat spre mine, îngrijorate. Eram iarăşi centrul atenţiei şi asta mă făcea să mă simt mai bine.

- Te doare? Te-ai lovit rău? mă întrebă şi ochii lui albaştri erau blânzi, miraţi şi trişti.

- Da. Nu mă pot sprijini pe picior, cred că mi-am sclântit glezna.

Johann s-a lăsat pe vine lângă mine şi mi-a luat piciorul în mâinile lui mari, de pe care azvârlise mănuşile. Mi-a

desfăcut şireturile de la gheată şi când mi-a palpat glezna am scos un ţipăt.

- Nu-i mai face rău, dă-i pace! i-a strigat Ilse.

- Am vrut să o ajut! îi răspunse el calm şi întorcându-se spre mine:

- Trebuie să mergi acasă, să te întinzi în pat şi să-ţi pui o compresă cu apă domoală. Poate ţi-ar face bine şi un masaj uşor. Locuieşti departe?

- În centru, lângă drogherie.

- Te duc eu, îmi spuse blând.

Apoi strigă spre băieţi, care întrerupseseră jocul şi îl aşteptau:

- Jucaţi fără mine!

M-a ridicat în braţe uşor, ca pe un copil, cu o tandreţe neaşteptată pentru un ,,munte de om", cum ar fi spus bunica.

- Cuprinde-mă de gât să te pot duce mai bine! mi-a şoptit şi eu l-am prins cu braţele amândouă şi m-am cuibărit la pieptul lui.

A patinat până la marginea terenului de hochei şi-a luat casca de pe cap cu mâna dreaptă şi a aşezat-o pe marginea de beton a lacului, dând-o în grijă băieţilor din galerie, care au sărit să-i desprindă patinele de pe ghete. În tot acest timp, stăteam agăţată de el, susţinută cu mâna lui stângă.

- Eşti uşoară ca un fulg! mi-a şoptit şi eu n-am ştiut ce să-i răspund, dacă mi-a făcut un compliment sau şi-a spus doar o părere.

,,Ce slabă sunt, are dreptate mama" mi-am zis.

Îmi era bine în braţele lui puternice, care mă ridicaseră cu uşurinţă şi mă strângeau la piept. Aş fi vrut ca drumul până acasă să nu se mai termine, să plutesc în senzaţia dulce a unui vis împlinit după o prea îndelungată aşteptare, vis pe care mi-l imaginam de multe luni încoace, temătoare că nu se

va realiza vreodată. Iar acum, mai mult decât îndrăznisem să sper, fruntea mi se sprijinea pe gâtul lui puternic şi simţeam cum îi pulsează vena chiar deasupra sprâncenei mele, era o palpitaţie ca zvâcnirea aripilor de libelulă.

A traversat parcul pe una din aleile curăţate de zăpadă şi a ieşit pe strada principală.

Săniile trase de cai cu zurgălăi treceau pe lângă noi plimbând perechi de tineri ce se bucurau din plin de zăpada aşternută înainte de sărbători şi de priveliştea, încântătoare ca în basme. Ninsese toată ziua, platanii şi castanii de pe strada principală purtau greutatea omătului pe crengi.

Băieţi şi fete, în pulovere groase de lână cu model tirolez, cu patinele legate pe umăr, cu căciuliţe trase peste frunte şi urechi, cu fulare în jurul gâtului şi mănuşi croşetate din lână încălzindu-le mâinile, gesticulau veseli, râzând, povestind, îmbrâncindu-se în zăpada adunată troiene pe marginea drumului. Se îndreptau spre lac ca un şuvoi de bucurie.

Noi mergeam în sens invers, dar mi se părea că torentul de mulţumire vie venea şi se oprea în noi, îl absorbeam cu inima deschisă. Simţeam o exaltare sufletească intensă, provocată de emoţia puternică. Încântare ce creştea pe măsură ce percepeam mai bine realitatea şi mă dezmeticeam din surpriza şi rapiditatea cu care se derulase întâmplarea.

Îmi plăcea atât de mult să mă las îmbrăţişată de mâinile lui puternice, încât regretam că i-am dat adresa mea aflată atât de aproape, doar la vreo cinci sute de metri. Mai bine îi spuneam adresa Ilsei, care stătea în celălalt capăt al oraşului; până acolo m-ar fi purtat mai mult la pieptul lui.

Prietenele mele, Ilse şi Magda, paji credincioşi, abia se ţineau după noi încercând să-şi potrivească paşii lor mărunţi cu pasul lui hotărât, ca să nu rămână în urmă.

Pe mine începuse să mă doară glezna, cred că începea să se umfle pentru că gheata mă strângea tot mai tare, şi piciorul îmi amorţise. Cred că trebuia să afle asta, să se simtă măcar puţin vinovat pentru greşeala lui; să înţeleagă că dacă n-aş fi avut accidentul, nu m-aş fi lăsat purtată în braţe. Am început să oftez.

- Ai grijă cum o porţi în braţe! Fii şi tu mai delicat! sări Ilse cu gura pe el.

- Dar ce am mai făcut acum? se arătă Johann mirat.

- Mergi mai încet, că o zdruncini! adăugă şi Magda, obosită de alergare.

- Da, mergi mai încet! am şoptit şi eu aproape de urechea lui.

Îmi doream ca drumul să fie nesfârşit, să întârzii cât mai mult clipa când ne vom despărţi.

Johann clătină din cap, sigur că nu-i convenea, ar fi vrut să se scape cât mai repede de povara din braţe şi să se întoarcă la echipa de hochei.

Ei şi, dacă era vinovat, ce dacă pierdea antrenamentul din seara asta? Eu pierdeam mai mult decât el: vacanţa de iarnă abia începuse şi pe lacul din parc gheaţa era tocmai bună pentru patinaj.

Ajunsă în faţa casei noastre, Ilse se aplecă, luă cheia mare din cuiul de sub poartă şi descuie uşa masivă. Aprinse lumina în gangul întunecos. Casa era cufundată în întuneric, doar de la fereastra camerei unde locuia servitoarea, în fundul curţii, o lumină difuză gălbuie, ca în felicitările de sărbători, se răsfrângea pe troienele de zăpadă adunate de-a lungul cărării ce ducea la uşa grădinii.

Ilse înaintă în curte pe pavajul fleoştărit cu pietre mari de râu, până lângă uşa pivniţei, de unde sprijinindu-se cu mâna dreaptă pe balustrada din fier forjat, urcă scările. Deschise zarul de la uşiţa cerdacului din lemn ce înconjura

casa pe toată lungimea etajului şi descuie uşa de la intrarea în hol strecurându-şi mâna prin arcul de cerc decupat al geamului. Aprinse becul din colţul casei, ce lumina curtea, pentru ca Johann, care nu cunoştea alcătuirea scărilor, să poată aduce sus povara ce o purta în braţe, în siguranţă, fără să se împiedice de vreo treaptă.

Părinţii mei erau plecaţi în vizită, iar bunica probabil se uita din odaia ei prin geam, în stradă, la trecători, cu lumina stinsă, obişnuită să facă economie la curent. Stătea sprijinită ore în şir cu coatele pe o perniţă şi urmărea furnicarul de oameni, care treceau: ,,e un spectacol atât de interesant, de parcă aş fi la cinematograf!" obişnuia să spună.

- O să plec, îmi şopti Johann, după ce mă lăsă jos din braţe pe divanul din camera mea. E târziu să mai aştept până vine domnul avocat şi ar fi nepotrivit să rămân la tine în lipsa părinţilor, dar o să trec mâine să îmi cer scuze şi să văd cum te mai simţi.

Mă descălţă de ghete, îmi aşeză picioarele întinse pe divan şi îmi potrivi o pernă la spate. Gesturile lui fireşti, în deplin acord cu starea mea, mă hipnotizau. Se aplecase deasupra piciorului şi cu mişcări uşoare dar ferme îmi masa glezna. Obrazul meu îi atingea părul aspru, castaniu deschis, cârlionţat, în care fulgii de zăpadă se topiseră şi sclipeau picături mici de apă, ca bobiţele de rouă. Am închis ochii să păstrez senzaţia atingerii ce-mi provoca fiori reci, de uşoară electrocutare. Deplinătatea clipei mă învăluia într-o dulce desfătare, voluptate izvorâtă din primii fiori ce-mi tulburau simţurile.

M-am retras speriată, când i-am simţit privirea mirată cercetându-mă întrebătoare. Obrajii îmi ardeau în flăcări, împurpuraţi. Nu ştiam dacă trebuie să mă ruşinez sau să mă bucur subjugată de fiorii atingerii lui, ce-mi puneau sângele în mişcare.

- Ți-ai mai revenit, îmi spuse privindu-mă cu albastrul irişilor, intens, încât pleoapele mele se aplecară sfioase. Te-ai îmbujorat!

Am zâmbit stânjenită, dar uşurată că nu mi-a descoperit secretul, că nu mi-am trădat zbuciumul interior.

În acest timp Ilse chemă servitoarea să se ocupe de mine; apoi plecară toți trei.

M-am simțit dintr-o dată mică şi neînsemnată, rămasă singură pe divan. Gândul că toți au plecat pe lac, iar eu am rămas acolo abandonată ca un pui de vrabie cu aripa frântă ce nu mai poate zbura, mă supără amarnic, încât mi-au dat lacrimile.

Sufeream de singurătate încă din copilărie, pentru că toți verii şi verişoarele mele aveau familii numeroase, trăiau într-o veşnică agitație, mişcare şi alergare încolo şi încoace, zbucium, neastâmpăr datorat imposibilității de a se pune de acord în faptele lor, neînțelegeri izvorâte şi din diferența de vârstă. Mă atrăgea zburdălnicia celor mai mici, tensiunile nervoase ale verişoarelor şicanate de nerăbdarea şi curiozitatea fraților, zarva, dezordinea din casa lor, dar şi solidaritatea în momente dificile, dragostea şi susținerea la nevoie.

Mă plângeam mamei când eram copil că nu mai am frați şi voi rămâne singură când ei nu vor mai trăi.

- Lasă că o să-ți fie bine, tu nu va trebui să împarți cu nimeni averea, nu vei fi săracă prin fărâmițarea ei. Tot ce avem îți va rămâne ție.

O astfel de perspectivă era atât de îndepărtată pentru mine, ca luna de pe cer şi nu suplinea cu nimic dorința de agitație de care aveam nevoie în jurul meu. După care jinduiam chiar şi în seara asta.

Servitoarea mi-a uns glezna cu untură de porc şi mi-a înfăşurat piciorul într-un şal de lână. N-am vrut să mă culc,

era încă devreme, abia ora opt; am rugat-o să-mi aşeze un fotoliu în sufragerie, la fereastra de la stradă. M-a sprijinit să ajung până la el şi să mă cufund în perna mare. Mi-a pus o pătură pe genunchi şi m-a întrebat, dacă îi aştept pe părinţii mei sau cinez singură. Mâncarea era caldă în cuptor.

- Am pregătit piept de viţel împănat şi salată de cartofi.

Am strâmbat din nas. Nu-mi era foame.

- Cremă de portocale cu pesmet de migdale şi piure de anason! Sau vrei un ceai de tei cu ruladă din pandişpan?

- Nu vreau nimic, dar te rog nu îi spune mamei că nu am mâncat, o să mă certe.

Servitoarea a clătinat din cap nemulţumită că munca i-a fost în zadar şi s-a retras în camera ei din curte.

Kati era în serviciu la noi de când m-am născut, făcea parte din familie, aş putea spune. Tăcută şi posacă, aşa credeam eu, ea spunea că e discretă şi rezervată şi făcea o faimă din cele două calităţi pe care le afişa. Mi-aş fi dorit să pot comunica cu ea, să-i pot povesti în ascuns gândurile mele, dar mama îmi interzisese categoric acest lucru ,,o servitoare azi e la noi, mâine poate fi în altă casă, şi duce cu ea secretele familiei. Şi aşa vede destule lucruri, nu e necesar să-i mai faci şi confidenţe în plus. Spune-mi mie ce ai de spus."

Să-i spun mamei? Mi-aş fi dorit să găsesc în mama o prietenă, o sfătuitoare, căreia să-i povestesc fără rezerve tot ce-mi trecea prin minte. Viaţa se deschidea în faţa mea şi eu priveam uimită la toate transformările neaşteptate, descoperite cu surprindere. Cea mai mare a fost surpriza când la un control medical în clasă, aveam zece ani, a trebuit să ne dezbrăcăm până la brâu. Marta n-a vrut să-şi dea jos bluza decât la insistenţele îndelungate ale învăţătoarei şi când s-a dezbrăcat am observat pe pieptul ei două umflături cu sfârcuri ca gogoşile cu moţ de vişine ale bunicii. Am venit

acasă zbuciumându-mă şi frământându-mă cu cine să discut problema; mă întrebam dacă şi mie şi mai ales când, va fi timpul să mi se întâmple asta. Noaptea nu puteam dormi de grijă, în fiecare dimineaţă mă uitam speriată în oglindă să constat, dacă a intervenit vreo modificare pe pieptul meu plat.

Pe tata nu îndrăzneam să-l întreb o asemenea ruşine, mama era prea ocupată cu seratele şi concertele ei, m-am dus la verişoara mea Trude, care m-a liniştit, spunându-mi că e un lucru firesc şi frumos şi ca să mă convingă chiar şi-a ridicat bluza şi maieul să-mi arate sânii ei, rotunzi ca două mere, nu ca gogoşile Martei. Mi-a mai spus Trude că şi alte schimbări se vor petrece în corpul meu, să nu mă tem şi să le accept ca pe ceva firesc. Pentru că astfel voi deveni femeie, iar aceste transformări vor da o notă de frumuseţe şi magnetism corpului meu; candoarea, inocenţa şi puritatea copilăriei vor fi înlocuite de farmecul feminităţii.

Nu ştiu de ce m-am întors cu gândul la copilărie, poate pentru că mi s-a făcut aşa deodată dor de Trude sau pentru că afară începuse să ningă cu fulgi mari ca puful de gâscă, desprinşi ca din pernele bunicii sau din basmele pe care mi le citea bunicul în copilărie.

Copiii alunecau luându-şi avânt pe fâşia de gheţuş dezvelit de sub zăpadă în pârâul îngheţat ce traversa oraşul prin faţa casei noastre. Fetele se plimbau la braţ, câte două-trei, vesele, lipsite de griji, oprindu-se să privească în vitrinele magazinelor aranjamentele de Crăciun cu brazi împodobiţi cu globuri, ghirlande de beteală argintie şi lumânări colorate, cu nuci aurii, gablonzuri şi îngeraşi bucălaţi cu aripi diafane.

Vitrina luminată a cofetăriei de peste drum expunea platouri etajate cu zaharicale şi bomboane fondante, cu bomboane de pom învelite în foiţe de staniol cu model presat

într-o varietate de nuanțe delicate, împachetate peste hârtia fină de mătase, franjurată la capete.

Mi-a revenit în minte întâmplarea de pe lac şi am derulat parcă cu încetinitorul toată strădania mea din ultimii trei ani, ca Johann să mă observe, să-mi adreseze câteva cuvinte.

În pauză mă plimbam cu Ilse prin fața lui atunci când era de serviciu pe coridor la liceu, coboram scările pe partea stângă, accesibilă doar băieților. O făceam anume cu riscul să fiu pedepsită şi scoasă în careul de luni dimineața, Johann trebuia să observe şi să mă noteze în caiet, să mă întrebe numele. Doar că Johann sau nu voia sau se prefăcea preocupat de cu totul altceva; cert e că reuşeam să cobor sau să urc fără să fiu admonestată. Când mergeam cu clasa la cinematograf, treceam prin fața lui sau Ilse îmi păstra un loc alături de ea în grupul de băieți, de care era mereu înconjurată. Inutilă strădanie. Johann nu avea ochi decât pentru Brigitte, colega mea de clasă.

Intrarea în sala de cinema era pe un culoar prin mijlocul ultimului rând, dar toată lumea se revărsa spre locurile apropiate de ecran. Într-o duminică la matineu, am întârziat şi mi-am căutat loc pe unul din multele scaune goale aproape de intrare, ca să nu mai deranjez până la pauză. Filmul era plictisitor, chiar aveam de gând să plec, când am observat că ceva mai departe de mine, la câteva scaune distanță în ultimul rând, unde stau de obicei îndrăgostiții, ca să se țină de mână nestingheriți de privirile celor din jur, două persoane se sărutau. Nu reuşeam să disting cine sunt, era prea întuneric. La un moment dat rola de film s-a rupt şi în sală s-a făcut lumină. M-am întors curioasă să văd cine sunt şi am încremenit de uimire, erau Johann şi Brigitte. S-au ridicat fâstâciți şi au ieşit din sală, ținându-se de mână. Nu mă mai interesa filmul, am plecat şi eu. Am fugit până acasă abia reținându-mi lacrimile.

M-am dus în şopronul de lemne şi am plâns pe înfundate până n-am mai avut lacrimi. Ce avea Brigitte şi eu nu aveam, încât să-l fac pe Johann să se uite la mine, să-mi scrie bilețele, să mă aştepte la poarta gimnaziului şi să mă conducă până aproape de casă?

O priveam pe Brigitte şi o studiam pe furiş, îi analizam şi interpretam fiecare gest fiecare mişcare. Era mai înaltă decât mine cu cel puțin o palmă, era mai împlinită, sânii îi împungeau obraznic uniforma bleumarin şi se rotunjeau ca două mere mari, tomnatice. La spate, uniforma strânsă sufocant în talie cu un cordon, se mula pe şoldurile ei formate. O invidiam. Îi invidiam rotunjimile pronunțate, în vreme ce formele mele abia înmugureau. Îi invidiam siguranța de sine, zâmbetul cochet, uşurința cu care glumea, părul şaten tuns scurt şi ondulat cu fierul de încrețit.

Aş fi vrut să mă împrietenesc cu ea, doar pentru a fi mai mult în preajma lui Johann.

- Nici să nu te apropii de ea! mă scutura Ilse, când îi expuneam admirația mea pentru Brigitte. Vrei să-ți strici reputația? Tu ce vrei de la Johann?

- Vreau să mă iubească, desigur. Dar eu n-am nici o calitate care să-i atragă privirea spre mine. Nu semăn deloc cu Brigitte.

- Nici să nu semeni. Johann şi alți băieți, care roiesc în jurul ei acum, când se vor gândi la căsătorie spre fete ca tine îşi vor întoarce privirile.

Ideea nu mă consola. Nu aveam cum să mă gândesc că un băiat, un bărbat s-ar plictisi de şarmanta Brigitte şi ar dori să-şi petreacă timpul cu mine. Băieții nici nu ştiau că exist, doar când le stăteam în cale pe coridor, mă îmbrânceau cerându-mi să le las drumul liber. Erau întotdeauna grăbiți, mereu în alergare, aveau numeroase activități în care se antrenau, iar eu nu făceam decât să-i încurc.

Mi-aş fi dorit să mă iubească Johann, să privească spre mine cu acea privire tandră... cu care o înconjura pe Brigitte.

- Eu îmi doresc să fiu iubită, să mă căsătoresc din dragoste şi iubirea să dăinuie toată viaţa. Cred că aş fi tare nefericită, dacă iubirea noastră s-ar stinge, m-aş usca şi eu ca o floare fără apă " îmi descărcam sufletul cu toate neliniştile, prietenei mele, singura căreia îi puteam spune frământările. Pe Ilse nu o interesa dragostea ca pe mine, era băieţoasă, îi plăcea camaraderia, se amesteca în jocurile şi întrecerile băieţilor. Avea însă răbdare să-mi asculte toate durerile, care izvorau din indiferenţa lui Johann.

M-am dus la mine în cameră, sărind într-un picior şi n-am mai aprins lumina. I-am auzit pe părinţii mei urcând scările şi discutând aprins în faţa uşii de la intrare. Cred că mama îi făcea reproşuri tatei, ca de obicei, întotdeauna ceva în atitudinea lui o irita. Nu-i putea înţelege firea sentimentală, şi nu era de acord cu nimic din ce făcea sau spunea el.

- De ce crezi că te cheamă, eşti un măscărici şi îi faci să râdă! Asta eşti.

- S-au simţit bine şi le plac glumele mele, ar trebui să te destinzi şi tu, să nu mai fii atât de crispată, să fi mai umană...

Nici unul din ei nu era mulţumit cu atitudinea celuilalt, le fuseseră probabil înşelate aşteptările şi acum mai încercau să se amăgească cu o iluzie; să mai schimbe ceva, ce oricum nu putea fi schimbat. Să mai modifice măcar puţin din firea, comportamentul, aspectul celuilalt. Mama şi tata se înverşunau să fie ei înşuşi şi să se impună aşa cum nu o făcuseră în tinereţe, când concesiile, mici cât vor fi fost, le alimentaseră aşteptările. Iar acum când acestea nu mai existau, o prăpastie cu maluri paralele, cu poteci înfundate

îi ținea departe unul de celălalt. Lucrurile erau foarte complicate din punctul meu de vedere şi nu întrevedeam nici o ameliorare a situației. Mă obişnuisem cu tachinările lor, cu răutățile pe care mama le spunea uneori de față cu mine, parcă pentru a mă convinge de dreptatea ei, simțindu-mă de partea tatei.

Mama intră în dormitor, iar tata în biroul lui, să-şi fumeze țigara. Am aprins lampa de noptieră, semn că nu dorm şi îl aştept să treacă pe la mine, am deschis o carte şi încercam să citesc. Nu mă puteam concentra să înțeleg, rândurile treceau prin fața ochilor mei, peste ele se suprapunea imaginea lui Johann, ocrotindu-mă cu brațele puternice.

Mă întrebam: oare aşa va fi dragostea? Ceea ce simțeam acum era un amalgam de stări şi senzații noi pe care nu le-am mai trăit... Fiorul acela sublim care îmi străbătuse fiecare fibră, fiecare celulă, când m-am sprijinit pe pieptul lui... Adulmecasem mirosul apei de colonie amestecat cu mirosul pielii de bărbat tânăr, transpirat de efortul jocului şi mă abandonasem la pieptul lui cu încredere, ştiind că mă va ocroti, va avea grijă de mine.

Am adormit înainte ca tata să-şi termine de fumat țigara, (poate au fost mai multe) şi-n singurătatea lui a stat privind în noapte cum făcea adeseori. Nu l-am auzit când s-a apropiat cu paşi uşori, mi-a stins lampa de noptieră şi m-a sărutat pe frunte. Am simțit în aer mirosul de colonie fină, asemănător cu cel al bărbatului care mă purtase în seara asta pe brațe până acasă, şi am zâmbit fericită.

De dimineață Ilse şi Magda au trecut pe la mine, trăgând după ele săniuțele. Plecau într-o excursie programată la Râpa Roşie, unde urma să se desfăşoare un concurs de săniuş şi unul de schi, la care participau elevii ultimilor doi ani de liceu. Veniseră să vadă cum mă simt şi, dacă sunt mai bine

să mă ia cu ele.

Kati ne-a servit cu ceai de mentă şi prăjituri cu miere, am povestit şi am râs.

Ilse mă tachina amintindu-şi cum m-a purtat Johann pe braţe, glumind că ,,m-a trecut pragul pe braţe înainte de a mă cere de soţie", aşa că logodna noastră ar fi o formalitate, de care nu ar trebui să mai ţinem cont. Voiau să ştie cum m-am simţit la pieptul lui, iar eu le-am mărturisit că mi-a trecut prin minte ideea să-i dau adresa Ilsei, ca să mă poarte mai mult pe braţele lui.

Fetele au vrut să-mi vadă glezna. Era încă umflată şi mă durea, nu mă puteam sprijini pe picior. Ilse a propus să mergem la doctor. Magda a zis că mai bine ne-am duce la o babă, a auzit că ar fi una pricepută, în satul românesc. Kati a intervenit cu părerea ei, că ştie de la prietene despre baba Victoroaie, din Joseni, care ,,trage" mâini şi picioare scrântite şi le pune la loc în articulaţii, că nu mai e nevoie de doctor sau pansament cu gips şi ar fi bine să mergem la ea.

Ilse a renunţat la concursul de săniuş şi împreună cu Kati m-au dus cu sania vreo doi kilometri până la baba Victoroaie în partea de jos a uliţei din Joseni

Am ajuns pe la amiază şi a trebuit să aşteptăm mai multă vreme, pentru că baba avea orele ei de primire scrise cu vopsea albă pe poartă şi azi se nimerise ca acestea să fie după-amiază. Câinele negru, dezlegat, patrula pe toată lungimea gardului în faţa casei, rânjindu-şi din când în când colţi ascuţiţi spre copiii ce-şi făceau distracţie din a-l întărâta.

Se adunase lume multă în faţa casei ţărăneşti văruite în albastru. Două ferestre cu patru ochiuri de sticlă, una spre curte, cealaltă spre stradă erau acoperite cu hârtie îngălbenită. Din hornul casei, înclinat, gata să se prăbuşească, o şuviţă de fum subţire ca un abur se răsucea spre cerul senin.

Era aproape ora patru după amiaza când un băiat cam tont, cu capul mare şi privire saşie chemă câinele şi îl legă cu un lanţ în spatele casei, apoi deschise poarta şi lăsă lumea cu luxaţiile ei cauzate de lunecuş, să se reverse în curtea fără acareturi, prin care zăpada nemăturată fusese bătătorită de multe picioare şi sănii.

Când ne-a venit rândul am intrat într-o tindă mică, luminată de o lampă cu petrol agăţată într-un cui pe perete. O etajeră cu şase rafturi din lemn de brad nelăcuit, susţinea multe oale şi ulcele din lut, pline cu buchete de plante uscate. Şomoioage de busuioc, vâsc, sânziene, scaieţi atârnau legate cu sfori de o policioară. O funie împletită de usturoi cu căpăţâni mari din care căţeii se rotunjeau bombaţi, sub foiţele aproape transparente, atârna legată de un cui. O ghirlandă de ardei iuţi, portocalii şi roşii, cu vârfurile obraznic răsucite în toate direcţiile, se arcuia între două funii de ceapă, una roz, cealaltă vişinie, aproape vânătă.

În mijlocul camerei era un pat de lemn acoperit cu un covor de lână ţesut la război, uzat, rărit de folosire. La perete o laviţă veche, mâncată de cari, pe care urme de culori închipuiau flori şi un an din alt secol. Pe cuptorul văruit alb, o pisică mare, neagră, cu ochi verzi ca iarba ne fixa ireal de intens.

Baba Victoroaie a intrat pe cealaltă uşă în cameră şi-n acea clipă mi s-a părut că s-a luminat totul în jur. Era o femeie încă voinică, îmbrăcată cu un costum popular românesc, cu iie şi catrinţă, decolorate de vreme şi purtare îndelungată. Un cojocel fără mâneci îi încălzea mijlocul. Părul deschis la culoare, blond sau poate cărunt, era împletit şi ascuns sub o basma cu picăţele mărunte. Avea ochii albaştri şi zâmbet cald de bunicuţă.

Mi-a spus să mă aşez pe pat şi să-mi dezvelesc piciorul. Îşi trase un scăunel rotund cu trei picioare, se aşeză pe el şi

îmi cuprinse glezna în palme.

Aşteptam momentul de durere maximă ca cel pe care l-am simţit când am căzut, îmi imaginam că trebuie să trec din nou prin acea suferinţă fizică pentru ca oasele să revină la locul lor. Ceva ca o operaţie fără bisturiu. Eram crispată, încordată, anticipând durerea.

Îmi era teamă şi tremuram când am simţit mâinile ei cu degete ferme căutând ordinea firească a oaselor, jucându-se cu ele ca un copil potrivind cuburile, aranjându-le! Un pocnet scurt!

Se ridică de pe scăunel şi mă îndemnă să-mi las piciorul jos şi să mă sprijin pe el, să încerc să merg uşor.

- Mi-a trecut!... Cum de nu mă mai doare? am întrebat-o surprinsă de dibăcia cu care îmi luase cu mâinile durerea din gleznă. Pot să merg la patinaj? am întrebat-o bucuroasă.

- Nici vorbă, mai devreme de câteva săptămâni. Dar poţi umbla fără grijă.

- Babă Victoroaie, îndrăzni Ilse, am auzit că ştiţi să ghiciţi viitorul. Putem veni să ne daţi în bobi?

Dintr-o dată privirea ei se întunecă şi o umbră trecu prin încăperea scundă. Trăsăturile i se înăspriră, colţurile gurii se lăsară în jos, un zâmbet schimonosit îi înnegură faţa. Aura de lumină, ce mi se păruse că o învăluia se stinse.

Pisica mieună strident şi noi am tresărit speriate.

Femeia o ţintui cu privirea pe Ilse:

- Nu stârni mânia cerului şi nu căuta să afli taine ce sunt mai presus de noi.

- Măcar în palma noastră să vă uitaţi, insistă Ilse.

Îmi luă palma şi atinse cu degetul liniile ce o brăzdau:

- Te aşteaptă vremuri grele într-o lume nouă, unde cel din urmă va fi cel dintâi, dar sufletul tău e puternic şi va ieşi la lumină.

- Despre dragoste ce-mi spuneţi? Voi fi iubită?

- „Cel dintâi va fi cel din urmă...”

Închise palma şi-mi strânse pumnul în palmele ei. O priveam nedumerită, fără să înţeleg ce a vrut să spună.

Ilse îi întinse palma ei nerăbdătoare. Bătrâna o privi scurt:

- Vei căuta calea, dar nu vei mai găsi drumul.

Şi apoi privindu-ne pe amândouă.

- Veţi fi nedespărţite, ca un trup cu două suflete.

Ne-a prins de umeri şi ne-a condus pe uşă afară. Kati a încercat să îi dea bani, dar n-a vrut să primească.

Până acasă m-au dus tot cu sania. Se înserа, luminile se aprindeau pe străzi şi la ferestre, copii îşi continuau jocul cu strigăte şi chiuituri de bucurie, dar între noi se lăsase o tăcere adâncă, ca o presimţire neagră. Ilse n-a vrut să intre în casă să mai povestim, mi-a zis că e obosită, dar cred că era indispusă şi nu mai avea nici un chef.

„Bătrână nebună”! am auzit-o murmurând când se îndepărta şi mi-am dat seama, că era preocupată de spusele femeii şi încerca să le desluşească sensul.

Johann a sunat la poartă după ora nouăsprezece, când aproape pierdusem orice speranţă că va mai veni. Kati i-a deschis şi l-a condus până la uşa biroului tatii, i-am auzit paşii, dar mi-am imaginat că va fi un client care vine cu ceva probleme la el.

Abia mai târziu, tata a bătut la uşa mea şi mi-a spus că am un musafir. Era mirat şi îngrijorat pentru că aflase de la Johann despre accidentul meu din seara precedentă. Se simţea vinovat că toată ziua fusese plecat la Judecătorie, copleşit de nenumărate cazuri şi nu şi-a găsit răgaz să ne întâlnim, să povestim cum se întâmpla de obicei, iar acum afla de la un străin lucruri pe care ar fi trebuit să le ştie primul.

Prorocirile bătrânei mi-au dat o senzaţie ciudată ca un frison provocat de un vânt rece, o stare de agitaţie înfiorată de o presimţire sumbră. Încă sub impresia celor întâmplate, nici venirea lui Johann nu mă mai bucura atât de mult şi nu-mi mai dădea acel fior de nelinişte fericită care mă încercase toată dimineaţa în aşteptarea clipei când îl voi vedea. Ar fi trebuit să mă bucur, glezna nu mă mai durea, dar eu eram tristă şi preocupată.

M-am scuzat că sunt obosită şi trebuie să mă întind în pat.

- Aş vrea să îţi ofer ceva şi de aseară m-am gândit, oare ce te-ar încânta? Am intrat în librărie şi nu ştiam ce voi cumpăra până privirea mi s-a oprit pe jucăria asta. Seamănă cu tine.

Mi-a întins o cutie legată cu o fundă argintie.

- E o pisicuţă, mi-a spus.

M-am retras un pas înapoi, Doamne, să nu fie o pisică neagră, ca pisica babei Victoroaie!

- Nu-mi plac pisicile negre, aproape am ţipat.

Johann a început să râdă, a deschis capacul cutiei şi a scos o pisică pufoasă din pluş, albă, cu ochi mari din sticlă albastră.

- E ca tine, delicată şi dulce!

După plecarea lui Johann, m-am dus în biroul tatii şi i-am povestit toate câte mi se întâmplaseră în după-amiaza aceea, cât de mult m-au impresionat vorbele babei Victoroaie şi ce impact au avut şi asupra lui Ilse.

- Clara, tu eşti prea sensibilă şi dai o importanţă exagerată întâmplărilor. Nu trebuie să crezi o astfel de bazaconie. Te-a impresionat mediul în care ai fost, faptul că bătrâna posedând nişte cunoştinţe anatomice şi o anume abilitate, a reuşit să-ţi pună oasele deplasate la loc, dar asta nu înseamnă că deţine cheia dezlegării viitorului. Ar fi prea

simplu să fie aşa în lume.

- Ilse spune că baba ghiceşte bine, multă lume merge la ea când are necazuri, dar eu nu am înţeles nimic, parcă îi era teamă să spună ce vede şi ne-a scos pe uşă afară, să scape mai repede de noi.

- Nimeni nu ştie ce se va mai întâmpla mai ales în vremurile astea tulburi, dar noi toţi avem credinţa în victoria finală a celui de al Treilea Reich, mai ales de acum din noiembrie 1940, când România a aderat la Axa Berlin-Roma-Tokio şi trupele germane au intrat în ţară. România va participa alături de Germania la Războiul din Răsărit. În seara asta am cunoscut în persoana tânărului Johann un om cu perspective şi potenţial pentru comunitatea germană din oraş. Mi-a plăcut spiritul lui tânăr şi hotărât. Mi-a povestit că au înfiinţat Grupul Etnic German - GEG ce se va organiza şi va acţiona în jurul Bisericii Evanghelice, care se bucură de mare încredere şi respect în rândurile populaţiei. Influenţa Germaniei creşte tot mai mult, ca şi interesul tinerilor spre ce se întâmplă acolo; pentru veştile care ajung aici despre naţional-socialism, despre Hitler, despre noile planuri ale celui de-al Treilea Reich. Minţile lor tinere se vor înfierbânta şi entuziasmul va alimenta speranţa că viitorul depinde de această mare putere în ascensiune. Trebuie să avem speranţă şi încredere, că războiul se va termina repede şi nenorocirile ne vor ocoli. Eu... mai am puţin de lucru, du-te să te culci.

I-am întins fruntea să mă sărute şi m-am îndreptat spre uşă.

- Clara, să ştii că mi-a plăcut tânărul Johann!

Am roşit şi am ieşit repede din cameră. Nu voiam ca tata să îmi descopere secretul, dar cred că deja îl ştia. Oare cum şi-a dat seama?

În zilele următoare n-am avut voie să ies pe stradă sau

să merg pe lac. Eram consemnată o săptămână din vacanță. Mama a fost foarte supărată, nu pentru că mi-am luxat glezna, pentru un fapt mult mai grav: aflase că un băiat m-a adus într-o seară în brațe până acasă. Două dintre prietenele ei m-au văzut agățată de gâtul lui Johann şi asta era o purtare compromițătoare, de neacceptat pentru o fată de familie bună. I s-a părut de neiertat isprava mea şi m-a mustrat, că am fost atât de nesăbuită să îmi pun reputația în joc.

Am încercat să-i explic, dar nu mă asculta. Părerea ei, consolidată de părerile celor două prietene, ca un zid susținut de contraforți, era că dacă nu m-aş fi ,,înhăitat cu una ca Ilse" situația se putea rezolva şi altfel, de exemplu să găsim o sanie cu care să ajung acasă. Ei, dar mie nici nu-mi trecuse prin minte ideea asta; am fost bucuroasă că lucrurile s-au întâmplat aşa şi Johann a observat că exist.

Mama o ținea înainte pe a ei, eu am început să plâng; după verdictul cu pedeapsa, m-a trimis în camera mea.

Toată săptămâna am stat singură. Mama i-a interzis servitoarei să mai deschidă poarta dacă bate Ilse. Ardeam de curiozitate să aflu veşti despre Johann şi nu aveam cu cine discuta şi de unde să culeg informații. Cu Ilse am mai vorbit doar de la fereastră, când am zărit-o plimbându-se prin fața casei noastre. N-am putut să o întreb ce mă interesa, pentru că mama era în camera alăturată şi asta mai lipsea să mă audă, poate prindeam o consemnare până la Paşti!

Tatei nu i-am povestit nimic şi nu m-am plâns de pedeapsa ce mi se părea nedreaptă, ca să nu stârnesc discuții şi reproşuri între ei înainte de sărbători!

Pe Brigitte am văzut-o de câteva ori plimbându-se pe stradă, era singură sau cu o prietenă. M-am gândit că poate Johann e plecat din oraş la schi şi de aceea nu se plimbă cu el, dar într-o zi l-am zărit intrând la cofetăria de vis-a-vis. Eram după perdea, (mama nu-mi dădea voie să stau

cu coatele pe pervaz, spunea că e indecent să te afişezi în fereastră, să vadă lumea că eşti leneşă şi n-ai nici o treabă de făcut în casă). Mi s-a părut că s-a uitat spre geamul meu şi m-a căutat cu privirea.

Ardeam de curiozitate să aflu dacă Johann şi Brigitte mai sunt împreună. Eram nerăbdătoare să se termine consemnarea mea, să o întreb pe Ilse.

Asta s-a întâmplat mai repede decât mă aşteptam.

Am visat un păr mare plin cu pere din care culegeam şi îmi umpleam poala rochiei. Perele cădeau în iarbă şi eu nu mai aveam în ce să le strâng, iar Johann cățărat tocmai în vârful pomului îl scutura şi râdea. M-am trezit cu o senzație de fericire.

Era Ajunul Crăciunului şi am ajutat-o pe mama la prăjituri cu o bunăvoință care a uimit-o şi pe ea. Eram dispusă să fac orice, să frec maioneza, să bat albuşurile spumă cu telul, o oră, fără să mă plâng că îmi amorțeşte mâna, să curăț nucile...

Priveam pregătirile cu mai mult interes decât altădată. Am clătit paharele şi le-am aşezat frumos pe tavă, am întins pe mobila din sufragerie şervete de etamină cusute de bunica în mulineu (cu lumânări de pom şi crenguțe de brad), iar pe masă o față din acelaşi set, pe care am pus coronița de brad cu cele patru lumânări şi sfeşnicul din argint decorat cu îngeraşi şi panglici, adus de tante Anne de la Viena.

Tata s-a întors pe furiş aducând cu el mai multe pachete cu cadouri frumos ambalate, pe care le-a ascuns în pivniță.

Eu l-am observat pe geamul de la bucătărie şi i-am făcut mamei semn. A zâmbit şi mi-a spus să mă fac că nu am văzut nimic şi să ne bucurăm de surpriza ce ne-o pregăteşte.

Tata a intrat în bucătărie, aducând cu el vin roşu în canceul de sticlă, îmbrobonit în exterior cu picături mici de apă din cauza diferenței de temperatură. A turnat vinul

în două pahare şi a îmbiat-o şi pe mama să bea. Îşi freca mâinile bucuros:

- Astăzi am câştigat un proces greu, sunt tare mulţumit! Ce bine miros în sufragerie cozonacii cu nucă şi rom! Ce să mai spun de mirodeniile din sarmale, am simţit mirosul de la poartă!

Şi-a luat o farfurie din bufet, a ridicat capacul de pe oala de lut plină cu sarmale ce clocotea pe sobă, şi şi-a pus două sarmale mari din care ieşeau aburi fierbinţi.

- Încă nu sunt bine fierte, puteai să mai aştepţi! Mâine sunt foarte gustoase, dacă mai stau o noapte! încercă mama să îl tempereze, dar tata era foarte pofticios.

- Aşa îmi plac! Miroseau prea bine! Voi mânca şi mâine, nicio grijă!

Luă o lingură de smântână din ulcica de pe bufet şi o ţinu dreaptă deasupra sarmalelor ca smântâna groasă să curgă pe ele şi să le înfăşoare uşor. Îşi tăie o felie din pâinea de casă proaspătă, cu coaja rumenă bătută, se aşeză pe colţul mesei şi înfulecă cu poftă, până la ultima înghiţitură, apoi şterse bine farfuria cu miez de pâine.

- Bune au fost! După ele merge un pahar de vin roşu să ,,spele greaţa"!

Vinul rece, acrişor, din struguri negri, îl plimbă uşor prin gură să îi simtă aroma, apoi îl lăsă să-i alunece pe gât, savurând fiecare înghiţitură. Se bătu cu palmele de câteva ori pe burtă, mulţumit, apoi trase concluzia finală:

- Acum mai putem sta de vorbă! Ce aţi pregătit pentru cina de Ajun?

- Peşte cu maioneză şi în aspic! îi răspunse mama

Kati întră în bucătărie purtând pe braţ coşul de ouă.

- Azi am găsit în cuibare doar doisprezece ouă, e frig afară şi nu mai ouă toate găinile.

- Tu, Kati, ai vrea să ouă şi noaptea, râse tata.

- Noaptea nu, că dorm şi ele, dar ziua pot să facă, să nu mănânce degeaba! Noi punem multe ouă în prăjituri, uite în „reţetu" de chec de la doamna Kellinger sunt optsprezece.

- Şi nu poţi să mai reduci din ele? o necăji tata.

- „Reţetu" trebuie respectat, stimate domn! se supără servitoarea.

- Kati, înainte să te dezbraci de hainele groase, coboară patru perechi de cârnaţi afumaţi din pod şi adu o cratiţă cu moare de varză din pivniţă! Altfel nu simţim că e Ajun de Crăciun fără cârnaţi fierţi în moare, cu hrean! zise mama şi se aplecă să scoată din cuptor o tavă cu checsuri, prea bine rumenite.

- Stau cu voi la poveşti şi mi se ard prăjiturile! bombăni ea nemulţumită.

Eu decupam checsuri sub formă de lună, steluţe, fundiţe şi inimioare în aluatul subţire întins pe planşetă.

- Clara, tu faci checsuri? se arătă tata surprins că mă aflu în bucătărie, preocupată de menaj. Nici nu mi-am dat seama că fetiţa mea a crescut şi va deveni poate în curând o gospodină bună! Ţi-ai propus un caiet de prăjituri?

Făcea aluzie la caietul de menaj, pe care fiecare fată tânără în perioada de logodnă, înainte de căsătoria promisă avea datoria să îl întocmească. Sigur, era o glumă, foarte subtilă în cazul meu, cu ţintă exactă, tânărul Johann.

Mama se opri mirată cu tava de prăjituri în mână şi se uita de la unul la celălalt neştiind ce să creadă. Eu am simţit că îmi iau obrajii foc şi m-am aplecat deasupra planşetei. Tăiam aluatul cu înverşunare. Tot tata m-a scos din încurcătură:

- Hai fugi la Ilse, vreau să discut ceva numai cu mama!

M-am uitat la mama şi ea a încuviinţat din cap.

- Chiar voiam să merg până la Ilse! am răspuns bucuroasă, încă nesigură de bunăvoinţa mamei, dar ea nu

m-a contrazis.

Am smuls de pe cuierul din hol paltonul bleumarin cu guler de miel, căciulița și mănușile, mi-am luat ghetele fără să-mi mai pun ciorapii de lână. Pe drum m-am încheiat la palton și mi-am legat fularul la gât, atât eram de grăbită să ajung la prietena mea.

Știam că tata m-a îndepărtat să-mi facă o surpriză, să pregătească pomul de Crăciun, cum făcea în fiecare an de când m-am născut.

După plecarea mea, precis a scos din pivniță bradul nemeș argintiu, pe care l-a cumpărat cu câteva zile în urmă și l-a dus în șopronul de lemne. I-a cioplit tulpina în partea de jos să intre în suportul cruce, l-a fixat cu câteva pene din lemn să stea drept și l-a așezat în sufragerie, lângă pian, să-l împodobească cu bomboane de pom, figurine de zahăr aromat, mere mocănești mici și roșii, nuci argintii vopsite de bunica; iar în completare ar fi adăugat ornamentele făcute de mine și Ilse din hârtie glasată, lanțuri lungi și figurine lăsate în fereastră, la îndemâna ,,moșului", să-i ușurez munca de împodobire. Ultimele prinse pe pom erau lumânările în clame cu rozeta de metal în formă de floare și desigur bastonașele de sârmă cu artificii.

Apoi a așezat sub el cutiile cu cadouri, frumos ambalate în hârtie cu imprimeu de iarnă, cu fundă deasupra și cu etichetă pentru mine, bunica, mama, Kati și pentru Ilse.

Ilse era prietena mea cea mai bună, prietenie ce nu prea era acceptată de bunica și mai ales de mama mea. Originea fetei nu corespundea principiilor morale, principii care au trasat contururi ale relațiilor stabilite și încadrate în norme de conviețuire clare și de necontestat.

Nu aveau nimic împotriva Ilsei, era frumoasă și deșteaptă, așa cum se spune că sunt copii ,,din flori", concepuți din dragoste. N-am îndrăznit să o întreb în nici o

împrejurare pe Ilse dacă îşi cunoştea tatăl, dar cum nu mi-a vorbit niciodată despre el, am presupus că nu-l ştia. Era un secret tabu, pe care toţi cei din generaţia mamei îl ştiau, dar despre care nu discuta nimeni.

Secretele de familie erau o altă latură a existenţei noastre; ne făceau viaţa cu atât mai complicată şi complexă cu cât nimeni nu voia să le dezvăluie, iar curiozitatea tinereţii era interzisă.

Aş putea spune că onorabilitatea multor familii din oraşul nostru ascundea secrete şi taine din cele mai cutremurătoare, iar sinuciderea mai ales în rândul celor tineri era privită ca o slăbiciune ruşinoasă, când de fapt societatea statua norme şi reguli prea rigide impuse de aceasta şi de tradiţie, alimentând incapacitatea celor sensibili de a se integra în societate.

Slăbiciunile lumeşti, întâlnite în fiecare familie, mai mult sau mai puţin, se ascundeau şi se îngropau într-o tăcere orgolioasă şi nefirească. Cel ce păcătuia ar fi fost potrivit să-şi ducă dincolo de viaţă taina şi să nu lase nici măcar o umbră asupra familiei.

Cuvântul ,,iertare" nu genera un sentiment de bunătate şi indulgenţă, de înţelegere şi acceptare, era înlocuit cu ,,uitare",,tăcere".

Exagerarea valorii şi importanţei sociale, o părere mult prea bună despre sine adesea nejustificată dar cultivată asiduu, îngâmfarea, vanitatea, suficienţa, trufia, păcate mai mari şi mai grele, - dacă s-ar fi pus pe talerul balanţei ar fi atârnat mai uşor decât greşeala iubirii.

Rosina, mama Ilsei, servise mai mulţi ani în casa ceasornicarului Schneider Martin, care avea o mică prăvălie la parterul casei noastre, chiar pe strada principală. Categoric nu bătrânul cocoşat era tatăl Ilsei, asta oricine ar fi înţeles doar privind casa în care locuia Ilse cu mama ei.

Îndată ce sarcina devenise vizibilă, Rosina îşi strânse cele câteva lucruşoare într-o boccea din pânză înflorată şi îl anunţă pe domnul Martin că se retrage într-o căsuţă pe o străduţă lăturalnică, dincolo de zidul cetăţii şi de familiile onorabile ce locuiau în centrul oraşului.

Bănuiala că ceasornicarul ar fi fost tatăl Ilsei fu pe dată înlăturată, acesta din modestul său câştig, categoric nu ar fi avut posibilitatea să le asigure o viaţă îmbelşugată celor două femei. Sigur, altcineva trebuie să fi fost bărbatul, care îşi luase o astfel de responsabilitate, cumpărase pentru ele o casă modestă şi le plătea o rentă viageră.

Acum, că nu mai era nevoită să muncească pentru alţii, femeia era la fel preocupată de casa, grădina şi copilul ei.

Rosina cea harnică, văruise casa în alb, vopsese cerdacul şi obloanele cu maro închis, iar în ferestre aşezase ulcele cu muşcate roşii de se minunau ţăranii, ce treceau spre piaţă pe strada lor, de atâta frumuseţe. Prin crăpăturile gardului se zăreau înşiraţi în cerdac copăceii ornamentali ai leandrilor albi şi roz, cu flori duble şi bogate ca ale trandafirilor.

Dis de dimineaţă până nu se lumina de ziuă, mătura trotuarul şi drumul din faţa casei, urmele arcuite ale nuielelor de răchită în praful străzii sugerau precizia şi acurateţea, ordinea şi ritmicitatea perfectă urmărită în orice detaliu.

După ce se lumina de ziuă, toate îndatoririle casnice cu care era deprinsă şi familiarizată din copilărie, ca un ritual săpat adânc în conştiinţa ei, erau respectate şi executate cu aceeaşi destoinică îndemânare. Altădată simţise în ceafă ochiul sever al doamnei ce o supraveghea, acum conştiinciozitatea făcea parte din obişnuinţă.

După amiezile,vara, Rosina se răsfăţa tolănită în fotoliul de nuiele de sub leandrul roz din cerdac. Părul bogat, auriu, îl purta împletit cu un şnur, într-o coadă groasă, răsucită ca o cunună în jurul capului. Nu-şi lega basma pe cap ca femeile

de categoria ei, dar nici pălărie ca doamnele nu purta. Bluzele fără mâneci dezveleau braţe rotunde, cu carnea tare, pietroasă. Era ca o piersică pârguită, cu pielea uşor bronzată, acoperită cu un puf auriu, trupeşă, voinică, fără a fi vânjoasă, o femeie bine făcută, robustă.

Aşa cum stătea în fotoliul de răchită, răsfoind reviste de modă sau citind romane se depărtase de originea ei modestă, fără a fi însă acceptată în societatea după care tânjea. Mâinile mari, puţin umflate, deprinse cu toate muncile într-o gospodărie, erau singurele repere neschimbate, altfel totul se transformase, se şlefuise, se cizelase.

Se vorbea că mulţi visau la îmbrăţişarea ei puternică, dădeau târcoale casei, în drumul lor treceau pe strada Pieţii, doar să o zărească, alţii încercaseră să-i cucerească nurii, trimiţându-i cadouri şi metraje scumpe de la magazinul de mătăsuri al bătrânului Rolf, sau delicatese de la cofetăria lui Ortwin, pe care le returna fără să le deschidă. Se vorbea despre ea cu admiraţie, cu respect - de către bărbaţi; cu teamă şi nedisimulată curiozitate - de către femei.

Orişicum ar fi fost, Rosina era un personaj urmărit de privirile multora şi dacă purtarea ei ar fi devenit scandaloasă, sigur, tot oraşul ar fi aflat.

Pe mine mă primea în casa lor cu nedisimulată voioşie, eu eram legătura cu lumea în care îşi dorea ca Ilse să se statornicească cândva, lumea care acum pe ea o ignora pentru că îndrăznise să se încurce cu un om însurat, o persoană de vază.

Poate asta n-ar fi fost o vină atât de mare dacă nu s-ar fi aflat. S-ar fi măritat cu un om sărac, de condiţia ei şi ar fi acoperit astfel ruşinea păcatului, dând un nume copilului, trăind mai departe în camerele din casa slugilor şi continuând să facă menajul pentru ceasornicar.

Rosina se încăpăţânase să nu dea curs firesc regulilor

stabilite şi ceea ce părea de neiertat e că şi reuşise. Se şoptea că iubirea dintre ea şi tatăl Ilsei nu s-a stins şi de aceea Rosina n-a acceptat un alt bărbat în viaţa ei.

Era o femeie întreţinută, era clar, nu de orişicine, ci de un om important şi influent, pentru că reuşise să nu fie expusă oprobiului public de la intrarea în biserică, cu ,,piatra penitenţei" atârnată de gât.

Nu ştie nimeni originea pietrei, dacă este o creaţie locală sau ideea a fost adusă odată cu valurile de colonişti germani. Marmura clopotului greu este crăpată, semn că mai multe nefericite au căzut în genunchi sub povara stigmatului.

Am văzut şi eu ,,Piatra Penitenţei". Piatra din marmură, grea de 15 kg, e împodobită cu o sculptură în basorelief ce reprezintă trei capete. Se foloseşte pentru a pedepsi păcate grele ale enoriaşilor Bisericii Evanghelice, dintre care cel mai grav şi mai frecvent se consideră adulterul femeii. ,,Păcătoasa" e obligată să stea la uşa bisericii, pe tot parcursul slujbei religioase, ce durează 2-3 ore, în jurul gâtului cu lanţul din zale groase de fier, de care atârnă piatra; să fie văzută şi disprețuită public!

Iubitul Rosinei a avut puterea să îndepărteze cârcotelile, să acopere evidenţele şi să o ocrotească.

Acum Rosina stătea în pragul uşii casei sale cu un zâmbet larg, ce îi destindea trăsăturile şi-i aduna riduri fine în jurul ochilor căprui.

Tenul ei era senin, avea claritatea şi transparenţa, luminozitatea ce-şi pune amprenta pe faţa femeii îndrăgostite şi fericite. Şi prin comparaţie m-am gândit la figura mamei, cu sprâncenele mereu încruntate, cu privirea iscoditoare ca şi cum ar fi avut o veşnică bănuială că cineva vrea să o păcălească. De parcă toată lumea din jurul ei nu avea altă preocupare decât să comploteze, să inventeze tot felul de

tertipuri. I se părea că orice lucru are un substrat ascuns, pe care ea îl va da în vileag.

- Încă nu s-a născut omul care să mă ,,ducă" pe mine!

Privirea ei sfredelea, căutând alte sensuri.

- Aflu eu, nici o grijă!

Mă simțeam mică și păcătoasă, ieșeau din străfunduri de gânduri, taine pe care nu mi le lămurisem încă, și mă temeam că ochii ei iscoditori le vor da în vileag îmbrăcându-le haina faptei. Gândul meu înghețа paralizat.

Părea că știe și ceea ce cugetul meu se sfia să gândească. Iar odată aduse în lumină, închipuirile prindeau contur neașteptat, cum nici nu bănuiam.

- Nu mă minți tu pe mine! izbucnea din senin în timp ce îi povesteam vreo întâmplare de la școală. Tăceam șocată, iar ea era convinsă că m-a prins cu ,,mâța în sac".

Evitam să mă destăinui, să-i spun chiar și întâmplări mărunte, nu puteam intui ce alte înțelesuri și interpretări vor naște.

- Ce-i fi având de povestit atâta cu Ilse, iar când te întreb ceva ți-e greu și să-ți deschizi gura? mă chestiona nemulțumită de tăcerea mea.

Rosina mă pofti să intru repede, să nu se răcească în cameră. Ilse tocmai se spălase pe cap și își usca părul în fața ușii deschise de la teracotă. Când m-a văzut, a sărit în întâmpinarea mea, ne-am cuprins în brațe și am rămas așa nemișcate câteva clipe, apoi am tropotit mărunt doar din picioare, bucuroase, cum fac căluții nărăvași când vor să o ia la goană și ard de nerăbdare. Așa eram și noi, ardeam de nerăbdare să povestim ce s-a mai întâmplat.

Ilse aflase de la Magda că Johann s-a certat cu Brigitte când au fost pe deal la săniuș, îl văzuse și ea când a plecat cu mine spre casă și s-a arătat nemulțumită că m-a dus în

braţe. Părerea ei, ca şi a mamei, era că puteam foarte bine să împrumutăm o săniuţă, să mergem cu un taxi sau cu o sanie trasă de cai.

,,În loc să procedăm cum s-ar fi aşteptat toată lumea de la noi, am ales varianta să ne compromitem." Johann s-a supărat şi a zis că el nu e obligat să dea nimănui socoteală pentru deciziile pe care le ia, cu atât mai puţin lui Brigitte, şi nu a mai vrut să coboare pe derdeluş pe sania ei.

Mama Ilsei ne-a adus compot de caise în două boluri şi o farfurie cu pişcoturi. Am mâncat doar compotul, până s-a îmbrăcat Ilse, şi am plecat spre biserică să asistăm la sceneta organizată de doamna preoteasă şi la programul de poezii.

Fiecare copil a primit o punguţă cu un moş de turtă dulce, cu ciocolată şi portocale.

Copiii mergeau să ducă la bătrâni acasă pachetele cu dulciuri şi noi ne-am oprit în curtea bisericii cu colegele de clasă să mai povestim.

Gândul meu era să-l văd pe Johann şi chiar l-am zărit într-un grup cu prietenii lui. M-a salutat înclinând uşor din cap şi fluturând un zâmbet pe buze. Nici nu-mi doream altceva, eram atât de fericită de parcă toate luminile de pe pom şi toate stelele de pe cer s-au aprins în seara aceea pentru mine.

Ilse era prima şi singura mea prietenă adevărată. Am cunoscut-o în ziua când pentru mine ,,lumea largă" şi-a deschis porţile.

Mama spunea adesea când se certa cu tata: ,,într-o bună zi voi pleca în lumea largă". Iar eu mă gândeam că acolo trebuie să fie mult mai bine, dacă mama credea că astfel îşi află fericirea. Mai spunea ea şi când o supăram eu: ,,îmi iau lumea în cap", asta chiar nu o înţelegeam, îmi imaginam o piramidă ca la gimnastică, şi mama sub ea, copleşită de

oameni sprijiniţi în mâini sau picioare pe capul ei, dar de ce ar fi făcut asta şi ce legătură avea cu năzbâtiile mele, degeaba m-aş fi străduit să pricep.

Pentru mine tot ce era dincolo de fereastra pe care priveam în stradă, dincolo de poarta masivă de stejar pe care nu o puteam deschide singură, decât mulţi ani mai târziu, toată alergătura oamenilor se desfăşura într-o ,,lume largă" din care abia aşteptam să fac şi eu parte.

Era prima noastră recreaţie, din prima zi de şcoală, am ieşit în curte cu ceilalţi copii, îmi era teamă să mă desprind de grupul de fete, teamă că nu voi mai şti să mă întorc în clasa de la etaj după ce voi străbate coridoarele lungi cu nenumărate săli de o parte şi de cealaltă.

Kati îmi pusese un măr în ghiozdan, stăteam cu mărul în mână şi nu mă hotăram dacă trebuie să-l mănânc acum sau mai târziu, domnul învăţător nu ne anunţase dacă vom mai avea şi alte recreaţii, şi nici nu ne-a spus când trebuie să mâncăm gustarea din ghiozdan.

Emoţiile acestui început îmi făcuseră stomacul ghem, ca o castană învelită încă în coaja verde cu ţepi. Ţineam mărul roşu, ionatan, cu amândouă mâinile şi nu mă hotăram ce să fac.

Elevii din primele clase încercau diverse jocuri, în grupuri, după prietenii, fetele mai mari se plimbau la braţ, râzând, bucuroase că s-au regăsit, povestindu-şi amintiri din vacanţă, băieţii fugeau prin curtea mare şi se jucau de-a prinselea. Un băiat blond cu părul creţ, mai mare decât mine, a apărut brusc în faţa mea şi ne-am ciocnit, mărul mi-a alunecat şi s-a rostogolit. Eu am rămas pe loc neştiind ce să fac, el s-a aplecat, a luat mărul şi a alergat mai departe.

- Johann, Johann! a strigat în urma lui o fată blondă, cu două codiţe subţiri legate în panglici albastre şi a fugit după el să-l prindă..

Johann cel Rău, (aşa aveam să-l numesc în gândurile mele de aici înainte) şi-a pierdut repede urma şi mi-a mâncat mărul fără nici un regret. Fata s-a întors, m-a privit în ochi şi mi-a spus simplu:

- E iute de picior! Nu l-am prins!

Abia atunci am înţeles că îmi pierdusem mărul şi am început să plâng. Fata m-a privit cu milă, m-a luat de mână şi mi-a şoptit:

- Nu mai plânge, în recreaţia următoare îţi aduc o pară frumoasă! Ţie nici nu-ţi plac merele, nu-i aşa?

- De unde ştii tu? am întrebat-o curioasă. Era adevărat, îmi plăceau mai mult perele.

- Ai stat aproape toată recreaţia cu el în mână şi nu l-ai mâncat!

- Mai avem şi alte recreaţii? am întrebat-o.

- Sigur, încă două. Pe mine mă cheamă Ilse!

- În ce clasă eşti?

- În clasa a doua, sunt mai mare decât tine cu un an.

- Vrei să-ţi spun cum mă cheamă pe mine?

- Ştiu. Clara.

- De unde ştii, doar nu ţi-am zis?

- Eu ştiu foarte multe lucruri pentru că sunt mai mare decât tine. Mă aştepţi tot aici să-ţi aduc para?

Suna clopoţelul. Am aprobat din cap şi am alergat cu ceilalţi elevi spre uşa impunătoare să facem rândurile pentru intrarea în şcoală, aşa cum ne-a arătat domnul învăţător.

Acasă, seara, mama m-a întrebat ce mi-a plăcut cel mai mult în prima zi de şcoală.

- Recreaţia şi para.

- Kati mi-a spus că ţi-a pus un măr, noi nu avem pere!

- Mărul mi l-a furat Johann cel Rău, iar prietena mea dintr-a doua mi-a dat o pară de aur.

- Cred că prima zi de şcoală te-a obosit foarte mult, m-a

expediat mama la culcare.

Am adormit visând un păr încărcat cu multe, multe pere, şi visul acesta m-a urmărit toată viaţa, ca o prevestire a unei bucurii ce mă va aşteapta în ziua următoare.

CAPITOLUL DOI

Uneori mă visez copac. Un copac uriaş cum ar fi acei arbori sequoia, despre care am învăţat la geografie că trăiesc în California aproape cinci mii de ani. Sau un măslin cu frunze argintii, mai tânăr, ce şi-ar duce viaţa o mie de ani. Dacă aş fi fost un astfel de copac, aş fi ştiut totul despre familia mea şi strămoşii mei.

Prin părţile noastre, nici un pom nu trăieşte o vârstă memorabilă. Nici chiar nucul din mijlocul curţii, deşi ca o iluzie a veşniciei, bunicul spunea că a fost întotdeauna în acelaşi loc, de când au venit saşii aici în Mühlbach.

Bunicul se senilizase la cei aproape nouăzeci de ani, dar cel mai mult îi plăcea să povestească cum au venit strămoşii lui cu o căruţă trasă de doi cai în care au pus: războiul de ţesut, plugul, ferăstrăul, toporul, steagul, viţa de vie, puieţi de pomi fructiferi şi seminţe de plante. La plecare luaseră cu ei şi un sac de nuci, dar drumul lung le-a terminat rezervele de mâncare şi când au ajuns aici mai aveau doar două nuci, pe care le ascunsese în buzunarul de la raniţă.

Strămoşul acela îndepărtat a semănat o nucă şi a hotărât ca veşnic în curte pomul să le amintească de locurile lor natale, nucul să dăinuie cât vor trăi. Bunicul nu-şi amintea multe lucruri, dar povestea asta o spunea de parcă s-ar fi întâmplat ieri.

Povestea nucului o auzisem şi de la tata, care ştia că după zeci de ani, pomul, ca şi omul, îmbătrâneşte, se usucă

şi altul trebuia semănat din vreme ca să îi ia locul. Ar fi fost de neînţeles lipsa nucilor din cozonacii rumeni de pe masa din ziua de Crăciun sau de Paşti.

Dacă aş fi fost un copac secular, aş fi ştiut totul despre strămoşii mei, undeva pe scoarţa tulpinii mele aş fi avut acei receptori ce mi-ar fi permis să privesc în jur, să văd cum s-au aşezat ei pe acest pământ binecuvântat, bogat şi rodnic, aproape de confluenţa celor trei râuri: Secaş, Sebeş şi Mureş.

În mijlocul unei ghirlande de sate româneşti, ai căror locuitori se ocupau numai cu agricultura, s-au stabilit coloniştii saşi în secolul al XII-lea, în timpul regelui Geza al II-lea al Ungariei, mânaţi din locurile lor de baştină de sărăcie, la ordinul şi pe baza promisiunilor făcute de casa regală, potrivit cărora aveau să primească privilegii şi avantaje materiale.

Cu dorinţa, credinţa şi speranţa într-o viaţă mai bună, cu un curaj care le-a fost dat de situaţia critică în care unii s-au aflat, au străbătut cale lungă din Flandra, din părţile Rhinului, Moselei, Luxemburgului şi Saxoniei, de unde le-a rămas şi numele de sacsi sau saşi.

Cu toate privilegiile obţinute, viaţa lor a fost grea, vremurile erau tulburi, atacurile tătarilor şi turcilor i-au trecut de nenumărate ori prin foc şi sabie, au pustiit oraşul şi au luat meseriaşii prizonieri.

În lunca râului Sebeş, pământul era mlăştinos, prin el curgeau o mulţime de pâraie care îşi schimbau cursul, şi în meandrele lor insule nenumărate se înţeleneau cu vegetaţie de luncă, cu lăstăriş, păpuriş şi sălcii. Cu multă trudă, râului i s-a creat o albie, bălţi întinse cu mlaştini au fost desecate.

În vremuri liniştite, saşii au construit biserici şi mănăstiri pentru cult, case trainice cu parterul din piatră de râu, cu ziduri groase de aproape un metru, au amenajat grădini

minunate de zarzavaturi şi livezi cu pomi fructiferi.

Au ridicat o cetate cu ziduri de apărare din piatră şi cărămidă, înconjurată de şanţuri cu apă, cu zece turnuri de pază şi porţi grele, ce se ferecau peste noapte.

Germanii au venit aici în mici comunităţi bazate pe rudenie sau după aşezarea din care au pornit în lungul lor drum. Greutăţile învinse cu trudă de toate generaţiile care au urmat, le-au dezvoltat cultul muncii bine făcute, al solidarităţii umane, respectul faţă de lege şi aplicarea ei, faţă de autoritatea publică, sentimentul onoarei şi al datoriei împlinite. Au crezut în valorile reale pe care le-au întreţinut şi în spiritul cărora şi-au crescut şi educat copiii.

Cea mai importantă caracteristică a existenţei saşilor, care i-a impus în faţa celorlalţi conlocuitori, acordându-le un statut aparte, deosebit şi exemplar a fost viaţa dusă permanent în colectivitate, urmând principii şi norme sănătoase ca: solidaritatea intercomunitară, respectul faţă de preot, biserică, şcoală, autoritate, respectarea cuvântului dat, cinstea şi corectitudinea, păstrarea curăţeniei spaţiului public, a caselor. Ajutându-se unii pe alţii, fiecare familie îşi putea rezolva problemele de orice natură ar fi fost ele, numai cu ajutorul celorlalţi membrii ai comunităţii: împărţind necazurile şi bucuriile, era obligatoriu ca fiecare să respecte regulile şi normele impuse de aceasta şi de tradiţie.

Gimnaziul Evanghelic a devenit o unitate de învăţământ de elită. Biserica Evanghelică, emblema oraşului, centrul spiritual, nu numai susţinătoarea cultului şi credinţei, dar şi agent cultural, impunea reguli şi norme stricte, inclusiv reguli de conduită: nu erau permise în public manifestările zgomotoase, tinerii la ora opt seara trebuia să fie acasă şi nu aveau voie să se amestece cu românii.

Erau impuse stricte reguli vestimentare, care făceau diferenţierea între populaţia germană de la sat faţă de cea

de la oraş. Nevestele ţăranilor nu aveau îngăduinţă să poarte şorţuri brodate, şaluri fine, cu franjuri, iar pentru împodobirea părului, cel mult două ace, din care doar unul mare. Bonetele fetelor aveau numai dimensiuni permise.

Şi femeile din familiile înstărite ale oraşului, trebuia să evite opulenţa. Nu era îngăduită purtarea unor obiecte vestimentare ce aparţineau altor naţionalităţi (căciulile ungureşti, blănurile valahe), nici părul lăsat lung despletit, sau coafat. Pedeapsa era categorică şi ruşinoasă: tăierea lui cu foarfeca. Năframele sau baticurile transparente erau categoric interzise la slujbele religioase.

Rostul acestor legi era de a păstra tradiţiile, ordinea şi disciplina, într-o comunitate greu încercată de vremurile tulburi, alternate cu cele de calm, progres şi renaştere economică.

*****

În tinereţe visul tatei era să se facă actor, dar bunicul care avusese o jumătate de normă ca avocat la primărie şi-a dorit ca fiul lui să ajungă avocat cu normă întreagă la Judecătoria nou înfiinţată din oraş.

Îmi amintesc serile de iarnă, când se întuneca devreme afară, la ora şaptesprezece era deja noapte, ne strângeam toţi în sufragerie, ne aşezam în jurul mesei ovale din lemn de nuc lustruit, pe scaunele înalte tapiţate cu piele de viţel, maro, prinsă în butoni de alamă.

Floarea de vanilie răspândea un miros fin, ce concura cu cel al cojilor de gutui pe care bunica le cocea, în firida teracotei. Pe pervazul ferestrelorse aflau ghivece cu fucsii, balerine cu rochiţe albe sau mov înfoiate, pregătite pentru dans, dincolo de cortina celor două draperii legate în şnururi cu ciucuri de mătase.

Pe masă, mama aşternea o faţa albă de etamină, tivită

cu ajur şi brodată cu mulineu albastru. Servitoarea oferea platouri cu prăjituri cu nucă, cu stafide, pogăcele cu jumări, harlechin, cornuleţe cu vanilie, cremeş.

La băuturi, pretenţiile erau diferite. Tata prefera vinul roşu pe care îl scotea cu o curcubătă din butoiul de lemn şi-l turna într-un ,,canceu" de sticlă cu cioc ,,înalt şi suplu ca formele împlinite ale unei fecioare" - îi plăcea să spună, exasperând-o pe mama.

Bunica îşi aducea paharul cu afinata neagră, care răspândea un miros dulce-acrişor de pădure, iar verişoara mea Trude şi cu mine, ne desfătam cu sirop de zmeură dizolvat în apă sau sifon, cât mai mult sirop, păcălind vigilenţa bunicii.

Mama dorea ceaiul de anason, cu un singur cub de zahăr, pe care Kati i-l servea pe măsuţa de lângă pian, într-o ceaşcă de porţelan chinezesc, foarte fin, pictat cu cocori. Alături, în sfeşnicul de argint cu trei braţe, bunica aprindea trei lumânări de ceară, a căror flacără pâlpâind dădea o notă de mister, luminând-o doar pe mama, actriţa principală a serii; ceilalţi rămâneam retraşi în umbră, spectatori anonimi. Erau serile în care mama cânta, degetele ei lungi alunecau pe clape, iar noi ascultam vrăjiţi acordurile.

Cel mai adesea veneau şi celelalte mătuşi, Tante Pepi, Tante Herta, prietenele mamei sau ale bunicii, unchi şi veri.

Atunci când mama nu cânta, se citeau poezii sau se spuneau glume, tatăl meu, de o veselie molipsitoare, interpreta scenete spre încântarea tuturor.

Totuşi îmi plăceau mai mult serile liniştite, fără musafiri, când pleca mama în vizită, la prietenele ei. Pretextam că am mult de citit sau sunt obosită, şi nu o însoţeam.

Preferam compania tatei. Aşeza cele două balansoare ale bunicilor în faţa teracotei, stingeam lumina, deschideam uşiţa din fier vopsită cu bronz argintiu şi priveam jăraticul

încins. Ne lumina cu pâlpâirile lui incandescente, fața tatei se înroșea, de dogoarea căldurii și de tăria vinului roșu. Nasul și pometii rumeni, cu vinișoare minuscule de sânge, păreau masca unui clovn jovial. Se întorcea la visul lui din tinerețe, actoria, tron abdicat în numele onorabilității.

O vreme se auzeau doar lemnele trosnind, pe neașteptate bucăți încinse de jar pocneau, sărind afară prin ușa deschisă, împrăștiindu-se pe suportul de tablă așezat pe covor.

Tata se ridica și cu cârligul de fier scormonea în jăraticul din sobă, risipindu-l și potolindu-i dogoarea. Își mai turna un pahar de vin și îl deșerta pe gât ca un om însetat.

Așeza paharul pe marginea teracotei, își dregea vocea tușind ușor și începea să declame:

,,Krimhilda un vis avut-a, vis rău ce l-a vestit
De-un șoim, pe care dânsa părea că l-a-nblânzit
Doi ulii precum îl prinse și cum îl sfâșiară.
Și-așa vedenii groaznici prea mult o supărară..."

Ascultam epopeea ale cărei versuri tata le cunoștea în întregime și retrăiam în secret iubirea Krimhildei.

Siegfried era idealul meu de frumusețe și dragoste: frumos la chip, nordicul cu păr blond și ochi albaștrii, zdravăn în trupeșia lui, era neînfricat în cuget ,,cum se ridică înalt cerbul față de iepuri" și strălucea ,,cum strălucește aurul roșu față de argintul cenușiu". Era un bărbat curajos, loial, puternic, veșnic în căutarea aventurii, lua decizii dramatice și se ridica deasupra limitelor fricii, ale rușinii. Înfrunta moartea, gata oricând să se jertfească, mergea pe calea cea dreaptă a onoarei. Vitejia îi domina deciziile, își croia singur fără teamă drumul prin care se câștigă reputația. Pentru el libertatea de acțiune era mai presus decât moartea și onoarea mai presus decât viața.

Și mai ales o iubea pe Krimhilda cu acea dragoste unică și totală cum speram și eu să fiu iubită de un singur bărbat,

toată viața.

- Ți-am spus când a apărut epopeea cea mai însemnată a poporului german? mă întreba tata brusc, trezindu-mă din visare.

-„Cântecul Nibelungilor" a apărut în urmă cu opt secole, prin anul 1200, şi a fost scrisă de un poet anonim, care a cules mai multe legende, ştiam prea bine răspunsul.

- Nici o altă epopee din literatura germană nu i se aseamănă, în înălțimea ethosului, în tragismul zguduitor al acțiunii, în intensitatea pasiunii, a vieții sufleteşti. Care crezi că este tema principală, firul călăuzitor?

- Tema principală mi se pare că este răzbunarea.

- Nu, eu cred că este ceva mult mai profund, o privire filosofică asupra vieții, un răspuns la întrebările cele mai importante, după fericire vine tristețea...

- Da, e povestea regilor cavaleri loiali şi a faptelor lor de vitejie; ceremonii medievale, banchete, turniruri. Mi-ar fi plăcut să trăiesc în acele vremuri, i-am împărtăşit gândul meu tainic.

- Comportamentul virtuos, curajul, vitejia le domină deciziile. Erau oameni bravi, onoarea era mai importantă decât viața, ca să fi cavaler trebuia să ai un caracter puternic, să te sacrifici fără tăgadă. Şi femeia merita respectul...

- Prin faptul că femeia era tratată cu mult respect, dragostea însăşi era ridicată la rang înalt, îmi expuneam convingerile.

- Deşi după părerea mea moravurile şi atunci uneori lăsau de dorit, dar ăsta era spiritul vremii.

- Frumusețea era un ideal pentru care curgea mult sânge, dragostea femeii iubite se câştiga şi se păstra prin luptă.

- Acum, nu mai e la fel, rutina zilnică distruge dragostea.

- Spune-mi tată, fericirea omenească e trecătoare?

alunecam din timpuri vechi spre destăinuiri ce le aşteptam.

- „Viaţa e trecătoare, după bucurie vine durere”.

- Cât ţine bucuria, tată, cât timp eşti fericit? îl întrebam dornică să aflu „cum e cu iubirea”, ce înseamnă ea...

- Atât cât te orbeşte dragostea...

Nu îndrăzneam să mai întreb nimic. Mărturisirea lui atât de profundă, mă impresiona, mă simţeam ca şi cum i-am deschis din neglijenţă sufletul, îi priveam rana sângerândă, ştiam cât îl doare, dar nu găseam cuvinte potrivite să o închid.

- „Simt cum fierea pluteşte în miere”...

Spuse de el pe un ton patetic, cuvintele îmi umpleau sufletul de durere şi mă cutremuram. Ştiam la ce se referea, la viaţa lui de zi cu zi alături de mama.

- Acum vorbeşte vinul din pahar! încercam eu să îndrept destăinuirea cu o glumă.

- „In vino veritas” .

Tăcea, privind licoarea rubinie, din paharul pe care îl răsucea cu degetele încordate

Îi simţeam nefericirea pe care o îneca adesea în vinul roşu din butoiul de douăzeci de ferii din pivniţă. Nu-i ajungea vinul din el de la un an la celălalt, aşa că spre toamnă, înainte de a fierbe vinul cel nou, nefericirea lui se mai îneca şi în bere.

Părinţii mei erau doi oameni mult prea diferiţi, tata o fire romantică, sensibilă, mama, dură, neclintită ca o stâncă, o asemănam în taină cu Brumhilda, cea neiertătoare.

- Averile, aurul roşu şi argintul se câştigă ca pradă de luptă şi se cheltuie la fel de uşor, împărţindu-se, revenea el la firul epopeii.

- Tată, mă frământă ceva! De mai multe zile vreau să-ţi pun o întrebare!

- Nu ştiu dacă am răspunsul...

Curiozitatea mea se îndrepta într-o singură direcţie: comoara din grădină. Imaginasem cu Ilse cele mai năstruşnice poveşti, tocmai citisem cartea ,, Comoara din insulă" şi nu aveam somn la gândul că în grădina noastră aşteaptă să fie descoperită o comoară a strămoşilor. Mă aşteaptă pe mine, să îi dezleg taina şi să o aflu.

Poate nu era doar comoara ,,stră-stră-străbunicului, zidul vechi al cetăţii ocrotea casele din interior de mai bine de 700 de ani. Le ocrotea, e un fel de a spune; de câte ori locuitorii oraşului au fost trecuţi prin ,,foc şi sabie" de către hoardele de turci, tătari şi alte neamuri barbare? Câte comori au fost ascunse înainte ca oamenii să ia drumul pădurilor sau să fie măcelăriţi?

- Aş vrea să-mi povesteşti despre comoară, despre comoara îngropată în grădină, care n-a mai fost găsită niciodată…

- Copila mea dragă, ţi-am mai spus, nu cred că... dar mai ştiu şi eu...

Trebuia să am răbdare să ascult, când începea să povestească îşi purta amintirile pe firul de el cunoscut, parcă desfăşura un ghem de lână. Nu-i plăcea să fie întrerupt. Toate poveştile lui porneau invariabil de la ,,stră-străbunicul".

,,Stră-străbunicul s-a născut în anul 1795, a fost brutar şi acolo în spatele curţii, în stânga, unde sunt cele două camere în care locuieşte acum Kati, a avut el brutăria. A fost specialist în pâine albă, cornuri, chifle, jimble. E grea munca la cuptor, lucra numai noaptea, pentru ca dimineaţa clienţii să poată cumpăra produsele calde. Avea cinci copii, trei fete şi doi băieţi. Cum au crescut şi cheltuielile s-au mărit. Cererea de specialităţi de pâine în oraş era redusă, ca şi acum în interiorul cetăţii erau o sută nouăzeci şi opt de case de saşi, iar ţăranii din satele învecinate nu aveau bani să cumpere finețuri. Şi atunci a făcut un han în faţă,

unde este acum prăvălia. Hanul a fost numai pe timpul lui, prin anii 1830-1850. Fetele s-au măritat, băieții au mers amândoi la facultate, un băiat s-a făcut medic şi s-a stabilit în Sighişoara. Celălalt, bunicul, s-a făcut preot evanghelic, a făcut teologia luterană şi a venit în oraş. La început a avut la şcoala germană un post de dascăl şi de director. După câțiva ani, a aflat că ar avea mai multe avantaje, dacă s-ar duce ca preot la sat, ar primi de la țărani ,,zeciuială", ar avea vie, ar putea avea must, poate să-şi facă vin în butoaiele lui din pivniță. S-a mutat ca preot la țară.

Aşa că stră-străbunicul, (a murit în 1853, era cocoşat săracul, a avut 58 de ani când a murit)...

....Mai înainte, însă, la 1848, când au venit în Mühlbach ungurii, cu revoluția lui Petőfi, atunci în oraş era o garnizoană austriacă şi ăştia au capturat câțiva unguri şi i-au dus la Alba în închisoare… atunci a venit generalul Bem, conducătorul militar al revoluționarilor şi s-a oprit cu toată armata lui, sus pe deal la intrarea în oraş dinspre Miercurea. Acolo şi-a desfăşurat tabăra şi s-a pregătit să incendieze tot oraşul, drept răzbunare că austriecii au arestat nu ştiu câți, 15-20 unguri şi i-au dus în închisoare. Şi... a fost un preot sau protopop, unul Wellmann, un om învățat, vorbea la perfecție cinci limbi străine, un om curajos care s-a dus în întâmpinarea generalului Bem. Doar el şi cu încă un om, care l-a acompaniat la o oarecare distanță pentru cazul în care aceştia l-ar fi omorât, să aducă vestea rea în cetate. Wellmann a vorbit cu generalul Bem şi l-a convins că saşii din centrul oraşului, nu au nimic comun cu acțiunile militare ale armatei austriece, care este condusă cu comandant superior din Viena... şi ungurii împotriva dominației austriece în Ungaria s-au ridicat în anul revoluției...

...Atunci generalul Bem i-a spus: „Dacă aşa este, uite, dumneata eşti om serios şi atunci te credem şi n-o să

incendiem oraşul, dar ne ajuţi să-l ocupăm". Aşa au fost salvate de la moarte multe vieţi nevinovate...

- Şi comoara? interveneam nerăbdătoare.

- Acum... ai răbdare, ajung şi la comoară... din jos de casa noastră a stat un cetăţean, un vecin, care a văzut că străstrăbunicul acesta cocoşat, brutarul, a îngropat ceva bani în grădină, a văzut el, a observat şi când au venit trupele revoluţionare şi s-au încartiruit în fiecare casă câte unul sau mai mulţi, ofiţeri, subofiţeri, cum erau ei organizaţi atunci, vecinul, cu gând mişelesc l-a pârât pe stră-străbunicul. Ostaşii unguri l-au luat, au zis să-l oblige să scoată banii, să-i ia ei. El a rezistat la schingiuiri, nu le-a spus unde a îngropat banii: ,,Nu am nimic, nu am nimic, nu ştiu ce ăla vecin duşman m-a pârât şi eu nu am nimic, nu am făcut nimic şi nu am îngropat nimic." Asta s-a întâmplat în primăvara lui 1849, când l-au maltratat şi l-au schingiuit, dar n-a recunoscut nimic. A murit câţiva ani mai târziu...

- Comoara? Ce s-a întâmplat cu ea?

- Această comoară au fost monedele de aur, pe care străstrăbunicul le-a îngropat în grădină şi după ce s-au retras armatele Ungariei, (au fost învinse în vara lui 1849 la Şiria lângă Arad)... Împăratul Franz Iosef la rugat pe Ţarul Rusiei să-l ajute cu două divizii de infanterie şi ăia au venit pe jos şi au încercuit la Şiria lângă Rodna toată armata revoluţionară, şi i-au luat prizonieri pe toţi. La ostaşi le-a dat drumul acasă, iar pe ofiţeri şi generali i-a spânzurat pe toţi (şaisprezece generali), ăştia au fost generali din armata austriacă. Ei s-au alăturat trupelor revoluţionare, dar au avut jurământul depus pe împăratul de la Viena, înseamnă că şi-au încălcat jurământul şi pentru asta au fost condamnaţi la moarte...

- Deci nu mai este comoara? Eu am auzit când bunica îi povestea lui Tante Pepi!

Încercam să-l aduc din nou la subiectul ce mă preocupa,

înainte de a începe desfăşurarea, în amănunt, a ostilităţilor de la Şiria, altfel trebuia să le ascult cu prefăcut interes, ca să nu-l supăr; să nu-l întrerup.

- Este un zvon, o faimă, care îşi are rădăcina într-un adevăr din urmă cu aproape o sută de ani. Mie nu mi-a spus nimeni aşa ceva.

- Dar nu ţi-a spus nici că ar fi dezgropat comoara ascunsă!

Tata cădea pe gânduri. Încerca să-şi amintească.

- Nu, nici asta nu mi-a spus.

- La primăvară aş vrea să mergem în grădină, să ne imaginăm unde a ascuns stră-stră-străbunicul comoara. Unde crezi că ar fi putut să o ascundă? Îl fixam intens cu privirea, iar el, îmblânzit de căldura focului şi moleşit de tăria vinului, aproape nu mai protesta.

- Ştiu şi eu? O fi avut vreun semn, ceva! Dar după atâta vreme, dacă a fost vreun pom s-a uscat demult!

- Poate în cele patru colţuri ale bazinului de baie, pe care el l-a construit, ca să se scalde vara fetele lui... sau jos sub groapa de scurgere a apei, tapetată cu pietre de râu... sau lângă o piatră din zidul cetăţii, o piatră mare...

Îi auzeam respiraţia domoală, egală, cu un uşor şuierat. Mama intra în sufragerie şi când îl vedea adormit, îl zgâlţâia de umăr, să-l trezească, să-şi mute somnul în patul lor comun. Mormăia, mârâia, ca un câine furios, mama se îndepărta supărată, bombănind.

Plecam, dar mă întorceam şi-l înveleam cu pătura, uşor să nu-i tulbur visele. Zâmbea. Nu ştiu dacă îmi zâmbea mie sau unui vis din subconştientul lui. Era fericit şi mulţumit în somn, cum nu-l vedeam în viaţa reală, dar bun actor cum era nu-şi lăsa descoperită tristeţea, o învăluia într-o veselie şi un haz ce păcălea pe oricine. Pe mine nu.

CAPITOLUL TREI

Interesul crescut al Germaniei față de germanii din celelalte țări era bine orchestrat prin înființarea mai multor organizații, care aveau ca scop petrecerea timpului liber.

Înflăcărarea şi entuziasmul tinerilor din oraş a fost mai mare înainte de începerea înrolărilor, pentru că acțiunile erau mai mult propagandistice, paşnice, iar pregătirile militare compuse din exerciții fără arme, marşuri şi jocuri războinice antrenante erau atractive. Jocurile sportive pentru călirea organismului, jocurile de noapte din jurul focului, cântecele, veselia, bucuria erau un atribut al tinereții înflăcărate.

Pentru o participare cât mai largă a tineretului au început să fie organizate numeroase excursii şi tabere la cabane în Munții Şurianu, la Vârful lui Pătru, la Cărări, Cindrel şi Bistra.

E adevărat că în fiecare vară familiile înstărite din oraş îşi petreceau vacanțele în aerul curat al unor mici stațiuni montane. Dar nouă mai interesant ni se părea să ieşim de sub observarea prea strictă a părinților, să fim doar noi, tinerii, să ne gospodărim singuri, să ne organizăm în grupuri mai mari sau mai mici, să legăm prietenii.

În vara aceea am fost în două tabere cu cortul, câte o săptămână: la Vurpăr şi la Mureş. În fiecare duminică plecam cu colegii în expediții la Pădurea Mare, Râpa Roşie şi în împrejurimile oraşului.

Într-o după-amiază, prietena mea Ilse a trecut pe la

mine şi m-a întrebat, dacă nu vreau să merg şi eu a doua zi dimineaţa în excursie la Cetatea Săsciori cu bicicleta. Mergeau mai mulţi băieţi şi fete cu care era colegă de clasă. Mergea şi Johann. Am acceptat încântată.

Tata mi-a umflat camerele la roţile de la bicicletă şi mi-a verificat frânele, iar Kati mi-a pregătit coşuleţul din nuiele împletite pentru picnic, în care mi-a pus tot felul de bunătăţi. Bunica mi-a copt un chec cu alune şi migdale.

Eu am vrut ca totul să fie pregătit de seara, întâlnirea era stabilită la ora şase dimineaţa în parc. S-a hotărât să plecăm pe răcoare, să nu ne prindă căldura pe drum.

Am ajuns la locul întâlnirii printre primii şi eram foarte bucuroasă. Mi se desfăşura în faţă o zi întreagă, în care îl vedeam pe Johann, în care puteam sta de vorbă cu el. Penultima a ajuns Ilse, mi-a fost teamă că nu va mai veni.

- Suntem toţi, nu mai trebuie să vină nimeni, putem pleca, a zis Victor şi a încălecat pe bicicletă.

- Bine! Pornim! Hai la drum!

În mare viteză s-a apropiat de noi şi a pus frână bruscă aproape să mă trântească jos... Brigitte.

- Mai încet, că nu dau tătarii! a apostrofat-o Ilse.

- Nu dau, dar voi plecaţi fără mine!

- Nu-mi amintesc să te fi chemat, nu se lăsă Ilse datoare cu răspunsul.

- Nici nu era nevoie, drumul e liber, merge cine vrea, comentă cu tupeu Brigitte, urcă pe bicicletă şi pedală spre capătul coloanei.

Aveam în faţă 10 kilometri şi asta nu era ca o plimbare prin oraş sau până la Râpa Roşie. La dus, drumul urca pe valea Sebeşului, la întoarcere era mai uşor, veneam la vale şi pedalam mai puţin. Am rămas în urma grupului, când ne-am apropiat de Petreşti şi Johann a propus un popas în faţa Zalului.

A pedalat alături de mine, până am ajuns la locul stabilit. Aici a fost o mică dispută, unii doreau să ne continuăm drumul pe şosea, ceilalţi au propus să mergem pe lângă fabrica de hârtie, să trecem râul pe la Buha până în Sebeşel. Am optat pentru cea de a doua variantă, era zi de târg şi pe drum circulau multe care şi căruţe, mai ales dinspre Săsciori; olarii îşi duceau la oraş, vestitele lor oale pentru sarmale să le vândă saşilor din Valea Secaşului.

Ulițele din Sebeşel erau prăfuite, nu mai plouase de multe zile şi buruienile se chirceau însetate pe marginea drumului. Casele vechi, mici, dar bine proporţionate, se sprijineau una de alta prin porţi înalte. În spatele lor până departe sub dealuri, grădinile cu zarzavaturi şi lanurile de porumb erau bine lucrate.

Am făcut un popas pe Valea Beiului şi-am căutat pietre de aur în şuvoiul de apă ce duce nisipul aurifer la vale. Razele soarelui se jucau în apa limpede şi descopereau scânteieri aurii în nisipul ud.

Era o zi călduroasă de iunie, cu cer senin şi nori pufoşi; în grădinițele din fața caselor bătrâneşti, corolele galbene şi portocalii ale suluminelor străluceau sidefat. Ferestrele şi cerdacurile erau împodobite cu leanrii roz şi muşcate roşii, în vase smălțuite..

Casele zugrăvite de Paşti mai păstrau prospeţimea şi curăţenia varului. Pe hornurile mai înalte berzele îşi cloceau ouăle în cuiburi de vreascuri şi paie, temeinic suprapuse peste cele din anii precedenţi.

Din Săsciori am cotit în dreapta drumului principal şi am urcat pe calea din spatele viilor. Hameiul, volbura şi viţa sălbatică îşi întindeau lianele peste tufele de răchită, peste aluni. Vrejii plantelor târâtoare şi agăţătoare îşi prindeau cârceii, se înfăşurau şi lăsau să le atârne mlădițele tinere, balansate în adieri de vânt.

Am intrat în interiorul cetății pe o poartă lată de vreo patru metri şi înaltă de trei, prin turnul din partea de nord, Zidurile groase din piatră de râu, lipită cu mortar, înconjurau o suprafață mare de teren pe vârful dealului, urmând denivelările lui. Am sprijinit bicicletele de zidul interior, la umbră, şi ne-am strâns la intrare, unde conducătorul Organizației de tineret, Johann, a vrut să ne povestească câte ceva din istoricul cetății.

- Cetatea de la Săsciori poate fi atribuită comunităților săseşti libere din Petreşti şi Sebeş, şi a fost construită ca o cetate de refugiu la sfârşitul secolului al XIII-lea, după invazia tătarilor. A fost folosită ca loc de refugiu, nu ca cetate de graniță. Zidul ce o împrejmuieşte are în partea superioară un parapet, la nivelul căruia se află un drum de strajă lat de 1 m. Parapetul avea creneluri şi merloane, apărarea se făcea prin şi peste ele. Accesul la parapet se făcea prin scări de piatră ale căror urme se văd diagonal pe grosimea zidului în interior. Din cele două turnuri de poartă cel de nord s-a păstrat cel mai bine. Turnul a fost înalt, se vede că a avut parter şi cel puțin două etaje...

Ne-am pregătit să dăm un tur al cetății prin interior şi prin exterior.

- Aveți grijă pe latura de vest, se mai păstrează încă şanțul de apărare! ne-a atenționat.

Apoi a trecut ca din întâmplare pe lângă mine şi mi-a şoptit:

- Ai grijă pe unde mergi, să nu ți se întâmple vreun accident!

Am pufnit în râs şi am vrut să o ajung pe Ilse, care se depărtase, am călcat strâmb şi era să cad în nas.

Johann m-a prins de mână.

- Vorbesc serios! Eşti prea departe de casă!

Am roşit. Ştiam la ce făcea aluzie.

Brigitte s-a apropiat de noi şi l-a luat pe Johann de braţ.

- Vreau să-ţi arăt ceva interesant la poarta de sud.

Johann nu s-a simţit deranjat de acapararea Brigittei, s-a întors spre grup şi le-a strigat:

- Peste o oră ne vedem aici pentru jocuri.

Apoi a plecat cu Brigitte. M-am uitat în urma lor, ea îşi retrăsese mâna, dar tot nu-mi convenea văzându-i cum se depărtează doar amândoi.

Mi-a pierit tot cheful şi m-am bosumflat brusc.

- Nu mai merg nicăieri, mă doare piciorul, cred că l-am obosit pedalând aşa mult, i-am zis Ilsei.

- Doar n-ai de gând să stai toată ziua bosumflată? N-ai nici un motiv. Dar e treaba ta, dacă vrei să suferi! mi-a aruncat ea o vorbă şi s-a dus cu ceilalţi să înconjoare cetatea.

Se încălzise, soarele se ridicase deasupra zidurilor, nu mai era urmă de umbră, dar eu continuam să stau încăpăţânată în acelaşi loc.

Johann s-a apropiat de mine, nu am sesizat când s-a întors, dacă a venit singur sau cu Brigitte. Am văzut o umbră deasupra mea şi când m-am uitat în sus i-am întâlnit privirea. Mi-a întins câteva flori sălbatice, scânteioare vişinii.

- De ce stai singură? m-a întrebat. Ai văzut ruinele? Cum ţi s-au părut? Hai că începem jocurile!

Zâmbeam fără să-i răspund la nici o întrebare. Ce puteam să-i spun, că am stat şi m-am frământat cu gândul la el?

A fost o zi minunată; ne-am distrat şi am râs, am organizat jocuri şi băieţii au făcut întreceri. Noi, fetele, am făcut galerie. Johann, deşi era cel mai bun, a mai lăsat şi pe alţii să câştige, ca să fie toţi bucuroşi.

Înainte de plecare am rupt câteva crengi cu bobiţe verzi, liane de iederă de pe zid, ghirlande de hamei, am cules flori

de câmp şi câţiva scaieţi.

Voiam să-i fac o bucurie bunicii, care îndrăgea buchetele Makart. Erau numite aşa după răsfăţatul pictor vienez, Makart, la care alergau frumoasele aristocrate austriece, să-i pozeze îmbrăcate sumar, pentru pânzele lui mari.

Pictorului îi plăceau aranjamentele din crengi cu frunze ce începeau să se usuce, cu fructe de pădure, spice de grâu aurii, cu flori de paie, scaieţi, pene de păun; tot ,,ce nu era din flori pline de sevă şi de colori vii" pe care le picta în nuanţe veneţiene. Buchetele sale cu flori uşor ofilite păreau atinse de frumuseţea şi perfecţiunea ajunsă la apogeu, dincolo de care declinul îşi punea uşor amprenta.

Picturile lui erau pe placul admiratorilor din întreaga Austrie; prin intermediul lor moda aranjamentelor ,,de uscături" ajunsese şi la noi.

De când pe bunica o dureau picioarele gutoase şi nu mai putea să strângă ea însăşi din natură plantele, se bucura când mă întorceam din excursii şi îi aduceam felurite flori, crengi cu frunze şi fructe sălbatice. Le compunea în mănunchiuri şi le aşeza în vase prin colţuri de camere. Mamei nu-i erau pe plac, spunea că doar adună praful şi mai arunca din ele.

La coborâre ne-am întors pe poteca largă de pe malul râului şi am mers pe biciclete. Când am ajuns în Petreşti pe la Martzel, în cotul unde poteca iese în calea bătătorită de copitele grele ale boilor, Johann s-a oprit brusc, a lăsat bicicleta în iarba de pe marginea drumului şi a zis, că i-a sărit lanţul şi trebuie să îl reinstaleze.

- Ne vedem jos la Cascadă! le-a strigat băieţilor.

Mi-a făcut semn să mă opresc şi eu. Mi-am lăsat bicicleta sprijinită de un gard împletit din nuiele de sălcii.

- Hai, aşează-te pe iarbă, uite ce frumos e aici! Nu o să-mi ia mult timp să-l pun la loc, dar am vrut să fim singuri

câteva clipe!

M-am uitat în jur. Râul curgea limpede şi apa era mică, puteai să o treci uşor cu piciorul. Câţiva buşteni, trunchiuri descojite, lucioase, se opriseră în rădăcinile arinilor, în aşteptarea viiturii din fiecare zi, care ducea la vale brădetul munţilor Şurianu.

Apa era oprită în lac, sus la stăvilar, câte 24 de ore, buştenii din depărtările Oaşei şi Cibanului erau prăvăliţi în râu. În fiecare dimineaţă în jurul orei 4, lăcarul cu ajutorul unui măgăruş dresat anume, punea în funcţiune instalaţia cu care deschidea barajul la Oaşa Mare. Zăgazurile se desfăceau şi un nou şuvoi imens ducea la vale buştenii de brad, ce se rostogoleau, îmbrânciţi, înverşunaţi, până jos la Joagărul din Arinii Sebeşului..

Johann şi-a întins pulovărul pe iarbă să stau jos. Priveam râul în lungul lui şi îmi imaginam, cum îşi făcea loc printre dealuri. Pe marginea lui se alternau poiene cu flori, lăstăriş de arini şi aluni.

- La ce te gândeşti?

- Aş vrea să cobor desculţă în apă, să mă răcoresc.

- Coboară! Vin şi eu imediat.

- Mi-e teamă, o teamă ce mi-a intrat adânc în oase, mă tem de râu din copilărie.

- De ce? Te-a marcat vreo întâmplare?

- Da. Când eram copil am venit cu verişoara mea Trude la bunica ei în Petreşti. Era foarte cald, ne jucam în filigoria din curte. Răzbătea până la noi veselia copiilor care făceau baie în râul ce trecea prin fundul grădinii. Coborau agăţaţi de o cameră din cauciuc umflată cu aer, se îmbrânceau, se stropeau, strigau şi râdeau în hohote. Noi ne uitam din grădină şi jinduiam după toată veselia, stârnită de apă. Ştiam că nu avem voie să coborâm în râu, bunica lui Trude spunea că e periculos când vin buştenii.

- Se ştia când vin buştenii?

- Oarecum. De obicei valul de apă mare ajungea cam în jurul amiezii. Sirena de la fabrica de hârtie anunța cu vuietul ei prelung când viitura se apropia de sat, dar tot mai aveau loc accidente. Se mai întâmpla să vină atât de năvalnic, încât să surprindă un car cu boi, ce trecea vadul pe unde apa ajungea în mod normal până la glezne, să-l târască la vale şi buştenii să-l acopere. Când suna, aşadar, sirena, tot ce atingea apa, alerga din vadul ei afară, sus pe malurile pietroase. Vitele care sorbeau însetate apa limpede erau mânate grabnic cu biciul, sus pe cale, stârnind nori de praf în urmă. Copiii se urcau pe mal şi aşteptau nerăbdători ca după primul val de apă, sporit şi umflat, să coboare vijelios buştenii, împinşi furtunos la vale de forța dezlănțuită a apei, desferecată din zăgazuri. Buştenii se luau la întrecere, încălecându-se cu izbituri grele şi surde, trecând unul peste altul, se loveau de maluri, se poticneau răsucindu-se, căutându-şi loc pe unda apelor tulburi. Nici eu, nici Trude, care era cu şase ani mai mare, n-am văzut niciodată spectacolul... altfel am fi ascultat sfaturile bunicii lui Trude. Copilul nu vede pericolul, nu-l aude. Cum n-am auzit nici noi, sirena ce vestea viitura şi am continuat să ne bălăcim vesele în apa călduță, ce-mi ajungea până la brâu, în partea cea mai adâncă, într-un cot al râului.

- Şi ce s-a întâmplat? Te-ai înecat? glumi Johann.

- N-a lipsit mult să mă înec. Mă scăldam fericită, o stropeam pe Trude, care stătea cu spatele la mine, apa îmi intrase şi mie în ochi, râdeam cu ,,gura până la urechi", soarele ardea... am auzit țipete din toate părțile, un vuiet, când m-am întors, mai mulți buşteni se îndreptau spre mine vijelios. Am vrut să ies, doar câțiva paşi mă despărțeau de mal, unul m-a lovit în coaste, am simțit izbitura şi am căzut în apă, voiam să mă ridic, deasupra mea era întunericul podit cu trunchiuri de brazi. Am văzut lumina, am luat disperată

o gură de aer şi iar s-a întunecat deasupra mea. M-am simţit îmbrâncită spre mal şi împinsă acolo de un buştean.

- Se putea sfârşi rău! comentă Johann serios.

- Până seara tot satul aflase că un ,,copil de la oraş era cât pe aci să se înece dinsus de pod". Nu s-a aflat cine era copilul, noi am stat spăşite toată după-amiaza în filigorie. La cină, bunica lui Trude ne-a povestit cu lux de amănunte întâmplarea, pe care o aflase; înflorită şi îmbogăţită nu mai semăna cu cea adevărată, dar era menită să ne sperie şi să ne avertizeze, dacă ne-am fi gândit să mergem la scăldat. Dacă ar fi ştiut că după spaima prin care am trecut, ne-a pierit cheful pentru multă vreme, nu s-ar mai fi străduit atât.

- Nu-ţi fie teamă, duminica nu dau drumul la buşteni! m-a asigurat, zâmbind şi s-a apecat deasupra bicicletei.

Mi-am dezlegat şireturile de la tenişi, m-am descălţat şi am coborât jos în albia râului. Peste tot era pietriş dezgolit, pietre mari, m-am aşezat pe un pietroi, care era mai plat şi mi-am lăsat picioarele în apă. Era rece şi limpede, se vedeau peştişorii cum înotau în bancuri.

După o vreme m-am întors şi am văzut că îşi ştergea mâinile pe o cârpă. I-am făcut semn cu mâna şi l-am strigat:

- Vino să vezi ceva!

Îmi părea rău să plec, era atâta linişte în jur, se auzea zgomotul apei cum curge peste pietre, mai multe vrăbii se scăldau într-o baltă cu apă călduţă, rămasă în pietriş după trecerea şuvoiului, altele ciripeau gălăgioase pe o tufă de alun.

Johann a venit şi s-a aşezat lângă mine. Vrăbiile s-au speriat şi au zburat împreună cu cele din alun. I-am arătat peştişorii ce înotau în apa limpede, dar el s-a făcut că nu îi vede şi s-a aplecat tot mai mult până şi-a sprijinit faţa pe genunchii mei.

Mi-am aşezat palmele pe părul lui aspru şi l-am mângâiat uşor, cum se juca tata în părul meu, când voia să adorm. Aş fi vrut să nu treacă niciodată clipele, să rămânem aşa îmbrăţişaţi, fără să spunem un cuvânt. Nu ştiu cât timp a trecut; Johann s-a ridicat, m-a cuprins cu braţul pe după umeri şi mi-a spus.

- Eşti ca apa asta, Clara! Senină şi clară! Aduci atâta linişte în jur cu blândeţea şi bunătatea ta. Eşti omul lângă care mi-ar plăcea să îmi petrec viaţa, alături de care aş vrea să trăiesc.

L-am privit surprinsă de sinceritatea lui. Şi eu mi-aş fi dorit să trăiesc alături de el, într-o casă a noastră, să avem mulţi copii. Parcă îmi ghici gândul şi mă întrebă:

- Îţi plac copiii?

- Da, mi-am dorit întotdeauna o familie numeroasă.

- Câţi copii ai vrea să avem?

- Nu m-am gândit, am răspuns ruşinată de întrebarea lui. Tu?

- Şase!

- Aşa mulţi?!

- Atunci, o echipă de hochei!

- Câţi jucători are o echipă?

- Câţi ne înţelegem amândoi, dacă sunt prea puţini o să punem la socoteală şi rezervele! Regulamentul e până la 20 de jucători plus trei portari!

Râdea cu faţa spre soare, cu râsul lui sănătos, grav, deschis.

I-am zâmbit, nu voiam să se întreacă cu gluma, aşa că i-am răspuns serios:

- Cred că e prea devreme să discutăm aşa ceva. Noi nu suntem nici logodiţi!

- Ai vrea să fim? mă luă prin surprindere întrebarea lui directă.

- Mă mai gândesc, i-am răspuns, prefăcându-mă îngândurată.

Sigur că îmi doream să mă logodesc cu el, dar n-aş fi vrut să creadă că ard de nerăbdare.

- Nu suntem prea tineri? Eu am şaptesprezece ani şi tu optsprezece! N-ar trebui să aşteptăm până ce vii din armată?

- Vremurile astea nu ne mai dau timp de aşteptare. Câţiva colegi ai mei au primit deja ordin de încorporare. Dacă plec în război aş vrea să ştiu că acasă mă aşteaptă cineva drag, că am la cine să mă întorc. Mă vei aştepta Clara?

- Bineînţeles că te aştept.

Nu vedeam atunci grozăvia războiului, drumul lui era cu dus-întors, ca un drum în Germania la studii. Nici o clipă nu m-am gândit că ar putea să nu se mai întoarcă.

Ne-am urcat pe biciclete şi am pedalat la vale până la cascada din Arini. Într-o poiană, sub copacii înalţi, ne aşteptau prietenii. Au întins pe şervete tot ce mai era prin coşurile de picnic şi se ospătau râzând, mai puţin Brigitte, care plecase singură spre casă.

Dar nu aveam eu chef să mă gândesc la asta, eram fericită, m-am aşezat jos lângă Ilse.

- Îţi strălucesc ochii ca la pisică! Ce s-a întâmplat?

- Vai, Ilse, dacă ai şti ce mi-a propus Johann!

- Ceva important?

- Mi-a propus să ne logodim.

- Adevărat?? Vezi, ţi-am spus eu, că pe tine te-ar alege, dacă ar avea gânduri serioase. Tu ce ai răspuns?

- Am zis, că mă mai gândesc. Oare, mă mai întreabă a doua oară? Dacă nu mă mai întreabă??

M-am îngrijorat subit:

- Ce să fac dacă nu mă mai întreabă?

- Dacă nu te mai întreabă, aduci tu vorba, aşa, pe departe

şi îi spui că te-ai mai gândit şi eşti de acord cu propunerea lui.

- Cât să mai aştept, să văd, dacă mă mai întreabă?

- Ştiu şi eu, vreo săptămână?!

- Aşa mult???

- Dacă nu i-ai răspuns, acum ai timp de gândire...

Acasă am ajuns când aproape se însera. Am mai rămas o vreme în poartă să mai vorbesc cu Ilse. Nu terminam niciodată discuţiile, mi-am lăsat bicicleta în curte şi am plecat să o mai conduc câţiva paşi, până la jumătatea drumului, cum ne era obiceiul.

- Ei, aţi terminat poveştile? m-a întrebat mama când am intrat în bucătărie. Ţi-am lăsat cina caldă în cuptor.

- Mulţumesc, dar nu mi-e foame. La întoarcere de la Săsciori am mai făcut un popas la Cascadă şi ne-am lichidat toate proviziile. Nu mai intră nimic în stomacul meu. Mă duc să-i spun tatei: ,,noapte bună" şi mă culc, sunt frântă de oboseală.

Tata era în biroul lui, răsfoia actele dintr-un dosar. În semiobscuritatea ce îl învăluia, mi s-a părut palid, îmbătrânit, obosit.

S-a luminat la faţă când m-a văzut. Şi-a scos ochelarii de citit şi i-a pus aşa, deschişi, pe dosar. S-a rezemat cu spatele de scaun şi m-a privit zâmbind.

- Te-ai întors, excursionisto? Cum a fost?

- Foarte frumos. Ne-am distrat bine.

- Cred că te dor picioarele cât ai împins de bicicletă la deal, du-te să te odihneşti.

- Mai rămâi?

- Am un caz greu şi mă mai uit odată peste hârtii.

- Vreau să îţi spun ceva, foarte important.

Tata şi-a pus din nou ochelarii pe nas şi m-a privit pe deasupra lor.

- Nu suportă amânare, pe mâine?

- Nu.

- Atunci stai jos să discutăm.

M-am aşezat pe scaunul din faţa biroului, m-am întins şi i-am luat mâinile în palme. Nu îndrăzneam să mă uit în ochii lui, fixam cu privirea prespapierul din bronz.

- Tată, Johann mi-a propus să ne logodim!

- Asta este cu adevărat o veste foarte importantă! Şi tu ce i-ai răspuns?

- Eu încă nu am acceptat, mă gândeam să te întreb ce părere ai...

- Dar ţie ce-ţi spune inima?

Am simţit cum mă îmbujorez, obrajii îmi luau foc, sângele îmi pulsa accelerat, îmi era foarte cald, dintr-o dată.

- Mie îmi place de Johann, am răspuns timidă.

- Părerea mea despre el ţi-am mai spus-o. Este un băiat cu un caracter frumos, un tânăr de viitor. Însă cred că sunteţi prea tineri, ar fi bine să mai aşteptaţi. În mod normal după douăzeci de ani, se consideră că tinerii sunt copţi să-şi întemeieze o familie. Să înveţe şi el o meserie sau să termine o facultate...

- Şi eu m-am gândit la fel, dar Johann mi-a spus că unii din prietenii lui au primit deja ordin de încorporare, poate primeşte şi el, nu mai avem timp să aşteptăm.

- Dacă nu mai aveţi timp, atunci n-am încotro şi aveţi binecuvântarea mea, îmi spuse tata, zâmbind.

M-am ridicat de pe scaun, am înconjurat biroul şi m-a sărutat pe frunte.

- Mamei i-ai spus? m-a întrebat.

- Îi spun mâine! Noapte bună, tată.

Am fugit în camera mea şi m-am trântit în pat. Am luat puişorul de pernă în braţe, mi-am cufundat faţa în el şi am

strigat: Johann, Johann, te iubesc!

M-am perpelit toată noaptea, răsucindu-mă când pe o parte, când pe cealaltă. Eram fericită şi somnul nu se lega de mine. Mi-am făcut numeroase planuri, cum va fi logodna noastră, ce invitaţi o să avem, cum voi decora masa, ce meniu vor pregăti mama şi Kati, ce prăjituri vom servi şi mai ales cum va arăta rochia. Vreau neapărat o rochie crem, din dantelă, încheiată pe corsaj cu şaptesprezece năsturaşi din perle, cu talia joasă... sau poate voi găsi un alt model mai original într-o revistă de modă.

Mă vedeam la braţul lui Johann, sobru, în costum cu cravată. Plimbarea ,,la braţetă" pe ,,Centru" pentru cei se logodeau era ca o expunere evidentă a unui fapt, toţi cei ce încă nu ar fi observat verigheta pe degetul meu, să nu mai aibă îndoieli. Toată lumea trebuia să afle de logodna noastră. Iar apoi... o, câte aveam de făcut, în anul de logodnă! Voi merge la Braşov, să urmez o şcoală de menaj, un curs de croitorie... Mi se părea că viaţa e la fel de frumoasă ca gândurile şi visele mele...

*****

N-a trecut o săptămână, doar trei zile şi Johann a bătut la poarta noastră pe la ora douăzeci.

Kati l-a anunţat pe tata, apoi l-a poftit în biroul lui. Au discutat o vreme amândoi. Servitoarea a venit să îmi spună că tata m-a chemat şi pe mine. Eram îmbrăcată în cămaşa de noapte, mă pregăteam de culcare. M-am schimbat repede. O nelinişte mare pusese stăpânire pe sufletul meu. Nu putea fi o veste bună, la o oră târzie din noapte.

Johann era palid, tata avea privirea înnegurată, eu am intrat şi aşteptam sprijinită de uşă, fără să am curajul să mai fac un pas. Tata s-a apropiat de mine şi m-a cuprins pe după umeri.

- Stai jos Clara! Eu ies să fumez o ţigară!

- Am primit ordin de încorporare, mi-a spus Johann îndată ce am rămas singuri.

- Deja?

- Era evident, dar nu credeam că se va întâmpla atât de repede.

- Unde trebuie să pleci? l-am întrebat cu o fărâmă de speranţă. Aici în ţară?

- Nu. În Germania. S-a făcut o acţiune cu concursul Guvernului Român. România are obligaţia să participe cu soldaţi la război, noi suntem cetăţeni români, dar sângele nostru e german şi vom fi primii datori să luptăm. Ne vom înrola în armata Reich-ului.

- „Dacă e musai, bucuros!" am încercat eu să destind atmosfera, deşi inima mi se făcuse cât un purice.

- Poate într-un fel va fi mai bine, în armata germană vom fi mai bine instruiţi şi echipaţi. Cel mai câştigat e statul român, că nu mai trebuie să cheltuie cu noi, nu costă nimic visteria ţării!

- Cât timp vei fi plecat? l-am întrebat îngrijorată.

- Nu ştiu, nimeni nu poate şti ce ne aşteaptă. Vrei să mergem mâine într-o plimbare cu bicicletele la Fântâna Împăratului?

- Sigur că da. Pe la ora zece?

S-a aplecat şi m-a sărutat pe frunte. Am simţit atingerea uşoară, adierea de colonie fină şi sentimentul că ne vom despărţi, când abia ne aflasem, m-a săgetat dureros în inimă. Am intrat în camera mea, abia stăpânindu-mi plânsul, care mă îneca în suspine. Vroiam să mă calmez, să plâng în voie, să mă eliberez de neliniştile ce mă apăsau.

*****

Ceasul Bisericii Evanghelice bătea ora zece când am

ajuns la intrarea în parc, unde ne dădusem întâlnire.

Johann mă aştepta. Purta o cămaşă de tercot cu dungulițe albastre şi pantaloni din stofă bleumarin, prinşi cu două cleme în partea de jos să nu-i agațe lanțul de la bicicletă. Era destul de elegant pentru o mică excursie.

Îmi părea bine că nici eu nu mi-am ales o ținută sport, îmi luasem rochița bleumarin cu picouri albe, cu guleraş din dantelă brodat, iar în picioare purtam săndăluțe albe. Singurele elemente care ne trădau intențiile turistice erau: pălărioara de soare cu boruri mari din dantelă presată şi coşulețul de picnic, pe care mama insistase să îl iau, cu nişte sandviciuri.

Fântâna Împăratului e un izvor la marginea oraşului ce curge la suprafață, din panta lină a unui deal, izvor cu apă cristalină, bună şi rece, unde se răcoresc călătorii însetați, în drumul lor spre târguri. Mai vin să ia apă țărănci cu ulcioare de lut pe umăr, ce-şi au pământurile prin locurile din jur, şi servitoare cu găleți noi, din tablă smălțuită.

Bătrânii povestesc că însuşi Împăratul Franz Josef şi-ar fi potolit setea cu apa izvorului şi de atunci i se trage numele. Ne-am aplecat şi am băut din apa limpede şi rece.

Johann a întins o păturică la umbră în apropierea izvorului şi m-am aşezat pe jumătatea ei, având grijă ca rochia să-mi acopere în întregime picioarele şi să nu stau pe ea ca să o mototolesc.

Bicicletele le-am sprijinit de tulpina unor copaci, ce umbreau cu bogăția frunzişului locul. Deasupra izvorului un pâlc de pini bătrâni cu scoarța ruginie, fixau cu rădăcinile lor groase, dezvelite, malul dealului, spălat de ploi.

Era o zi senină la începutul verii, una din acele zile în care ți se pare că natura ce te înconjoară e în potrivire desăvârşită cu sufletul tău, la fel de frumoasă, senină şi nepieritoare ca dragostea pe care o simți înflorind. Armonia,

puritatea, echilibrul nu vin doar din natură, ci şi din lăuntrul tău, încărcat cu simfonia celor mai minunate acorduri. Simţi o neţărmurită împlinire, pace, linişte, deplinătate, ce se înalţă din sufletul tău şi se acordează la muzica întregului univers.

Priveam în faţa mea platoul deschis, înconjurat de dealuri din toate părţile, cum poate l-au privit şi acei germani, strămoşii noştri îndepărtaţi, atunci când au ajuns aici, în urmă cu câteva sute de ani. Au poposit la izvor, să-şi potolească setea, şi s-au uitat cu mâna streaşină la ochi spre lunca mlăştinoasă, în stânga Marelui Sat Românesc.

Câte greutăţi învinse cu trudă de toate generaţiile care au urmat! Au fost măcelăriţi de turci şi tătari în repetate rânduri. Primele generaţii au stat sub semnul morţii, al doilea val de generaţii - sub semnul mizeriei şi abia al treilea val a început să prospere. Câte sacrificii şi ce drum lung prin foc şi sabie!

De aici, de pe coama dealului, se vede burgul medieval grupat în mod unitar şi armonios, în jurul impunătoarei Biserici Evanghelice din centru. Spre răsărit, piaţa din faţa primăriei, gimnaziul. Casele celor înstăriţi, de jur-împrejur, pe cele două străzi paralele. Perpendicular pe ele, străzi înguste cu case mai mici. Toate şi-au păstrat faţadele şi arhitectura interioară şi exterioară aşa cum au fost construite la vremea lor, fiecare în timpul ei, după ultimul incendiu devastator din 1661

. Zidul de piatră al cetăţii mai înconjoară oraşul, înecat în verdeaţa grădinilor. Se zăresc printre copacii înalţi doar patru din cele zece turnuri de pază. În dreapta, pe ,,câmpul rozelor sălbatice" Ruzga, păşunează animalele sortite tăierii de către măcelarii din oraş. Dincolo de intrarea vestică, curge liniştit râul pe care morile oraşului par că îl pichetează de-a lungul lui, până se pierde în vale printre arinii bătrâni.

Am înţeles că Johann a ales acest loc să se despartă nu

numai de mine, ci şi de oraşul în care crescuse, de locurile dragi. Voia să şi le întipărească în minte, să le vadă pentru ultima oară, înainte de a pleca la război.

Şedea alături de mine, cu genunchii strânşi la piept şi cu privirea rătăcită în zare.

Izvorul curgea susurând fără oprire, greierii cântau în iarbă cu bâzâitul lor strident, iar în stânga, din amărâtele căsuţe ale ţiganilor, răsfirate şi pierdute între buruieni, se auzea ca o tânguire, patima arcuşului pe care Nelu Chioru, înveşmântat iarnă-vară în acelaşi pardesiu mototolit, o revărsa peste lumea lor de pârliţi.

Apa curgătoare îşi formase albie de pârâu printr-o poiană cu flori galbene cu frunze rotunde, grase, lucioase. Nu erau păpădii, ci flori ce cresc în umezeala luncilor, cu petale galben-sidefate. Un pâlc de flori albastre de ,,nu-mă-uita", ferite de arşiţa soarelui, se ascundea sub tufele de mălin. Alături o fâneaţă îşi întindea covorul de ierburi, chimen, tremurici, flori de ciuboţica cucului şi scânteioare, până departe la drumul asfaltat, ce cobora periculos la Moldiţă, păcălind şoferii şi târându-i din grabă şi neatenţie în capcana morţii. Apoi panglica de asfalt revenea, tot mai îngustă, şerpuia peste dealuri, departe, spre locuri despre care doar din auzite ştiam că există.

- Vreau să-mi culeg un buchet de flori de câmp, i-am spus lui Johann, care era foarte tăcut.

- Vrei să vin şi eu cu tine? m-a întrebat cu un licăr de interes în privire.

- Nu, stai şi te odihneşte.

Simţeam că vrea să fie singur, să îşi pună ordine în gânduri.

S-a întins pe spate şi şi-a aşezat mâinile încrucişate sub ceafă. Privea în albastrul cerului cum norii ca nişte fuioare din vată de zahăr se răsuceau în vălătuci, combinându-se,

alergaţi de răsuflarea curenţilor de aer, închipuind forme ciudate, de animale fantastice.

Culegeam flori de ciuboţica cucului, eram atât de tristă, îmi simţeam plânsul în piept, cum mă înăbuşe.

De pe o floare, aproape de mine, s-au desprins doi fluturi. Erau mari, aveau pe aripi nervuri şi cercuri colorate în alb, portocaliu, mov şi negru. Erau atât de frumoşi cum nu mai văzusem alţii. Zburau dansând în aer, alintându-se, jucându-se, legănându-se pe câte un fir de iarbă, sorbind din nectarul florilor, dansau în vârtejuri, bucurându-se de clipa prezentă, netulburaţi de grija zilei de mâine, de teama iernii:,,Astăzi e soare, azi e frumos şi bine, azi parfumul florilor e îmbătător şi lumina din aer atât de vie, încât te invită la joacă şi la cele mai fantastice evoluţii aeronautice".

M-am gândit la mine şi la Johann, la tinereţea noastră, la teama noastră că gerul ne-ar îngheţa inimile vreodată. Să ne bucurăm de clipa asta, de zilele ce ne-au rămas, fără să ne gândim la durerea unei despărţiri. Atunci când iubeşti cu adevărat nu eşti singur, duci cu tine oriunde vei merge imaginea celui drag.

M-am întors cu buchetul de flori în braţe, hotărâtă să ne petrecem cu veselie timpul ce ne-a mai rămas, să-i ofer ca un cadou frumuseţea acestei zile, să-şi amintească cu drag de ea, când va fii departe. Mi-am impus să fiu bine dispusă şi m-am apropiat încet de el să-l sperii în glumă. Şedea cu spatele la mine. M-a simţit şi s-a ridicat imediat.

- Am o surpriză pentru tine; închide ochii, mi-a zis.

- Bine, să-mi spui când eşti gata.

M-am întors cu spatele la el şi am aşteptat.

Am auzit cum s-a dus la bicicletă, a căutat ceva în ranița lui, s-a întors şi m-a prins de mână.

- Clara!

Îmi plăcea nespus felul în care îmi rostea numele.

- Clara, nu mi-ai răspuns la întrebarea, pe care ți-am pus-o în urmă cu câteva zile. Vrei să ne lo...

- Da, sigur că vreau, am răspuns înainte să îşi termine întrebarea.

- Vrei să fii logodnica mea? m-a întrebat din nou, să fie sigur că am înțeles la ce se referea.

- Vreau... am crezut că nu mă mai întrebi!

- Meritai să nu te mai întreb! râse Johann. Ca să te necăjesc puțin, dar nu mai am timp.

- M-ai necăjit destul anul trecut cu Brigitte, n-am rezistat tentației de a-i face un reproş.

- Nu înțeleg ce vrei să spui! se prefăcu mirat.

- Când te-ai sărutat cu ea la film!

- A!... Tu te-ai fi sărutat cu mine?

- Nuuu...

- Păi vezi? Atunci cu cine să mă sărut?... cu cine vrea...

Râse din nou, un râs molipsitor, revărsat în cascade. Îl priveam pe sub sprâncene, zâmbind, deşi nu-mi prea venea.

- Spune-mi Clara, tu eşti geloasă? O să-mi faci viața amară? mă întrebă privindu-mă atent, să nu-i scape nimic din reacția mea, dar gata să izbucnească din nou în râs.

- Doar dacă e cazul. Tu crezi că e?

- Sunt sigur că nu! Pot să îți jur, că numai tu eşti aici în inima mea! îmi spuse foarte serios, apăsându-şi palma pe partea dreaptă a pieptului. Iar pe Brigitte, dacă tot ai adus vorba, o păstrez aici.

Îşi puse mâna pe partea stângă a pieptului.

Am înghețat. Mă uitam la el şi nu puteam crede. De ce a venit aseară la mine şi m-a chemat aici, dacă o are în inimă pe Brigitte? N-avea decât să o cheme pe ea. Mă putea scuti de durerea asta. Mi-au dat lacrimile, de supărare.

M-am întors, am pus mâna pe ghidonul bicicletei,

hotărâtă să plec.

- Hei, hei! supărăcioasă mică!

M-a prins în braţe şi m-a strâns la pieptul lui. M-am zbătut să scap, am încercat să-l împing, dar era mult mai puternic decât mine şi m-a imobilizat imediat. Mă ţinea strâns la pieptul lui, nu puteam mişca deloc. Încet, încet, m-am liniştit. Şi dintr-o dată am înţeles. Am ascultat cu atenţie. Ritmic, în partea dreaptă se auzeau bătăile inimii. Uşor, mi-a tras capul cu urechea lipită de pieptul lui în partea stângă. Nu se auzea nimic. Din nou în partea dreaptă. Inima-i bătea puternic. Când a fost sigur că am înţeles, a slăbit strânsoarea braţelor, m-a prins de bărbie şi mi-a ridicat faţa spre el. M-a sărutat, întâi pe pleoapele cu genele umede de lacrimi, apoi pe buzele întredeschise, ce aşteptau răspunsul la întrebarea nerostită.

- Da, inima mea e în partea dreaptă. Şi bate numai pentru tine.

- Dar... eşti normal? l-am întrebat, alt cuvânt nu îmi venise în minte.

- Ţie ţi se pare că nu aş fi? Sunt cât se poate de normal şi de îndrăgostit de tine...

Râse din nou, de data asta am râs şi eu, uşurată.

- Vreau să-ţi arăt ceva, vino cu mine.

M-a cuprins cu braţul pe după umeri şi ne-am dus lângă izvor.

- Închide ochii, mi-a spus.

Am închis ochii şi am aşteptat.

Am simţit cum îmi aşează pe frunte ceva, o coroniţă. Apoi, am simţit în jurul gâtului o atingere uşoară şi mâinile lui răsfirându-mi părul şi încheind la spate un lănţişor.

- Tu eşti iubirea mea Clara, te voi purta cu mine în suflet oricât de departe voi pleca, mi-a şoptit la ureche.

I-am simţit buzele calde pe gât şi m-am înfiorat. M-am

retras, surprinsă.

- Nu m-am putut abține, ai un gât foarte frumos şi pielea ta miroase a flori. Vreau să-ți dăruiesc un inel, să fii logodnica mea.

Mi-a pus pe inelar, un ineluş din aur şi mi-a sărutat degetele unul câte unul.

- Ți-am împletit o coroniță din flori de ,,nu-mă-uita" ca să-ți aminteşti de mine şi ca să-ți arăt că tu eşti prințesa mea. Aş vrea să mă aştepți, Clara! Prințesa inimii mele!

- Sigur că te aştept, Împăratul meu drag, i-am răspuns emoționată. Când te vei întoarce, îți trimiți buzduganul să-mi bată în poartă, iar eu voi alerga în calea ta şi te voi aştepta aici, la Fântâna Împăratului.

Am râs amândoi de imaginea din poveste pe care o evocam.

Mi-am dus degetele la gât şi am mângâiat lănțişorul fin. Avea un medalion. Era un măr. Era un măr roşu din rubin, prins în montură de aur.

- Îți mai aminteşti cum a fost cu ,,mărul"?

- Da, mi-ai mâncat mărul...

- Era al nimănui. Se rostogolea spre mine, căutându-mă... L-am găsit, era al meu...

- Ştii ce nume ți-am pus atunci? Johann cel Rău... mama m-a certat, a zis să nu judec oamenii după greşelile mele.

- N-avea dreptate? Acum tot aşa îmi spui în gândurile tale?

- Nu. Acum îți spun ,,iubirea mea",,bucuria mea" ,,fluturele meu", i-am răspuns puțin stânjenită.

- De ce ,,fluture"? Te gândeşti că aş putea zbura la altă floare?

- Nu, deloc. Am în minte imaginea a doi fluturi zburând peste un câmp cu flori... Ştii ce mi-a spus în iarnă baba Victoroaie, când am fost să îmi pună la loc oasele gleznei?

Ilse a insistat atunci să ne ghicească. Mie mi-a spus că ,,cel dintâi va fi cel din urmă", asta poate însemna că ne va fi hărăzit să rămânem împreună.

Johann mă privea cu tristețe, ca și când intuia că avem de străbătut o cale nesfârșit de lungă, până vom fi împreună.

- Dacă babele ghicitoare ar deține tainele lumii, am putea afla când se termină războiul.

- Și tata mi-a spus la fel. Nimeni nu știe ce ne așteaptă.

- Așa e. Nu știm ce ne mai așteaptă.

Cuvintele oricât de simple, păreau aluzii, aveau o rezonanță gravă. Spectrul unui război despre care nu știam mare lucru, pentru că nu citeam ziarele și cotidienele pe care le aducea poștașul, nici la radio nu ascultam buletinele de știri, începea să prindă un contur hidos, acum când omul cel mai drag mie trebuia să facă parte din el. Trebuia să omoare, ca să nu fie el omorât, ca să se poată întoarce la mine. Dar, Johann, cum putea să omoare? El, care râdea fericit, din te miri ce motiv! Mi-l imaginam ieșind din tranșee și râzând, cu râsul lui sănătos, ca de o glumă bună, de acest război condus de o mână de bătrâni nebuni. Johann râdea de nebunia lor, de nebunia lumii, și-n pieptul lui ciuruiau gloanțe... Mă scuturam înfrigurată de vedenie, încercând să o alung.

- Promite-mi că vei trage tu primul...

- Ce-ți veni, Clara, să-mi spui asta, se înfioră Johann.

- Promite-mi că tragi tu înainte, să nu te împuște... Vreau să te întorci acasă.

- Și dacă va fi să nu mă mai întorc...

- Nu spune asta. Fluturii nu știu că va veni iarna...

S-a aplecat și m-a sărutat. Am simțit că îmi iau zborul, că aripile mele colorate cu mov, roșu, negru și alb, fâlfâie ușor, ca o adiere și mă înalță tot mai sus deasupra unui câmp cu flori. Jocul înlănțuit a doi fluturi, care nu simt încă, cum vântul năprasnic din apus și cel din răsărit le zboară puful

de pe aripi.

Johann a venit şi a doua zi pe la noi, dar numai după ora şaptesprezece, când ştia că tata e acasă. I-a spus servitoarei, că vrea să vorbească întâi cu tata şi a intrat în biroul lui.

Au stat mult timp acolo, discutând.

Mi-am schimbat de câteva ori rochiţele, nu ştiam cu ce să mă îmbrac. În cele din urmă m-am decis pentru cea cu margarete pe fond albastru. Aveam şi un cordon alb, nou, care îmi punea în evidenţă talia subţire. L-am strâns mai tare, să par mai suplă, abia mai respiram.

Tata a chemat-o pe Kati şi i-a spus să îmi transmită să aştept în grădină. Poate simţise cum mă foiam, nerăbdătoare pe hol.

Mi-am luat o carte şi am ieşit afară. Pe scări m-am întâlnit cu mama, care urca. M-a privit nelămurită şi m-a întrebat unde merg aşa frumos îmbrăcată.

- În grădină, i-am răspuns, veselă.

- Aşa gătită? Dar ce-i în grădină, bal?

Am coborât repede, am străbătut toată curtea, care are o lungime apreciabilă, cât o stradă mai mică; să se poată adăuga în prelungirea caselor mari, alte şi alte camere dacă familia se va mări, prin căsătoria copiilor. Dar la noi nu era cazul să mai construim ,,o să-mi rămână mie totul", acum, dacă mă mărit.

Am coborât scările în grădină. Tufele de trandafiri, înşirate de-a lungul aleii principale, erau la prima înflorire din an şi bobocii abia îşi deschideau petalele catifelate.

M-am aşezat pe banca de sub măr, cu cartea nedeschisă, pe genunchi; Johann s-a apropiat încet şi când l-am auzit am deschis-o repede, să creadă că citesc.

- Voiam să mai petrecem câteva ore împreună şi i-am cerut acordul tatălui tău. Mi-a permis să stau cu tine, dacă

nu ai timp liber.

- Sigur, n-am nimic de făcut. Stăteam şi citeam.

- Tu aşa citeşti? Cu capul în jos?

Râsul lui alungă stânjeneala de a mă fi prins cu o mică minciună. Nu puteam să-i spun că îl aşteptam şi ardeam de nerăbdare să vină, că mi-e gândul numai la el.

Johann se aşează lângă mine pe bancă şi îmi luă mâna în mâinile lui.

- Am vorbit cu părinţii tăi, a venit şi mama ta şi le-am făcut cunoscute intenţiile mele, faptul că am planuri serioase în ce ne priveşte. Timpul este prea scurt, să facem o logodnă aşa cum se cuvine, dar o vom face când voi veni acasă în permisie.

Am început să plâng. M-am simţit cuprinsă dintr-o dată de amărăciune.

- Te rog Johann, te rog nu pleca! Nu vreau să pleci!

- Nici eu nu merg bucuros, dar trebuie. Vreau să îmi servesc ţara. Tu ştii ce înseamnă asta, datoria unui bărbat? Este o onoare pentru mine!

- Dar ai grijă, îmi promiţi?

- Bineînţeles. ,,Tragi tu primul...", mă imită şi izbucni în râs.

- Cu tine nu se poate vorbi serios! am făcut eu pe supărata şi i-am aplicat o serie de pumni în spate. Doar că pumnii mei, mici, pe muşchii lui încordaţi, aveau efect invers. Mă dureau pe mine, nu pe el.

- Ce faci acum se numeşte masaj de furnică? Sau nervi de logodnică?

- Amândouă.

Mi-am tras nasul, nu aveam batistă la mine. A scos batista lui, cu monogramă şi mi-a şters lacrimile, apoi nasul, ca la un copil. Se vedea că a avut grijă de fraţi mai mici.

- Clara, draga mea, promite-mi că nu mai plângi. Nu

vreau să-mi amintesc de tine plângând sau să te ştiu supărată. Vreau să te văd fericită. Vreau să fim o bucurie unul pentru celălalt. Vreau ca niciodată tristeţea să nu-ţi înnegureze privirea! Şi-ţi promit că voi face tot ce pot, pentru ca tu, să fii fericită, alături de mine.

- Sunt fericită... i-am spus şi mi-am lăsat capul pe umărul lui.

Am tresărit şi m-am îndepărtat imediat.

- Mi s-a părut că o văd pe mama în portiţa grădinii.

A întors capul şi a privit într-acolo.

- Ţi s-a părut. Nu e nimeni.

S-a aplecat deasupra mea şi m-a sărutat. Ne-am sărutat până s-a înnoptat, când Johann şi-a amintit că mai are multe lucruri de rezolvat.

M-am agăţat cu mâinile de gâtul lui şi nu-l lăsam să plece. Voiam să rămână. Să nu ne despărţim. L-am condus până la poartă şi ne-am mai îmbrăţişat o dată în gangul întunecos.

După ce a plecat, am urcat scările încet şi m-am îndreptat spre camera mea. Simţeam gustul sărutului pe buze, pe gât, pe ochi, eram răscolită de o senzaţie nouă, necunoscută mie.

Din bucătărie, răzbătea în hol, prin uşa închisă, glasul supărat al mamei.

-...e scandalos, fata ta nu ţine deloc la reputaţia ei! Iar tu, să-i permiţi să stea, atâtea ore în grădină, în braţele lui! O săruta, ai auzit? O săruta şi încă nu s-au logodit cum se cuvine!

- Şi ce dacă o săruta? Tu nu te-ai sărutat niciodată?... De-aia eşti aşa acră...

- Eu ştiu că o fată are nevoie de reputaţie!

- Mai lasă-mă cu reputaţia asta! Băiatul mâine pleacă pe front... dacă nu se mai întoarce? Tu ştii ce înseamnă pentru

Clara despărţirea asta? E prima ei dragoste... Dacă nu se mai întoarce?...

Am alergat în camera mea şi am plâns toată noaptea. „Dacă nu se mai întoarce?”

Dimineaţa m-am spălat pe ochi şi mi-am pus comprese cu ceai de albăstrele, să mi se tragă cearcănele. La ora zece l-am condus pe Johann la gară.

Împreună cu el plecau încă 29 de tineri. Erau toţi trişti, mamele lor, logodnicele plângeau. Taţii aveau ochii umezi, privirile înnegurate, nu vorbeau între ei. Stăteau drepţi şi-şi urmăreau cu privirea băieţii, cum trec din adolescenţă direct în război. Plecau să înveţe să ucidă pentru o doctrină pe care n-o înţelegeau. Să omoare ca să impună idei. Avântul tinereţii nu era suficient să facă despărţirea mai uşoară. Cine pleacă de bună voie să moară sau să se întoarcă invalid?

În săptămânile următoare popularizarea succeselor militare de pe front a încurajat acţiunile desfăşurate de grupuri tot mai mari de tineri. Până la bătălia de la Stalingrad, cu cât înaintau trupele germane cu atât creştea euforia tuturor. Tot oraşul urmărea la posturile de radio sau în ziare desfăşurarea evenimentelor.

Vremurile începuseră să se tulbure, vechile organizaţii şi asociaţii ale bisericii, ale comunităţii, prin care participau la întrajutorare, la muncă, la petrecerea timpului liber, au devenit subordonate propagandei naţional-socialiste. Se organizau formaţiuni para-militare, adunări, manifestaţii de stradă.

Saşii s-au considerat cetăţeni ai ţării, dar şi fraţi ai germanilor. Se bucurau de toate succesele Germaniei şi erau mândri de ele, mulţi au îmbrăţişat noua doctrină socialistă şi noua politică a lui Hitler. Dar şi atunci au fost unii care au condamnat-o. Celor despre care se afla că ezită să se înroleze, li se scria pe poartă „trădător”, determinându-i

astfel să renunțe la îndoieli şi să plece pe front.

Timpul mi se părea că trece foarte încet, după plecarea lui Johann. Era vară, cald, mergeam cu Ilse şi cu Marta la baie la râu. Ne strângeam pe malul apei mai multe fete. Băieții pe care îi cunoşteam şi aveau peste 18 ani, aproape toți fuseseră înrolați.

Brigitte nu era singură, găsea totdeauna printre cei rămaşi acasă pe cineva, care să o acompanieze.

Ilse înota unde era apa foarte adâncă, îi plăcea să se bălăcească toată ziua în râu. Eu nu ştiam înota aşa bine ca ea, preferam să stau pe pătură la soare şi să joc diferite jocuri cu fetele.

Adevărul este că de atunci când m-au prins buştenii sub ei mă cam temeam să intru în râu, aveam o spaimă de apa curgătoare, un fel de panică, ce-mi paraliza brațele şi uitam să le mai mişc. Degeaba îmi spunea Ilse că aici nu vin buşteni, toți se opresc la Joagăr, teama făcea parte din sufletul meu, avea un colțişor unde stătea cuibărită.

Odată, Ilse s-a supărat că nu voiam nici una să înotăm cu ea, a prins un şarpe de apă şi l-a aruncat pe pătură între noi.

Era o zi înnorată şi am zis că nu ne mai udăm pe costumul de baie, mai bine jucăm volei. Tocmai ne-am aşezat să ne odihnim, când Ilse, care înotase până atunci, a aruncat şarpele. Ce strigăte, ce urlete! am alergat spre apă, cu şarpele mai speriat ca noi, târându-se şi zvârcolindu-se, în aceeaşi direcție, să-şi găsească ascunzătoarea între rădăcini. Când a alunecat în apă, strigătele au culminat şi fuga noastră s-a întors pe pătură. Doar Ilse, pe mal, râdea ținându-se de burtă.

Pe la jumătatea lui august s-au copt murele negre şi am făcut o drumeție pe dealul Pianului la cules. Era un mod de a ne ocupa timpul, doar le puteam cumpăra de la piață, strânse

de nevoiaşi, dar simţeam că trebuie să fac ceva.

La sfârşitul lunii septembrie 1941 tata ne-a sugerat să ne implicăm într-o acţiune organizată de GEG în fiecare duminică, de strângere a ajutoarelor pentru populaţia săracă. Apoi în iarnă s-a desfăşurat acţiunea Ajutorul de Iarnă, în care s-au strâns 25.000 de pachete şi 150.000 de lei, care au fost trimişi prin Misiunea Militară Germană în Germania.

Era foarte mult de lucru, dar nu simţeam oboseala. Am participat şi la programul Asistenţa pentru Masă ,,la o cratiţă". În cadrul acestei acţiuni familiile mai înstărite renunţau la o masă cu carne, o dată pe săptămână. Valoarea acestei mese trebuia donată pentru familiile răniţilor, dispăruţilor sau săracilor.

De la Johann am primit în acest timp mai multe scrisori, îmi spunea că e sănătos şi se gândeşte foarte mult la mine, la ultimele zile pe care le-am petrecut împreună. Era în programul de pregătire, urma să plece pe front. După ce a plecat din Germania am primit tot mai rar scrisori de la el. Părea trist şi deprimat. Nu mai spera să poată prinde vreo permisie, scria despre condiţiile grele în care erau transportaţi spre Stalingrad, despre pierderile masive de vieţi omeneşti. Era oripilat de ororile, pe care le vedea.

În 21 august 1942 Armata a Şasea a atacat Stalingradul. Acolo s-a coborât iadul pe pământ! 199 de zile ploaie de bombe!

Mă temeam foarte mult de ce va urma. Îmi era teamă pentru viaţa lui. Tata spunea că speranţa de viaţă a unui soldat în condiţii de luptă e maxim 24 de ore. Doar cât viaţa unui fluture!

Ascultam la radio buletinele de ştiri, sperând că războiul se va termina înainte ca Johann să ajungă în linia întâi. Tata spunea că veştile de pe front sunt foarte proaste, că nemţii vor pierde războiul, că se vor retrage. Refuzul lui Hitler

de a se preda la sfârşit, a provocat distrugerea întregii sale Armate a Şasea. Nimeni nu a mai primit nici o veste de la cei plecaţi să lupte acolo.

Tata a încercat să îmi ascundă o vreme temerile lui, dar ceea ce ştia toată lumea nu mai putea fi ascuns, doar numai despre asta se vorbea peste tot. Stalingradul era asociat cu ororile inimaginabile şi cu traumele cele mai mari de război, moartea era prezentă acolo la fiecare pas, în fiecare moment.

Intr-o dimineaţă m-am întâlnit cu mama lui Johann la drogherie, intrasem să cumpăr o apă de colonie şi un săpun. Era îmbrăcată în negru şi slăbise foarte mult. Trei din băieţii ei plecaseră pe front, dar n-am îndrăznit să o întreb, de la care din ei mai are veşti. Era prima dată când mă întâlneam cu ea de când plecase Johann.

Timpul în care luasem decizia să ne logodim a fost prea scurt ca să mă prezinte părinţilor lui, dar după felul cum mi-a zâmbit, am înţeles că îi destăinuise iubirea noastră.

Mi-a şoptit, că vrea să vorbim. N-am mai cumpărat nimic, uitasem dintr-o dată pentru ce am intrat în drogherie şi am urmat-o, neliniştită.

Ne-am aşezat pe o bancă în stradă. Mă temeam să o privesc. Rochia ei neagră, ţinuta, vocea blândă, cu un suspin reţinut, ochii înconjuraţi de o plasă de riduri fine, uşor umflaţi, îmi dădeau un presentiment ciudat. Nu îndrăzneam să anticipez.

- Am primit o scrisoare...

Am îngheţat, prin vine simţeam că îmi curge ceva, un fluid ce semăna cu mercurul, rece şi alunecos.

- O scrisoare oficială...

Nu, nu putea fi Johann!

Putea fi oricare din copiii ei, nu-i cunoşteam decât din

vedere, dar nu Johann!

- Karl a fost ucis...

- Doamne!

- Johann dat dispărut...

- Nu-i adevărat, nu cred!

Clătina din cap, în sens afirmativ şi mişcarea legănată, îmi sugera o păpuşă cu capul stricat, pe care mâna nevăzută a destinului o scutura.

Ne-am prins în braţe şi am plâns amândouă.

Am refuzat să îmbrac rochie neagră de doliu, mi se părea că de aş face-o, abia atunci, definitiv, se va împlini nenorocirea.

- O să-ţi treacă, îmi spunea mama, vrând să mă îmbărbăteze.

- Nu o să-mi treacă niciodată.

Mă întrebam, dacă mama iubise vreodată, dacă inima ei tresărise de fiorii iubirii sau poate căsătoria cu tata nu fusese decât un mariaj aranjat pe alte criterii.

Auzisem odată o discuţie între Tante Pepi şi Tante Marta, ceva, despre o dragoste mare, pentru care tata ar fi vrut să plece din casa lui, dar chiar atunci mama i-a comunicat că e însărcinată cu mine. Tata ar fi renunţat la iubirea lui, de dragul meu şi poate, cred, de teama oprobrului comunităţii. Renunţarea asta mi-l făcuse şi mai drag, mă străduisem să-i ofer o compensaţie, să mă apropii mai mult de sufletul lui.

Dar care femeie, cu atât mai mult o copilă, poate înţelege ce e în sufletul unui bărbat? Cine poate desfereca poarta închisă cu nouă lăcate sub care îşi ascunde dragostea? Bărbatul nu se plânge, nu se tânguie, dar nici nu o leapădă. Revine la ea sau nu, ca un ghimpe-i rămâne înfiptă în inimă. Încremenită în el pe veşnicie.

CAPITOLUL PATRU

Tata nu a fost bolnav, nu s-a plâns niciodată că îl doare inima. Paloarea lui şi oboseala o puneam pe seama proceselor grele, pe care le avea.

În ziua când tata s-a stins, oglinda de cristal a pocnit.

Oglinda a pocnit din senin!

Era semnul destinului. Găsise mijlocul să ne anunţe că viaţa noastră din acea zi va lua o turnură deosebită, că din acea clipă toate se vor schimba în jur.

Stăteam la masa din sufragerie şi răsfoiam o revistă de modă, să-mi aleg un model pentru rochia de banchet. Adusesem revista de la Tante Nepo, era ultimul număr din Neckermannul primit din Germania şi trebuia să o înapoiez a doua zi dimineaţa, aşa că desenam mai multe modele pe un bloc notes, să mă consult cu Ilse, iar apoi să-mi caut un material potrivit, din care bunica să-mi coasă rochiţa.

Bunica fusese croitoreasă de lux, fără firmă sau acte, era mândră că se trage ca neam dintr-un strămoş meşter croitor; însemnul breslei sale, într-o stemă flancată de doi lei cu coroană, se mai afla încă zugrăvit la etajul casei noastre. Bunica moştenise acea măiestrie, acel talent de a coase rochii minunate, iubea materialele, pe care le mângâia uşor cu vârfurile degetelor, închizând ochii.

- Ce simţi bunico când treci degetele peste metrajul dezvelit din hârtia subţire ca o foiţă?

- Materialul trebuie să-l cunoşti, să-l simţi. Ţesătura

poate fi aspră ca scoarța unui copac sau diafană şi uşoară ca borangicul de pe aripile libelulelor, puful catifelei poate fi ca petala unui trandafir sau moale ca apa mării, mătasea naturală e fină şi vaporoasă ca briza, iar țesătura de in uşoară şi aerată ca vântul.

Bunica cunoştea toate denumirile țesăturilor: poplin, finet, batist, satin, atlaz, borangic, mătase naturală, catifea, brocart şi multe altele şi ştia exact ce se potriveşte mai bine de cusut din ele, pentru că şi croitoria are legile ei nescrise, dar bine statornicite.

Mama broda un guler de dantelă, iar tante Anne îmbina o cuvertură pentru pat, din resturi de lână. Toată iarna tricotase petice colorate, în armonii doar de ea ştiute şi acum le asambla, înseilându-le, le desfăşura pe canapea şi cu ochi critic cântărea alăturarea lor. Uneori nesigură de alegerea făcută, cerea părerea bunicii, care, se ridica anevoie pe picioarele umflate şi se apropia, să aleagă peticul potrivit.

Brusc pendula mare de pe perete şi-a oprit bătăile, o linişte adâncă ne-a învăluit, simțeam tensiunea din aer ca prevestirea unei nenorociri.

S-a auzit pocnetul, țipătul cristalului ca un junghi ascuțit; bunica şi-a făcut cruce:

- Semn rău! Doamne, apără-ne!

Mi-a scăpat creionul din mână şi s-a rostogolit pe duşumea. Zgomotul căderii l-am auzit amplificat şi toate privirile lor mustrătoare s-au întors spre mine.

Atunci s-a deschis uşa cu un scârțâit lung.

- Țâțâna asta trebuie unsă! s-a adresat mama servitoarei apărută în cadrul uşii mută de spaimă.

- Scârțâie ca uşa de la gară! a adăugat şi tante Anne.

- Ce-ai rămas aşa speriată? A pocnit oglinda, asta-i tot! adăugă mama cu sânge rece.

- Domnul... domnul... domnul e... de rău! bângui fata

din cadrul uşii.

Mâinile mari şi roşii mototoleau şorţul din pânză, şifonându-l şi răsucindu-l pe negândite.

Am sărit toate patru deodată şi am alergat spre biroul tatălui meu.

Tata era acolo pe scaunul lui tapiţat în piele de viţel, la biroul masiv, părea că s-a oprit o clipă din lucru să se odihnească. Mai păstra între cele trei degete stiloul negru cu peniţă de aur, de care fusese atât de mândru, dar mâna era răsuciră puţin nefiresc cu palma în sus şi mai multe pete de cerneală se împrăştiaseră pe o foaie, jumătate scrisă.

Părea relaxat, liniştit, cu capul în piept, adormit. Da, poate aţipise câteva clipe.

Ne-am oprit toate în uşă şi l-am privit înmărmurite. Dacă n-ar fi pocnit oglinda să ne inducă o stare de panică, am fi zis că tata glumeşte, uneori mai făcea şi glume stupide să o necăjească pe mama.

Acum s-a apropiat de el neîncrezătoare şi i-a pus mâna pe frunte... pe gât... la încheietura mâinii... O veşnicie! O priveam cu un licăr de speranţă, nici ea încă nu credea, treptat expresia gurii i-a devenit posomorâtă, faţa i s-a alungit şi s-a întunecat de supărare.

- S-a dus!... Când s-a dus? s-a întors ea spre servitoare, de parcă aceasta era atotştiutoare.

- Nu ştiu... eu am venit cu o cafea la ora patru, aşa cum obişnuia şi dacă am bătut de mai multe ori şi nu mi-a răspuns, am întredeschis uşa şi am intrat să-i pun cafeaua pe birou. Mi s-a părut că nu respiră, m-am speriat, l-am strigat, dar zadarnic.

Abia atunci am văzut lângă birou tava şi cana lui de cafea pe jos. Unul din cele două cuburi de zahăr căzuse pe linguriţă, parcă anume urma să fie pus în cafea. Care cafea, neagră şi amară, lăsase o pată maro pe covorul crem.

- Adu şi şterge pe jos, îi zise mama servitoarei.

M-am gândit că ar fi fost ultimul lucru, ce mi-ar fi trecut prin minte în situaţia de faţă. M-aş fi gândit la orice, dar nu la pata de pe covor. Poate aş fi stat înmărmurită căutând să înţeleg. Ce să înţeleg? Nu ştiu, moartea nu o poţi înţelege niciodată. O accepţi sau nu, există, devine o realitate cu care încerci să te obişnuieşti în cele din urmă.

Bunica s-a gândit să aducă o lumânare, pe care cu mâinile tremurânde a aşezat-o în suportul de creioane. Oricât se străduia, chibriturile scăpărau pe marginea cutiei, catranul scotea pâlpâiri şi sfârâia scurt fără să se aprindă.

- Adu un sfeşnic din bronz pentru lumânare! îi strigă mama servitoarei.

Era enervată de neputinţa bunicii.

- Şi tu ce stai? mă luă şi pe mine la rost.

- Ce să fac? am întrebat-o speriată, agitându-mi mâinile inutil.

- Nu ştiu, fugi şi cheamă-l pe doctor.

Doctorul a venit doar să constate decesul, pe care noi îl ştiam deja, i-a pus o oglinjoară în faţa gurii, lucru absolut inutil, pentru că aburul răsuflării lui se înălţase demult acolo unde nici o oglindă nu-l putea ajunge.

Stăteam pe scăunelul mic pe care îi plăcea tatei să-şi sprijine picioarele obosite, îmi frângeam mâinile să găsesc răspunsuri, îmi simţeam capul gol, singurul gând ce mi se derula iar şi iar era o poezie, pe care mi-o spusese tata când eram copil, ca să-mi explice moartea bunicului din partea mamei:

,,Într-o lăcriţă am o porumbiţă
Dacă zboară porumbiţa,
N-am ce face cu lăcriţa”

Repetam versurile mecanic, îl priveam pe tata cum stă liniştit în fotoliu, departe de mine şi de zbuciumul meu,

dar ciudat, îi simțeam sufletul aproape, îi simțeam prezența lângă mine.

Petele de cerneală scăpate din stilou încă nu se zvântaseră şi ecoul glasului drag mi se părea că îl aud undeva într-o cameră, poate jos în curte sau în grădină. Mi se părea că aud chiar cum închide uşor, cu grijă, uşa de la pivniță şi urcă încet scările să nu simtă mama şi să-l suspecteze că a mai trecut pe la butoi, să se convingă că vinul fierbe.

Mă învinovățeam că nu am intrat pe la el prin birou, când m-am întors de la Tante Nepo cu revista, grăbită să o răsfoiesc. Inutilă mi se părea acum preocuparea mea de a-mi desena rochia de banchet. Nu-mi mai folosea la nimic, nu mai aveam nevoie de ea. Am îmbrăcat rochie neagră de doliu şi prietena mea Ilse la fel.

Moartea tatei răsturnase totul. A fost piatra de răscruce, o troiță în hotar, unde viața ne-a legat la ochi şi jucându-se cu noi de-a ,,baba oarba", ne-a răsucit până n-am mai ştiut în ce direcție să pornim, şi apoi ne-a dat un brânci.

*****

La câteva zile după ce tatăl meu ne părăsise pentru totdeauna, Ilse era singură acasă pentru o săptămână şi mă chemase să dorm la ea, să îmi mai schimb gândurile.

Acasă plângeam tot timpul, pentru că totul îmi amintea de tata şi prezența lui era încă persistentă în fiecare cameră.

În sufragerie nu se mai făcea focul în teracotă şi degetele frumoase ale mamei nu mai alunecau pe clapele pianului. Oglinda de cristal a fost acoperită cu un cearşaf şi a rămas aşa; trecuse dincolo de ea, într-un anonimat fals, tot ce anima şi strălucea ca viață.

Mă izbeam în casă doar de încruntarea mamei, o fire mai aspră şi severă, şi de tăcerea înmărmurită a bunicii.

Cu mare greutate mama a fost de acord să dorm la Ilse.

Era o favoare pe care o obținusem cu un fel de îngăduință şi acceptare, pe care sunt sigură că nu aş fi obținut-o niciodată, dacă tata ar mai fi trăit.

Aveam să înțeleg mult mai târziu înverşunarea mamei; atunci o priveam ca pe un refuz de a accepta o realitate de dragul convenienței.

Mă întreb adeseori, care ar fi fost destinul meu dacă în acea seară de primăvară n-aş fi rămas să dorm la prietena mea Ilse? Dacă aş fi rămas acasă şi aş fi dormit în patul meu cu dună din puf de gâscă, în aşternutul din damasc alb apretat, cu broderie plină la colțurile pernelor şi pe fața ce îmbracă plapuma...

Mi-aş fi pus două gutui în cuptorul teracotei din camera mea, aş fi închis uşița lui ajurată din arabescuri de fier şi aş fi aşteptat ca aroma lor de poamă coaptă, ca un abur să-mi stârnească pofta.

Lada de lemne de lângă teracotă s-ar fi golit treptat, în jăratecul încins, limbi de foc şi-ar fi stins pâlpâirea.

Mi-aş fi aşezat fotoliul bunicii mai aproape de uşa sobei; căldura jarului încins, dogoarea lui fierbinte să-mi împresoare mâinile, să mă încălzească, în timp ce aş fi răsfoit o carte din biblioteca tatei...

Dureroasă amintire, de care fugeam în întâmpinarea unui coşmar neştiut! E atât de departe, ca un vis pierdut, liniştea acelor după-amiezi!

Nu l-aş fi cunoscut pe Hans, viața mea ar fi fost altfel.

Pe Hans îl ştiam ,,din vedere", era coleg de clasă cu Johann. Scund şi îndesat, cu părul şaten pieptănat cu cărare într-o parte, ochi căprui uşor exoftalmici, nas borcănat şi ten mat, Hans, putea trece neobservat, pentru că nu ieşea cu nimic în evidență, nici prin aspectul fizic, nici prin cel

intelectual. Era cel mai comun tip cu putință. Insignifiant.

Purta pantaloni de stofă gri, adeseori pătați, peste care o bluză sau un pulovăr din lână vopsită vișiniu, tricotate de mama lui, prea strâmte şi prea scurte la mâneci încă de la prima purtare. Manşetele cămăşilor albe, păreau mai stinghere, cu cât cămaşa era cu un număr mai mare, în caz că Hans va mai continua să crească. Tânărul adolescent se oprise din creştere cu câțiva ani în urmă şi rămăsese cel mai mic din generația lui, fapt ce nu-l împiedica, să se răstească bățos oriunde era o sămânță de scandal.

Îşi dorea prestigiu, apreciere, faimă, recunoaşterea meritelor, îşi dorea tot ce nu avea. Certăreț din fire, nici prietenii nu-l înconjurau, aşa că, rumegând invidia, stătea mereu în preajma lui Johann, ca un cățelandru ce aşteaptă prilejul să fure un os stăpânului.

Johann era singurul care îi lua apărarea şi îl scotea din necazuri, pentru că firea lui onestă, caracterul bun îi atribuia celuilalt calități pe care nu le avea, şi îi trecea cu vederea defectele.

Avându-l pe Johann prieten, lui Hans i se deschideau multe uşi. Însă nu toate, nu aşa cum şi-ar fi dorit. Regulile erau reguli, bine stabilite, astfel rămânea pe dinafară şi nu era primit în casele cele mai bogate. Vizitele trebuiau întoarse şi cine şi-ar fi dorit, să-l viziteze în căsuța lor modestă din fundul curții?

Hans răbda cu stoicism toate ofensele, toate jignirile, glumele pe seama lui; lipsa banilor şi umilința că nu poate invita nici o fată la cofetărie, să-i ofere un sirop, o prăjitură.

Aştepta ca viața să-i scoată în cale o ofertă generoasă. Pentru că unul singur era modul în care putea să intre acolo unde tânjea, să ocupe locul lui Johann, pe care îl ura în ascuns şi-l invidia.

*****

Stăteam cu Ilse în faţa teracotei din camera ei şi ne aminteam serile petrecute în tabăra din vară, pe malul Mureşului. Focurile de tabără din fiecare seară erau un bun prilej pentru spectacole improvizate. Ilse cânta la chitară şi în jurul ei se strângea un grup numeros, care o acompania. Avea un caiet cu cântece în care eu îi notam versurile, pe care le învăţam apoi pe de rost. Îi copiam din reviste desene, le coloram şi îi garniseam caietul, să fie ca al nimănui.

Ilse şi-a luat chitara şi a încercat câteva acorduri, eu căutam un cântec mai vechi pe care îl ştiam de la tata, când am fost cu el într-o vară la Bistra. Voiam să-l cântăm în amintirea lui.

Atunci am auzit ciocănituri în fereastra de la stradă. Bătaia în oblonul din lemn ne-a surprins şi ne-a înspăimântat. De când murise tata, eram hipersensibilă, tresăream la fiecare zgomot; dacă trosnea mobila, când pocneau lemnele în foc sau cânta cucuveaua vestind moarte, mă înfricoşam de orice zgomot din casă şi din curte.

Bunica spunea că sufletul omului călătoreşte timp de şase săptămâni după moarte, prin toate locurile care i-au fost dragi. Cel mai mult mă temeam să stau în camera mea sau în biroul tatii. Deşi îmi fusese nespus de drag, ideea că sufletul lui e undeva în preajma mea, imaterial, spiritual, mă înfiora şi simţeam transpiraţii reci pe frunte şi spaime ascunse în inimă.

Bătaia s-a repetat din nou. Era cât se poate de reală, aşa că ne-am apropiat de fereastră şi am privit afară printre roletele orizontale. Ilse nu l-a recunoscut pe Hans, decât după ce acesta şi-a spus numele, şoptit. A deschis fereastra să vadă ce vrea. A rugat-o atât de mult, s-a milogit, încât Ilse s-a învoit în cele din urmă să-l primească în casă şi i-a deschis poarta.

Era prăfuit, rupt de oboseală, nebărbierit. Spunea că

a bătut la mai multe porți, dar nimeni nu s-a învoit să-l primească în casă. Dezertase de pe front şi nu avea unde să se ascundă, se temea ca nu cumva să fie recunoscut, prins şi trimis înapoi sau şi mai rău, împuşcat.

Ne-am speriat îngrozitor, Ilse i-a adus de mâncare, i-a făcut patul şi a adormit imediat. Noi ne-am culcat amândouă în dormitorul Rosinei şi am încuiat uşa cu cheia.

Dimineața ne-am trezit foarte devreme şi am început să discutăm, întrebându-ne ce să facem. Mi se părea foarte periculos să îl mai găzduim încă o noapte. Dacă Rosina s-ar fi întors mai repede de la Miercurea-Băi, unde plecase pentru un tratament, ar fi fost de neimaginat să-l găsească în casă. Toată ziua am construit diverse scenarii unde şi cum să se ascundă, iar seara ne-a găsit în aceeaşi situație: nu rezolvasem nimic.

Degeaba ne-am gândit şi am căutat soluții pentru Hans, dacă el nu avea prieteni, care să-l ajute, noi cum o puteam face? Ne era milă de el, povestea lucruri îngrozitoare, spunea că mai bine se sinucide, decât să se mai întoarcă pe front.

Dar nici eu, nici Ilse, de capul nostru, nu puteam lua hotărârea importantă, ca Hans să rămână mai departe acolo, iar el zicea că din casa Ilsei nu pleacă, pentru că nu are unde. Nu mai ştiam ce să facem, regretam că ne-am lăsat înduplecate cu o seară înainte.

În cele din urmă ,,ne-am luat inima în dinți" şi ne-am dus să-i spunem mamei. Mergeam cu groaza în suflet, mă temeam de reacția ei, dar nu vedeam altă ieşire. Am intrat singură în curte, Ilse m-a aşteptat la poartă, i-am spus că o voi convinge mai uşor pe mama, dacă merg numai eu. Aveam de gând să iau toată vina asupra mea, ceea ce Ilse cu siguranță nu ar fi acceptat.

Mama era împreună cu bunica în bucătărie, spărgeau şi curățau nuci. Au fost mirate că m-am întors atât de repede de

la Ilse, doar primisem învoirea să stau mai multe zile!

Le-am povestit motivul, care mă aducea acasă: ,,Hans, a bătut la fereastra noastră spre dimineaţă, ne-a spus că a fugit de pe front şi nu are unde să se ascundă. Era flămând şi obosit. Mi-a fost milă de el şi am rugat-o pe Ilse să îl găzduim câteva ore, nu credeam că facem ceva rău dacă îi dăm o farfurie cu mâncare; iar acum nu mai vrea să plece, spune că nu are unde să meargă. Rosina nu s-a întors de la Miercurea, iar noi nu ştim ce să facem."

Mama m-a privit lung şi contrar obiceiului ei de a mă descoase neîncrezătoare, mi-a spus:

- Spune-i să vină la noi. Şi tu vii acasă, nu mai umbli ,,hai-hui"!

M-am bucurat că am scăpat atât de uşor şi am coborât să îi spun Ilsei.

Hans a stat la noi o săptămână în camera de oaspeţi de lângă sufragerie. Cred că mai mult dormea, iar când era treaz asculta la radio ştirile. Kati îi ducea mâncarea în cameră. Într-o seară a venit mama lui, chemată de Kati, iar a doua zi dimineaţa am auzit că a plecat cu o maşină noaptea, la un unchi al lui, la Făgăraş. ,

CAPITOLUL CINCI

15 ianuarie 1945

M-am trezit brusc, cu o senzație de spaimă cumplită. Sudori reci îmi curgeau pe spate, pe mâini, pe frunte.

Ceva în subconștient mă alerta și bătăile inimii le auzeam tot mai puternic, undeva în afara ei, înconjurând-o și zguduind-o. O simțeam ca un ciocan cu care cineva izbea în poartă, zgomotul creștea și se amplifica explodând în aer. Ce îngrozitor de real mi se părea totul... alergam prin pădure hăituită de câini, cu spaima în suflet, alergam și mă afundam în ceața umedă și rece, o simțeam cum mă învăluie...

Pe frunte îmi răsăreau broboane reci de sudoare, le-am șters cu palma și am oftat îndelung. Verosimil părea totul... Nicicând n-am mai avut un astfel de coșmar, bine că a fost doar vis... și dacă nu-i vis? Bubuituri se aud puternice; vin din mine sau din afară? Inima îmi bate, galop năvalnic!

Îmi prind obrajii reci în palme și încerc să mă liniștesc.

M-am ridicat din așternut într-un cot și am privit ceasul de pe noptieră, arăta ora 5 și 55 de minute. ,,Sunt iubită", mi-am zis, amintindu-mi jocul fetelor din gimnaziu. În orele plictisitoare priveam pe fereastră la ceasul mare de pe turnul Bisericii Evanghelice și când acele arătau două cifre identice, însemna un timp magic, semnul divin, că ,,cineva mă iubește". Ce să mai vorbim de trei cifre identice, era visul oricărei adolescente!

Hărmălaie de lătrături se auzea din curțile vecine, câini

iritaţi şi aţâţaţi îşi dezlănţuiau furia din spatele gardurilor. Bătăile inimii se accelerară şi ascultam cu atenţie. Nu era nici o îndoială: zăpada îngheţată scârţâia sub tălpile grele ale cizmelor de box. Paşii se apropiau de poartă.

M-am ridicat din pat şi am simţit un frison, când picioarele goale au atins podelele reci, am ridicat colţul draperiei şi am privit afară. Luna plină, rotundă şi alburie ca o clătită nerumenită, lumina curtea şi susţinea umbrele pomilor despuiaţi să se întindă prelungi şi diforme.

Cele patru siluete şi umbrele lor deşirate intraseră în curte şi se apropiau de uşa de la intrare. Urcau scările, unul în spatele celuilalt şi bocăniturile cizmelor pe scândurile îngheţate se amplificau sinistru. Unul dintre ei, probabil comisarul de poliţie, singurul fără puşcă la vedere, se opri să îşi aprindă o ţigară. Chibritul zvâcni o flăcăruie plăpândă şi-i lumină expresia împietrită a feţei. Ceilalţi aşteptară tăcuţi, funcţia le impunea respect.

Am înţeles că momentul de care se vorbea atât de mult în ultima vreme, momentul de care mă temeam sosise, era la uşa din faţă. M-am apropiat speriată de pat şi am scuturat energic umărul bărbatului meu, care dormea liniştit:

- Hans, au venit, trezeşte-te!

Hans zvâcni ca dintr-un resort, luă de pe scaun hainele şi se împiedică scăpând un bocanc pe jos, se întoarse şi îl recuperă, alergând doar în cămaşa lungă din bumbac pe coridor spre bucătărie.

Trapa din lemn de stejar care ascundea intrarea se afla în bucătăria mică, în spatele scării de la pod, încastrată discret în podea, acoperită cu un preş ţesut din resturi colorate de zdrenţe. Prin ea se cobora într-o cameră obscură, construită anume ca ascunzătoare, demult, odată cu temelia casei, pe vremea când hoardele tătarilor şi turcilor treceau năvalnic peste oraş arzând, pustiind şi măcelărind. De aici, prin două

pivnițe ce erau inundate primăvara şi toamna cu apă până la genunchi, se putea ieşi în grădină şi de acolo printre mărăcini şi lăstăriş te puteai pierde uşor de cei ce te căutau pe malul râului.

M-am învelit în capotul de casă din molton albastru şi mi-am încălțat papucii de pâslă, pe care i-am căutat pipăind cu tălpile, pe duşumeaua rece. M-am apropiat de pătuțul de lângă teracotă şi am privit cu drag ghemotocul de copil ce dormea liniştit, sugându-şi din când în când degetul cel mare de la mâna dreaptă. Albert avea un an şi trei luni, iar Erwina împlinise alaltăieri cinci luni. Dormea în leagăn, alături de pătuțul lui Albert, somn desprins cuminte de lumea grijilor.

Ciocănituri puternice se auziră în uşa de la intrare. Pe coridor, paşii târşiți, în papuci de casă cu tocuri, ai doamnei Herta, mama lui Hans, se apropiau încet. În spatele ei, sprijinit în cârja cu mâner de os sculptat, bătrânul Walter murmura o rugăciune.

Uşa de la camera mea am lăsat-o uşor întredeschisă, să văd ce se întâmplă în holul întunecos: au intrat pe rând un militar rus, doi militari români, toți trei înarmați şi comisarul de poliție pe care îl cunoşteam din vedere, dar eram prea departe de ei şi nu auzeam decât frânturi de cuvinte din discuție.

Timpul care trecea curgea în favoarea lui Hans, de acum se depărtase binişor pe malul râului, nu-l mai aflau, aşa că am răsuflat uşurată.

Comisarul de poliție gesticula nervos şi a trimis pe unul din militari să verifice camerele, iar ei au intrat în sufragerie conduşi de doamna Herta şi au rămas în picioare lângă teracotă.

Uşa a rămas deschisă în urma lor, dar se depărtaseră şi mai mult de mine.

Unul din militarii români se îndrepta spre camera mea

şi m-am tras speriată aproape de masă. A ciocănit cu degetul îndoit, de mai multe ori. Gura mi se încleştase de frică, nici un sunet nu puteam scoate.

- Bună dimineaţa doamnă, m-a salutat respectuos băiatul strecurându-şi capul tuns periuţă pe uşa întredeschisă. Veniţi repede în sufragerie, domnul comisar de poliţie vrea să vă spună ceva.

- Sigur... vin îndată! am răspuns încet.

Cei doi bunici deşteptaţi şi ei din somn de toată agitaţia casei, sprijinindu-se unul de celălalt, să nu cadă, de spaima ce le-ar fi dat palpitaţii la o veste nedorită, îşi căutară din priviri câte un scaun şi se aşezară mai împovăraţi de ani şi de griji, ca niciodată.

- Sunteţi toţi, precum văd, doar Lang Hans pe care îl caut lipseşte! Şi nu ştiţi unde este! concluzionă comisarul de poliţie nemulţumit.

Toţi clătinară din cap negativ. Comisarul îi privi pe rând şi înţelese că nu are cum afla unde se ascunde Hans şi ce rost ar avea să îl caute?

- Uitaţi cum stau lucrurile: pentru munca de reconstrucţie din Uniunea Sovietică am primit ordin de la comisarul Comisiei sovietice să mobilizăm toţi locuitorii germani indiferent de cetăţenie, între 17 şi 45 de ani bărbaţii şi 18 şi 30 de ani femeile, excepţie fac femeile care alăptează. Prin urmare, dacă numitul Lang Hans lipseşte, altcineva trebuie să meargă în locul lui.

- Sunt bolnavă, sufăr de inimă, asta face mai rău, sări doamna Herta agitată. Şi soţul meu e, asta, cum să spun, invalid, a fost rănit în primul război.

Comisarul privi pe fiecare în parte câteva clipe şi se întoarse spre mine:

- Bunicii ies din discuţie, aşa că dumneavoastră ne veţi însoţi, doamnă Clara Lang.

- Eu? Eu cum să merg? Am doi copii mici, nici unul din ei nu merge încă în picioare. Pe Erwina încă o alăptez, are doar 5 luni.

Comisarul se plimba prin camera mare, cu mâinile la spate, impasibil la buimăceala şi zbuciumul meu.

- Nu ne târguim aici, doamna Clara, noi nu suntem de vină că d-voastră veţi merge. Plecarea nu se face imediat, dacă soţul d-voastră se răzgândeşte şi apare, vă veţi întoarce acasă la copii. Aici aveţi o listă cu obiectele necesare, efecte în greutate de maxim 20 kg: îmbrăcăminte de iarnă, bocanci, cămăşi, lenjerie de corp şi de pat, îmbrăcăminte de vară, obiecte sanitare şi hrană pentru 15 zile. Mă întorc peste o jumătate de oră. Nu aveţi timp de plâns, mai bine împachetaţi-vă lucrurile, dacă nu vreţi să plecaţi doar cu ce sunteţi îmbrăcată acum!

Încheie cele ce avea de zis şi ieşi afară, urmat de cei trei soldaţi, din care unul rămase de pază la uşă, armându-şi puşca mai mult pentru impresie, iar ceilalţi doi şi comisarul plecară să îndeplinească un alt ordin.

Am mai rămas neclintită câteva minute pe scaunul din sufragerie, sprijinită cu faţa de spătarul înalt. Nu puteam plânge, eram împietrită. Nu-mi venea să cred că o astfel de nedreptate poate avea loc. ,,Cum să plec la mii de kilometri depărtare de casa şi copiii mei, cum să-mi las pruncii încă în leagăn? Ce lume poate fi asta, atât de nedreaptă ca să mă despartă de copii şi să mă trimită într-o ţară străină, să reconstruiesc ce au distrus alţii? Ce vină aveam eu că m-am născut într-o familie de saşi, plecaţi din Germania şi stabiliţi pe meleagurile româneşti acum câteva sute de ani? Strămoşii mei îndepărtaţi veniseră aici, căutând o viaţă mai bună, pentru ei şi urmaşii lor..."

M-am ridicat de pe scaun şi m-am îndreptat spre dormitor, am luat cei doi copii, i-am aşezat în patul mare şi

m-am culcat între ei, cuprinzându-i cu braţele într-o tandră îmbrăţişare, aspirând mirosul lor, de gingăşie şi candoare. Le ţineam în mâinile mele pumnişorii mici şi calzi şi-i copleşeam cu sărutări fierbinţi.

Doamna Herta deschise uşa şi intră cu un geamantan, în care aşeză ordonat mai multe pulovăre de lână şi alte haine groase, ce le lua la întâmplare din dulap.

Erwina începu să scâncească, era ora la care de obicei mânca, mi-am dezvelit sânul şi fetiţa se îndestulă pentru ultima oară, am schimbat-o cu haine curate şi am aşezat-o în leagăn.

Afară se auzi o bătaie în uşă. Jumătatea de oră trecuse şi comisarul se întorcea să-şi facă datoria. M-am îmbrăcat repede cu ce-mi venea la îndemână, fără să mă gândesc, eram buimacă de cap.

Doamna Herta adunase într-o plasă o bucată de slănină învelită într-un ziar, câteva perechi de cârnaţi de porc afumaţi, un borcan de untură, o jumătate din pâinea rămasă în bufet şi câteva mere.

- Mamă, spune-i la Hans să se predea, am rugat-o cu lacrimi în ochi pe soacra mea. Spune-i să nu mă lase!

- Lasă, că facem noi plângere să-ţi dea drumul, doar ai copii mici! mă asigură doamna Herta.

Comisarul m-a zorit din urmă şi am plecat la drum cu raniţa în spate, abia târând geamantanul şi balotul de aşternut cu pătura, cearceaful şi o perniţă mică.

Se lumina de ziuă. Zăpada bătătorită de pe trotuare scârţâia sub paşii noştri. Gerul Bobotezei îşi prelungise şederea neîngăduit de mult; o iarnă atât de friguroasă se plângeau bătrânii, că nu le fusese dat să îndure vreodată.

Clopotul de la Biserica Evanghelică bătu ora exactă de şapte ori şi dangătul lui prelung avea rezonanţa de lungă durată a bronzului, amintind că vine ca şi saşii, de cu multe

secole în urmă.

Din urmă ne-au ajuns şi alte grupuri, ce duceau câte un sas, împovărat cu bagaje, înconjurat de soldaţi. Pe străzi, oamenii care se duceau la lucru întorceau capul cu milă şi îngândurare după noi, când ne vedeau aşa, escortaţi ca nişte răufăcători.

Saşii şi românii trăiau de multe generaţii în oraş şi conflicte etnice nu existau între ei, sigur că saşii avuseseră de la venirea lor privilegii de invidiat, dar care era harnic şi gospodar, era, nimeni nu avea nimic de zis, tot respectul cuvenit.

În ultimele decenii se mai ridicaseră şi dintre români copii ţinuţi la şcoli înalte, mai cumpăraseră, vreo câţiva mai avuţi, case în interiorul cetăţii, lumea se mai amestecase şi prin căsătorii. Averea, onorabilitatea, învăţătura şi munca erau esenţiale în comunitate.

Pe ruşi nimeni nu-i iubea, amintirea era încă proaspătă, oraşul şi împrejurimile fuseseră zguduite de teroarea cu care soldaţii sovietici îi invadaseră la jumătatea lunii septembrie 1944, ca pe vremea turcilor şi a tătarilor comiţând acte de barbarie din cele mai josnice. Au violat femei, au împuşcat bărbaţi, au jefuit case, pivniţe şi poduri, prădând recoltele şi gospodăriile românilor şi nemţilor deopotrivă.

Am rămas încremenită de uimire în faţa Gimnaziului, transformat ad-hoc într-un adevărat lagăr. Ferestrele de la parter astupate cu scânduri, nu mai lăsau să pătrundă lumina în sălile de clasă, înnegurate de tristeţe. Poarta principală era încuiată şi străjuită de soldaţi sovietici, care păzeau orice: sălile de clasă, wc-ul, gardul. În curtea pustie, pe albul zăpezii, siluetele kaki ale soldaţilor făceau notă distonantă, ca nişte corbi prevestitori de rău, ţopăind de frig pe zăpada îngheţată.

Curentul trânti uşa masivă de la hol. M-am întors din

instinct, să-i opresc balansul şi zgomotul lovirii, din reflexul inoculat în anii de şcoală, de a nu trânti niciodată poarta în urma noastră. Soldatul rus interpretă greşit gestul meu crezând că vreau să fug şi mă îmbrânci cu arma din spate.

Pe coridorul lung şi întunecat domnea o linişte sumbră, supravegheată de santinele, în dreptul fiecărei uşi închise. Am urcat la etaj şi comisarul deschise a doua uşă pe stânga şi îmi făcu semn să intru.

- Clara! E Clara Schmidt, fetelor! am auzit o voce cunoscută şi m-am simţit pentru o clipă mai liniştită. Am lăsat geamantanul jos, doi paşi în dreapta uşii, mi-am scos mănuşile din mâinile înghețate de poziția încordată cu care cărasem după mine toate bagajele fără oprire de odihnă, şi am respirat agitat, sprijinindu-mă de peretele rece. Totul venise prea repede, nu mă gândisem nici o clipă că eu voi fi cea care va trebui să plece. Pregătisem pentru Hans, pulovere de lână groase, pe care le croşetasem până noaptea târziu, fulare de lână şi şosete. Asta în caz că n-ar fi reuşit să se ascundă şi ar fi trebuit să plece.

Se vorbea de vreo câteva luni, că saşii, ungurii şi evreii vor fi deportați în Rusia, dar vorbele, ca vorbele, poate erau numai zvonuri, termenele treceau şi lumea începuse să nu mai creadă.

Rosina, Ida, Maria, se ridicaseră de undeva de pe băncile din spatele clasei şi se apropiaseră de mine. Ne-am îmbrățişat tăcute.

- Ce se va întâmpla cu noi, fetelor? Voi ce ați auzit? Unde ne duc? le-am întrebat îngrijorată.

- Nu ştim nici noi mai multe, nimeni nu vorbeşte nimic.

- Cum de te-au luat şi pe tine, doar ai copil mai mic de un an! mă întrebă Maria.

- L-au luat şi pe Hans? nu-şi stăpâni Ida curiozitatea.

M-am gândit o clipă, am ridicat fruntea sus şi am privit-o pe Ida în ochi:

- Nu, Hans nu era acasă, a fost la un văr să-l ajute la lemne şi m-au luat pe mine, provizoriu. Sigur, când se întoarce acasă îşi ia hainele şi vine, ca să plec eu la copii.

Fetele se uitară una la cealaltă cu subînţeles şi fiecare avea părerea ei, dar nu o mai spuse de faţă cu mine. Mai târziu am auzit-o pe Ida cum şoptea cu Maria: ,,- Despre Hans, toată lumea vorbeşte, pică întotdeauna în picioare, aşa cum cade pisica de pe acoperişul casei.",,- Lucrurile ies, numai în favoarea lui, numai cum îi vine bine!",,- În 1941 cu încă doi prieteni, atraşi de propaganda naţional-socialistă au trecut ilegal în Germania cu scopul declarat de a se înrola de bună voie în armata germană. La mai puţin de un an s-a întors povestind fapte eroice şi mergând şchiop de un picior.",,- Nimeni nu l-a văzut luptând, unii mai neîncrezători vorbesc că Hans a dezertat la scurt timp, apoi a umblat aşa prin munţi şi s-a aciuat la un unchi al lui dinspre mamă, la o cabană în Făgăraş, de teamă că va fi luat pe front. S-a întors când pericolul încorporării a trecut, tot aşa cum a plecat, noaptea, pe ascuns." ,,- Şi acum uite, sărmana Clara suportă, se ascunde în spatele ei..."

Am vrut să mă ridic şi să le spun că Hans nu e un om laş, e soţul meu şi nu-mi place să se vorbească urât despre el, dar chiar atunci uşa s-a deschis şi un soldat a intrat cu un braţ de lemne şi un smoc de pănuşi de porumb cu care a aprins focul în teracotă. Dârdâiam de frig, nu mai avea nici un rost să mai comentez discuţia fetelor.

În clasă era frig şi pentru că în vacanţa de iarnă nu s-a făcut focul, iar pereţii reci se încălzeau greu. Fetele stăteau cât mai aproape de teracota înaltă şi o îmbrăţişau sperând să se încălzească mai repede. Cine nu prindea un loc liber la sobă, se ghemuia în faţa uşii deschise. În faţa limbilor de

foc îşi încălzeau mâinile reci, cu degetele tremurând de frig şi de teamă.

Ferestrele de la etaj, neastupate cu scânduri, dar împodobite cu flori de gheaţă lăsau lumina lăptoasă a dimineţii să se răsfrângă pe feţele noastre trase şi palide, pe ochii încercănaţi de nesomn.

Am fost reţinute 7 zile în şcoală. Dormeam şezând pe băncile ce erau acum prea mici pentru noi, înghesuite pe lângă pereţi sau în spaţiul dintre şirurile de bănci.

De câte ori se deschidea uşa clasei, speram că pe mine mă cheamă la poartă, că a venit Hans, să mă pot întoarce acasă. De fiecare dată când eram chemată jos, mă ridicam şi luam bagajele în braţe şi ranița în spate, gata de drum. Soldatul, mă atenţiona că e doar bunica sau servitoarea, mi-au adus mâncare caldă. Îmi lăsam bagajele jos, părăsite în acelaşi colţ şi coboram cu o scânteie de speranţă în suflet, că îmi vor aduce o veste bună.

În toate zilele acelea nimeni din familia soţului meu nu a întrebat de mine, nu au venit să-mi spună un cuvânt de încurajare, să mă îmbărbăteze sau măcar să-mi trimită vorbă, să nu mai aştept zadarnic.

Mama a venit doar în prima zi şi mi-a adus o supă de pui, am vorbit cu ea puţin, eu aveam în minte doar ideea că Hans trebuie să vină şi să-mi ia locul. O repetam obsesiv, eram nervoasă, mă dureau şi sânii grei. S-a scuzat că are nu ştiu ce treabă şi a plecat. Am rămas privind în urma ei şi am văzut cum s-a oprit pe partea cealaltă a drumului, cu două femei şi a povestit mult timp cu ele. Mi se răcise supa în sufertaş, picioarele mi-au înghețat; când m-am îndepărtat de gard, mama încă nu terminase poveştile şi uitase că s-a grăbit.

A fost ultima oară când am văzut-o. În zilele următoare doar bunica şi Kati m-au mai vizitat.

M-am gândit de multe ori, mai târziu, de ce mama n-a încercat o apropiere între noi, o reconciliere, cum de sufletul ei nu s-a înmuiat de durere, văzându-mă închisă ca un condamnat, păzită de santinele înarmate.

O copleşise oare sentimentul vinovăţiei sau se simţea eliberată prin moartea tatii, prin căsătoria mea, de viaţa ce-i fusese o închisoare, construită din propria-i voinţă? Sunt oameni care nu pot trăi liberi, care nu pot trăi fericiţi şi fac un scop al vieţii căutându-şi nefericirea şi chinuindu-i pe cei din jur, cu un tipar propriu în care vor să-i încadreze. Un ,,pat al lui Procust". Dar, te poţi oare dezlega de sentimentul matern vreodată? Care erau stările ce o apăsau: Vinovăţie? Remuşcare? Regret? Frustrare? Sau pendula între ele ?

*****

Oraşul era destul de mic ca toată lumea să se cunoască, chiar şi numai ,,din vedere". Foarte multe dintre colegele, prietenele şi cunoştinţele mele au fost atunci aduse pentru deportare, dar nu le-am văzut până în ziua plecării, erau ţinute în alte clase.

Noi nu aveam voie să circulăm dintr-o clasă în cealaltă, eram păzite straşnic de soldaţii ruşi, care ne însoţeau şi la WC unde aşteptau afară. Am aflat că şi Ilse a fost ridicată, dar de vorbit, am vorbit cu ea numai în ultima zi, când ne-am încolonat în curtea şcolii.

Drumul spre gară a fost lung şi trist. Pe marginea trotuarului locuitorii oraşului ne fluturau batiste sau ne strigau pe nume şi ne urau să ne întoarcem cu bine acasă.

La un moment dat cineva din şir, ca să ne ridice moralul, a început să fredoneze un cântec vesel de excursie şi toţi au început să cânte. Eu aveam ochii în lacrimi, întorceam capul şi priveam mereu în urmă, eram sigură că Hans va veni. Am crezut asta până în ultima clipă când am intrat în gară,

însoțiți de neamuri, prieteni şi cunoştințe, împinşi de soldații ruşi spre trenul de vite în care trebuia să urcăm.

Printre țipete, vaiete şi tânguieli de despărțire, lângă mine am auzit glasul înecat în lacrimi, stors, vlăguit, al bunicii:

- Ilse, ai grijă de Clara, ocroteşte-o pe Clara noastră! Ilse promite-mi că ai grijă de Clara!

Câțiva soldați ne-au împins spre vagoane, era agitație, totul se învălmăşea, oamenii doreau să-şi mai ia rămas bun de la cei dragi şi nu mai era cu putință, soldații ruşi se postaseră la o distanță de câțiva metri între noi şi țineau la distanță rudele şi prietenii, ce veniseră să ne conducă.

N-am auzit răspunsul Ilsei, era prea multă gălăgie, fiecare avea de transmis câte o ultimă rugăminte cuiva. Mi-a trecut doar prin minte uimirea: de ce o rugase bunica pe Ilse, de ce-i încredințase grija mea? Oare nu soțul meu ar fi trebuit să aibă ,,grija" mea, oare nu familia lui, care primise alt statut social prin căsătoria cu mine, prin averea mea, era datoare față de mine? Ilse fusese doar prietena mea...

Stăteam în uşa vagonului şi priveam peste lume, mai speram oare că Hans va veni, că îmi va lua locul? Mă împingeau şi mă îmbrânceau cei ce urcau. Soldatul rus strigă ceva la mine în limba lui arțăgoasă şi mă lovi cu patul puştii peste mână să las bara şi să mă retrag înăuntru.

N-am simțit durerea, îmi încleştasem degetele de fierul rece şi îl strângeam cu toată puterea, cu disperare, cu teamă că odată ajunsă în mijlocul vagonului nu l-aş mai fi văzut pe Hans, când ar fi venit. După ce m-a izbit de câteva ori s-a întors enervat, lovind din lateral şi împingând pe alții.

- Nu te mai amăgi, bărbatul tău nu va veni! Mai bine hai să ne găsim un loc! am auzit-o pe Ilse în spatele meu. Acum acesta e drumul nostru. Desprinde-ți mâna, eşti rănită!

- Ilse, Ilse ai grijă de Clara!

Am auzit strigătul bunicii pentru ultima oară, în timp ce Ilse îmi descleşta mâna însângerată de pe bara uşii şi mi-o învelea strâns cu batista ei.

Poate am visat. Niciodată bunica, intransigentă, fermă, neclintită, cu chipul ei de marmură, n-ar fi apelat la ,,una ca fata ăleia", nu s-ar fi coborât să o roage ceva. Poate era sfârşitul lumii, oricum se sfârşea lumea noastră, lumea celor ce stau cu fruntea sus în faţa convenienţelor, împietriţi. Acum se roagă de cei căzuţi în ţărână, se roagă de cei pe care până mai ieri îi disprețuiau, le încredinţează ce au mai scump.

Uşa grea hurui şi se izbi cu putere. Ca un ecou se auzi alta şi alta, despărţind ţipetele, bocetele şi vaietele dinăuntru de cele din afară.

Stăteam jos pe pătura Ilsei şi încercam să mă obişnuiesc cu întunericul. Să mă obişnuiesc cu mine, să-mi găsesc trupul chircit şi neputincios, să mă obişnuiesc cu durerea, să înţeleg de unde vine ea? De la mâna zdrelită de loviturile rusului? De la sânii grei şi încărcaţi de lapte, ce-mi pătau lenjeria cu două flori umede în dreptul sfârcurilor dureros umflate? De la sufletul meu, ce rămăsese afară, dincolo de uşa vagonului, alături de cei doi copii, pe care nu-i mai văzusem de câteva zile? De la inima îndurerată de despărţirea de copii, de neputinţa schimbării?

O zmuncitură puternică, dezechilibră pe cei rămaşi în picioare, aruncându-i peste cei aşezaţi pe jos, învălmăşind oameni şi bagaje. Alte poticneli şi trenul se urni din loc, scârţâind înfiorător.

A trecut o vreme până să mă obişnuiesc cu întunericul, pentru că lumina nu venea de nicăieri. Ferestrele înguste erau acoperite cu laţi din lemn, spaţiile dintre ei ne ajutau să ghicim dacă e zi sau noapte. Pe jos erau întinse paie, nu multe, se simţea un curent rece, cum răzbate prin îmbinările dintre scânduri.

Eram treizeci şi două de persoane, bărbaţi, băieţi, femei şi fete; şi dacă la început am stat mai răsfiraţi (parcă ne era teamă să ne atingem), după câteva zile ne strângeam unul lângă celălalt; nu mai avea însemnătate unde puneai capul sau picioarele, important era să simţi căldura unui alt trup, ca să nu îngheţi.

Priciurile joase din lemn înconjurau vagonul pe trei laturi, dar erau insuficiente. Noroc că Ilse nu-şi pierduse capul şi ocupase două, în colţul opus găurii sparte în podea, unde se făceau necesităţile, în spatele unei pături ţinute de două persoane pentru discreţie.

Ranița de vânătoare a tatii, în care soacra mea îmi împachetase câteva haine şi mâncarea, am agăţat-o într-unul din cuiele bătute pe peretele vagonului alături de altele: rucsacuri, plase, sacoşe; ce avea fiecare. Geamantanele de lemn sau de carton le-am înghesuit sub priciuri.

O sobă mică din fontă fără uşă, cu un burlan dintr-un scoc ruginit dădea doar impresia de căldură.

În primele zile după plecare, stăteam epuizată, lâncezeam ca într-o boală şi-mi era mai uşor să mă cufund în durere, decât să lupt să mă ridic. Aproape inconştientă, pierdută în mâhnirea mea, dormeam, mă trezeam, plângeam şi adormeam din nou, căutând să mă retrag în vis. În somn îmi continuam coşmarul; visam că trenul pleca din gară, eram împreună cu tata, el cobora pe peron. Vroiam să sar, dar nu puteam sări... trenul prindea viteză, ta-ca, ta-ca, ta-ca, ta-ca... zgomotul roţilor ce se învârteau neîncetat mă înnebunea...

*****

Călătorisem cu trenul de câteva ori când mergeam în vacanţe la bunica din partea tatălui, la Braşov. Aveam întotdeauna bilete la clasa întâi. Scaunele capitonate cu pluş

roşu erau comode, dar preferam să stau la fereastră şi să admir peisajul. Varietatea imaginilor mă încânta şi călătoria mi se părea prea scurtă.

Pe atunci, zgomotul sacadat al roţilor de tren, aproape nu-l auzeam; părea o toarcere lină, îmi sugera mişcarea, apropierea de destinaţie. Îmi doream să ajung mai repede la bunica, la verii din partea tatălui, să mergem la scăldat sau în drumeţii; la fel îmi doream, când vacanţa era pe sfârşite, să mă întorc acasă, la viaţa mea tihnită, la prietene, să le povestesc toate întâmplările de peste vară.

Acum ascult un huruit sălbatic, taca-taca, taca-taca şi am senzaţia că perturbaţia sonoră se prinde de fiecare coardă întinsă a nervilor mei, mă simt ca un arc de ceas, care se întinde şi se strânge cu fiecare rotire. Continuă să-mi vâjâie în urechi, la fel de intens, chiar când staţionăm cu orele prin gări sau pe câmp.

Noaptea nesfârşită în care ne-am cufundat de când s-au zăvorât uşile vagonului mă umple de nelinişte, nu ştiu dacă sufăr de claustrofobie sau dacă starea asta îşi are rădăcinile într-o întâmplare mai veche din copilărie.

Eram plăpândă şi slăbuţă, şi toate eforturile mamei de a mă face să mănânc mai mult, ca să mă îngraş, dădeau greş. Îmi reproşa mereu că sunt prea slabă şi lumea, vecinii, o vor suspecta că nu mă hrăneşte suficient, că mă înfometează.

Era un pretext, nu pot să cred că cineva gândea aşa, chiar dacă a fi supraponderal era o modă sau mai degrabă o emblemă a familiilor înstărite. Picturile de pe pereţi abundau de îngeraşi dolofani; sigur, eu, cu mâinile şi picioarele subţiri, nu puteam fi luată drept model. Nici fotografia-tablou, alb-negru, colorată apoi cu acuarele de un pictor, în atelierul lui Cloos, ce mă imortaliza la 5 ani, nu mă reprezenta decât până la brâu. Braţele fuseseră scoase parţial din cadru.

Ameninţările mamei nu goleau farfuria plină cu mâncare

din faţa mea. Ca să fie mai convingătoare, rupea din mătura de răchită o crenguţă, o vergea, şi o aşeza întotdeauna pe masă în dreapta farfuriei. Uneori, enervată că nu reuşeşte să mă convingă cu vorba bună, mă plesnea cu ea peste degete sau genunchi. Vederea crenguţei de răchită maro, subţire şi usturătoare, crease în subconştientul meu o teroare. Mă inhibam, un nod mi se urca în gât şi nu mai puteam înghiţi nimic.

Pentru mama era foarte importantă impresia celorlalţi, de care ţinea cont cel mai adesea. Pe mine nu mă întreba, nu aveau nici o însemnătate dorinţele sau aptitudinile, visele mele. ,,Copii nu ştiu ce e mai bine pentru ei", obişnuia să spună atunci când mă împotriveam. Perfecţionistă până în măduva oaselor ei robuste, şovăia îndelung, cântărea şi analiza pe toate feţele orice aspect, iar în cele din urmă indecisă, cerea un sfat. Accepta cu multă uşurinţă ideile celorlalţi, chiar dacă erau opuse gândirii ei.

Dacă cineva afirma că am rochiile prea lungi, ea le scurta de îndată; dacă auzea o părere că am crescut şi sunt prea scurte, mama le lungea aplicându-le o bentiţă încreţită. Bunicii nu-i plăceau adăugirile, care de multe ori se făceau cu alt material şi îi stricau ,,creaţia".

M-a înscris la ore de franceză, când s-a întâlnit cu prietena ei din gimnaziu, care a predat la noi în şcoală un trimestru, înlocuind-o pe profesoara titulară. S-a răzgândit în scurt timp, hotărâtă să învăţ latina când voi mai creşte, să urmez o carieră medicală.

O trupă de balet a venit din Germania şi a dat un spectacol cu ,,Spărgătorul de nuci". Mamei i-a plăcut foarte mult şi a hotărât că voi urma cursuri de balet. Cred că nu aveam cine ştie ce înclinaţii artistice, profesoara se străduia, mă corecta, dar îmi era greu să ţin pasul cu fetele care se pregăteau deja de doi ani. În spectacolul ce l-am interpretat

la sfârşitul anului, eu aveam rolul unei ciupercuţe şi am stat nemişcată tot timpul. Mama, care se aştepta să plutesc ca o balerină, să fac piruete, s-a supărat şi nu m-a mai lăsat să merg în anul următor.

Să revin la întâmplarea ce mi-a declanşat teama de întuneric. Venise la noi în vizită o verişoară de-a tatii, care în glumă îi spuse mamei că sunt prea slăbuţă, nu semăn deloc cu ei, parcă n-aş fi copilul lor. Mama se schimbă la faţă, nu-mi găsi nici o scuză că alerg toată ziua, că am crescut, e vară şi poate căldura o fi de vină, nu?

Abia ieşise verişoara pe poartă, trase zăvorul în urma ei, mă prinse de mână şi zbură cu mine pe scări în sus până în bucătărie!

- Asemenea ruşine n-am pomenit! De azi înainte schimbăm foaia! Ori mănânci, ori e vai de tine!

Turnă în farfurie lapte, rupse mărunt o felie de pâine şi presă cu lingura bucăţile, să se înmoaie.

- Tot să mănânci! mă zgâlţâi.

Nu-mi era foame şi dacă mi-ar fi fost... mânia ei bruscă mă luase prin surprindere şi nu puteam înghiţi nimic.

Mama se înroşi la faţă de furie, mâna mea scăpă lingura, am vrut să o prind, dar am lovit farfuria, laptele s-a întins pe faţa de masă.

Enervată la culme, mama m-a înhăţat de o mână şi a zburat cu mine pe scări la vale până la uşa pivniţei.

Apăsă clanţa, uşa se deschise, scârţâind şi dezvăluind două trepte, ce coborau într-un hău negru ca păcura. Înainte să pot scoate un sunet de spaimă şi surpriză, mama închise uşa în urma ei şi mă lăsă acolo.

La îmbinarea scândurilor, o dungă de lumină îmi arăta că afară era zi, dar pe mine mă învăluia din toate părţile întunericul.

Atunci, copil fiind, ştiam că voi ieşi la lumină, în cele

din urmă, când inima mamei mele se va îmblânzi.

Acum, ştiu că sunt în noapte, am o presimţire, aşa, că mergem spre întunecime, tot mai adânc, pentru că nimeni nu ştie unde ne vor duce şi cât vom sta acolo.

Dacă e să ne gândim ce au făcut ruşii, în toamna aceasta la noi în oraş şi în împrejurimi, când au venit ca ,,prieteni", oare ce va fi cu noi când vom fi pe pământul lor? Ne duc sub ameninţarea armei, în vagoane de vite, ca pe animale. Oare vom fi pe mai departe trataţi la fel sau şi mai rău?

Mergeam de patru zile, ştiam că încă nu am ieşit din ţară, trenul încetinea când trecea prin gări şi auzeam oamenii vorbind româneşte.

Uneori noaptea oprea în câmp sau în gări pustii, soldaţii ruşi coborau din vagonul lor şi ne deschideau uşile, dar paza era atât de severă că nimeni nu a reuşit să fugă. De altfel ne-au ameninţat că vor trage fără somaţie.

Poate încă nu ne temeam atât de mult încât să ne riscăm viaţa. Calvarul nostru încă nu începuse, aveam mâncare, eram tineri toţi, ne încurajam. Cei mai optimişti gândeau că două-trei luni cât vom fi plecaţi, să ajutăm la reconstrucţia Rusiei, vor trece repede şi ne vom întoarce acasă.

Fetele din Gârbova, adunate grămadă să se mai încălzească, cântau atât de frumos, încât toţi din vagon le ascultau. Muzica îi antrena, le sporea curajul. Eram singura care plângea şi Ilse încercase prin toate metodele să mă liniştească. Zadarnic.

Pentru scurt timp ne dezmorţeam picioarele când coboram din vagoane. Ne făceam nevoile sau mai adunam lemne, pe care bărbaţii le aruncau jos din vagoanele ce staţionau lângă trenul nostru şi le duceam la noi în vagon.

Majoritatea bărbaţilor erau meseriaşi şi îşi luaseră cu ei diferite scule, topoare, ferăstraie de mână, pe care le-au

folosit să taie crengi şi lemne uscate, să mai amăgim frigul.

La Râmnicu Sărat trenul a tras pe linia moartă şi ni s-a spus că de acolo vom urca în vagoane ruseşti, mai mari, cu ecartamentul mai larg, adaptate la liniile lor ferate. Vagoane mai mari însemna îngrămădire de mai multe suflete neliniştite la un loc. Am coborât în gara bine păzită, un puhoi atât de mare de oameni, că era imposibil să nu te rătăceşti de cei cu care ai fost în vagon.

Vagoanele ruseşti ne aşteptau cu uşile larg deschise, dezvelind aceleaşi condiţii vitrege. Nu aveai ce alege mai bun, toate erau la fel.

Ilse, care nu mă scăpa din ochi, mă trase după ea într-un vagon pe care îl credea mai bine ,,dotat". Erau mai multe paie pe jos, soba de tablă din mijloc părea mai trainică, iar într-un colţ mai mulţi butuci de foc erau clădiţi unul peste altul. Cam la înălţimea pieptului pe schelete de metal, scânduri goale din lemn, paturile noastre.

Dormeam pe rând câte opt ore pe zi, aşa deduc că eram de două ori mai mulţi decât priciurile.

În vagonul nostru nu s-au înghesuit mulţi să urce, doar spre sfârşit, înainte de plecare, s-a mai aglomerat. Nu-mi puneam întrebarea cum de nu se gândesc şi alţii ce avantaj avem că sunt mai multe paie pe jos?

- Ne va fi mai cald pe paiele astea, când vom sta întinşi pe jos, decât pe scândurile goale cum sunt în alte vagoane! mă asigură Ilse, de parcă eu aveam urechi să o mai aud şi mă interesa.

Bagajele mele, nu se împuţinaseră, în cele câteva zile de când plecaserăm de acasă, abia dacă gustasem ceva din mâncare.

- Tu vrei să ajungi ca un fulg, să te ridice vântul Siberiei în văzduh şi să te zboare mai repede acasă! glumea Ilse.

- Muşcă-ţi limba cu Siberia asta, o lua la rost cine o auzea. Ce-ţi veni să cobeşti?

- Dar unde crezi că ne vor duce? Pe fete - să construim o „fabrică de lapte şi miere, iar pe bărbaţi - la una de bere!"

- Or fi având şi ei vaci, stupi de albine?

- Sigur că au, au la sovhozurile lor...

- Nu cred că ne vor duce departe, doar războiul n-a ajuns în Siberia, frontul s-a oprit la Stalingrad. Dacă vom reconstrui ce s-a distrus, fabricile, poate vom ajunge într-un oraş mare, Odesa, Kiev sau Moscova...

- Ei, ţi-ar conveni să-l vezi pe Lenin îmbălsămat?

- După părerea mea aş vrea să-i văd îmbălsămaţi pe toţi cei ce ne-au trimis aici, comentă profesorul Walter.

- Şi eu cred că dacă vom ajunge într-un oraş, seara ieşim la dans, cunoaştem rusoaice frumoase, visa cu ochii deschişi Albert, voiajorul.

- Tu eşti foarte optimist, crezi că mai ai chef de dragoste? întrebă Walter.

- De ce nu? Doar nu suntem prizonieri de război, noi personal nu avem nimic de-a face cu războiul, ne duce pentru reconstrucţie, să ajutăm la reclădirea fabricilor distruse...

- N-ar fi bine să tragi o concluzie doar privind în jur, la condiţiile în care ne transportă?

- Ştiu şi eu ce să zic? nu renunţa la optimismul său voiajorul. Dar eu aşa cred...

- Nu vă certaţi măi băieţi, vom trăi şi vom vedea, încerca să-i împace profesorul.

Fiecare îşi spunea părerea, dar nici una nu era atât de tragică, precum avea să ne arate viitorul.

Eu tăceam. Copleşită de durere nu-mi păsa unde ne duc. Îmi era indiferent, dacă nimic nu se putea schimba.

Tremuram de frig. Puloverele mele erau subţiri, uşoare,

acasă nu aveam nevoie de haine groase ca să cobor până jos în stradă, la o prăvălie, sau să ne plimbăm, o oră, două, pe centru. De aceea le tricotasem într-un singur fir de lână, dar avusesem grijă să brodez multe înfloriturі, la manşete şi pe piept, înfloriturі ce nu-mi ţineau de cald aici şi nici nu impresionase pe nimeni.

Era a cincea zi de la plecare şi prima în vagonul rusesc, dârdâiam de frig în puloverele mele luate peste o bluză. Nici paltonul cu guler de hermină nu mă încălzea, era subţire şi dacă îmi puneam cele două pulovere, nu se mai închidea la piept, iar cu el descheiat tot frig era.

- Pune-ţi ceva mai gros pe tine, o să îngheţi altfel, mă îndemnă Ilse.

- Nu am lucruri groase, eu am tricotat pentru Hans, i-am răspuns.

- Dar pulovărul tău albastru, cel de schi?

- Mi-a rămas mic, m-am mai dezvoltat, după ce am născut copiii, nu mă mai încăpea la piept.

Ilse mă măsură cu privirea, apoi îmi dădu dreptate.

- Da, aşa e. Hai să caut eu, poate mai găsesc ceva mai gros, să iei pe deasupra.

Răsturnă ranița tatii şi din buzunarul mare, de la spate trase afară pulovărul de lână al lui Hans. Scăpă o înjurătură, care mă uimi, ca şi piesa de îmbrăcăminte pe care o ţinea în mână şi o flutura sub ochii mei.

- Mă crezi? Acum mă crezi? L-ai aşteptat degeaba ca o proastă şi ei ţi-au pus pulovărul lui! Nu s-au gândit nici o clipă să vină în locul tău... Dacă nu ţi-ar fi atât de necesar acum, l-aş face bucăţele!

Îl scutură şi din el căzu o căciulă groasă de lână. Ilse izbucni în râs şi mi-o îndesă peste căciulița mea. Îmi acoperea fruntea şi nasul. O rulă în sus şi mi-o potrivi pe cap.

- Ce pricepută e soacra ta, a ştiut exact ce să-ţi pună în

bagaj şi mai ales a simţit că Hans nu are nevoie de ele.

Uram pulovărul gros de lână, dar eram nevoită să-l port. Îl uram pentru că îmi amintea de Hans. Îl împletisem pentru el în toamnă, când începuse să circule zvonul că vor fi deportări, dar nu-mi imaginasem nicicând că mă va încălzi pe mine.

Nu-mi pregătisem mie nimic, nimic potrivit gerurilor de aici. Tricotasem pentru bărbatul meu. Căciuli, ciorapi, mănuşi, din lână merinos amestecată cu ţigaie, să nu se întindă după spălare, să nu fie foarte aspră la purtat, să nu-l zgârie, că avea pielea sensibilă.

Şedeam ghemuită, cu picioarele strânse la piept şi pulovărul mare mă cuprindea ca un sac, iar mânecile lungi ca un manşon îmi încălzeau mâinile îngheţate. Oricât ar părea de ciudat, pulovărul lui Hans a fost picătura care a umplut paharul lacrimilor mele. Încetasem să mai plâng.

Începusem să mă uit în jurul meu, să cunosc oamenii, care călătoreau cu noi în acelaşi vagon. Erau doar câteva persoane de la noi din oraş. În gară la Râmnic ne-am amestecat şi am urcat, care unde s-a întâmplat să-l ducă norocul, ghinionul sau poate ursita.

A fost o alegere absolut aleatorie, un fel de ,,loz în plic" pur şi simplu, ne-am ales destinul. Dar oare nu facem asta inconştient şi involuntar, mai mult sau mai puţin de nenumărate ori în viaţă?

Cum ar fi fost viaţa mea dacă aş fi urcat în alt vagon şi soarta mă ducea în alt lagăr, unde traiul mi-ar fi fost mai uşor? N-aş fi încercat să evadez, n-aş fi trecut prin atâtea întâmplări triste ce mi-au marcat tot cursul vieţii. Nu aş fi ajuns la capătul puterilor, la capătul suportabilităţii, nu m-aş fi revoltat, încercând să-mi schimb destinul!

Pe şinele de cale ferată în lungul traseu ce ne ducea în îndepărtata Rusie, se desprindeau din când în când vagoane

ce o luau în alte direcţii. Cum le era soarta.

Opririle erau tot mai rare, zilele şi nopţile tot mai nesfârşite, trenul se târa prelung în imensitatea albă. În vagon frigul se strecura viclean printre scânduri.

Soba de tablă răspândea o uşoară căldură. Ardeau ultimele lemne. Măcar dacă am avea noroc la următoarea oprire a trenului să găsim nişte vreascuri, ceva de pus pe foc. Doar câţiva butuci noduroşi, care nu au putut fi crăpaţi au mai rămas în colţul vagonului.

Aerul era greu, cu miasme diferite, de fecale şi urină de la gaura tăiată în podea, acoperită cu o scândură când nu era folosită (să nu tragă curentul), de la trupurile noastre care nu mai cunoscuseră apa de când am plecat, de la cârnaţii cu usturoi, de la ceapa cu slănină, toate se amestecau în aerul irespirabil. Mai era şi fumul de la o lampă cu petrol agăţată într-un cui, care căzuse la o frână bruscă şi sticla se spărsese. Eram mulţumiţi şi aşa că aveam un pic de lumină.

Stăteam jos pe păturile întinse pe paie: Ilse, Hilda, Brigitte şi cu mine, şi jucam Schwarzpeter. Alături, băieţii au întors un geamantan, au pus de jur împrejur butuci de lemn şi jucau cărţi.

Din când în când tresăream, auzeam strigăte nervoase, semn că Peter-frizerul iar trişa şi ceilalţi au observat. Doar se certau în glumă, cărţile erau ale lui Peter şi nu-l puteau scoate din joc. Eram atentă la discuţia lor, de data asta părea că devine furtunoasă.

Am auzit un ţipăt lângă mine şi Hilde se ridică agitată şi se îndreptă spre sora ei, care dormea pe un prici.

- Acum ce ai mai inventat Hilde? se burzului la ea Brigitte. De câte ori pierzi, găseşti un motiv să te retragi. Tu, numai ne strici jocul...

Hilde nu răspunse, stătea aplecată spre sora ei şi-i

şoptea, ceva, acolo.

- Auzi, Hilde, mai joci sau nu? o întrebă şi Ilse.

Hilde nu răspunse nici de data asta, Roza se ridică în şezut de pe prici şi i se adresă Ilsei.

- Vino, imediat aici!

- Ce o mai fi pârât plângăcioasa asta mică? Doar nu i-am făcut nimic! ne ceru Ilse aprobarea.

- Bineînţeles că nu, eu nici nu eram atentă la ea, am răspuns nedumerită.

- Ilse, te-am chemat aici, insistă Roza pe un ton ce nu suporta contrazicere.

- Vin, vin, răspunse Ilse şi se ridică fără nici un chef.

Au povestit toate trei câteva clipe, apoi Hilde scoase un ţipăt şi începu să plângă. Plângea înfundat, cu sughiţuri, se sprijinea cu capul de braţele încrucişate pe marginea priciului şi părea cufundată într-o tristeţe adâncă.

Ilse ridică din umeri, mai schimbă câteva cuvinte cu Roza, o mângâie pe spate pe Hilde şi se apropie de noi.

- Ce-i cu ea? Joacă teatru, vrea mai multă atenţie? întrebă Brigitte.

Hilde, sora mai mică a Rozei, împlinise de Crăciun şaptesprezece ani, dar era firavă şi sensibilă, arăta ca de treisprezece. Părea un copil, cu nasul cârn şi ochii mari, căprui, curioşi şi neliniştiţi.

- Hilde are păduchi, spuse Ilse, grav. Cred că mai multă lume are, l-am văzut pe Victor cum se scărpina, dar am crezut că poate a făcut vreo alergie de la mâncare, poate a mâncat ceva stricat.

M-am strâns înfiorată sub pulovărul de lână, simţeam că mă mănâncă toată pielea capului şi mă abţineam cu greu să nu mă scarpin.

- Şi pe mine mă mănâncă pielea, rosti Brigitte gândul meu. Acum că mi-ai spus, parcă mişună ceva pe mine...

- Ce facem, fetelor? Întrebăm şi pe ceilalţi sau tăcem să nu ne facem de râs, să zică pe urmă că i-am adus noi? le-am cerut părerea.

- Ia uitaţi-vă la Fritz, cum se scarpină! râse Brigitte.

- Ce naiba, bă, parcă stau pe un muşuroi de furnici, îl auziră imediat pe Fritz.

- Poate te-au „urzicat" paiele, ai tu pielea sensibilă! glumi Karl, ucenicul.

- Îţi urzic eu un pumn imediat! se întoarse Fritz spre el, dar se răzgândi, mâncărimea îl supăra mai tare.

- Hi, hi, hi, chicoti ucenicul, simţind că a scăpat de pericol.

- Bă, nu glumesc, avem furnici în vagon, se ridică Fritz în picioare.

Îşi suflecă pantalonii, izmenele şi scutură bocancii. Pe pulpele musculoase, prin părul lui creţ şi blond mişunau vietăţi ciudate, negre.

- Ăştia-s păduchi, păduchi ruseşti! Uite ce mari îs!

Fetele se înfiorară dezgustate.

Hilde ridică faţa plânsă de pe braţe şi privea cu interes discuţia. Pe obrajii ei uzi încă de lacrimi, înflori un zâmbet: nu era singură, aveau şi alţii păduchi.

Ilse începu să râdă. Noi o priveam nedumerite, înspăimântate, simţeam pe noi „pielea ca de găină" de spaimă şi scârbă.

- Nu-i chiar o tragedie, fetelor, sunt doar nişte vietăţi mici, flămânde! Nici măcar nu sar ca puricii! Se plimbă şi ei, de colo-colo...

- Habar n-ai! strigă Irene, tu îţi imaginezi doar.

- Nici vorbă! Am avut odată păduchi!

Am privit-o zâmbind. Ilse avea darul de a ne încuraja întotdeauna. Era gata şi acum să spună că a avut, doar ca să nu ne mai temem.

- Cine te crede? Las-o baltă! nu renunță Irene, revoltată.

- Știți când am fost la gimnaziu în ultimul an și am făcut excursia pe valea Bistrei? Când ne-a prins ploaia aceea mare și Erwin s-a rătăcit? Voi ați plecat spre casă cu autobuzul, iar Iuliu și cu mine ne-am întors, să îl căutăm. Erwin făcuse o entorsă și asta ne-a întârziat mult pe drum, că nu putea merge decât sprijinit și atunci când am ajuns în stația de autobuz, acesta trecuse de câteva ore. Am înnoptat la un canton forestier, la o familie de oșeni, care lucrau la tăiatul pădurii. Seara târziu, când am ajuns, eram uzi de ploaie și ne-am bucurat că ne-au primit în camera lor. Era sărăcie și mizerie mare la ei, îmi amintesc că asta m-a impresionat. Aveau patru copii mici, toți stăteau într-o singură cameră, nu aveau scaune, m-am așezat pe un pat, acoperit cu o pătură groasă de lână, țesută în carouri, gri-petrol, jegoasă, am stat vreo câteva minute, privind în jur, apoi le-am zis băieților că mai bine să dormim în pod și am ieșit afară. Hainele îmi erau ude, am dârdâit de frig toată noaptea, spre bucuria lui Iuliu și Erwin care mă țineau în brațe să mă încălzesc.

- Ai luat de la oșeni păduchii? întrebă Hilde, care se apropiase între timp și se așezase jos lângă mine.

- Cred că m-am răcit atunci, noaptea; când am coborât am făcut o criză de apendicită acută și a doua zi m-am internat în spital. M-au operat și am stat o săptămână acolo.

- Ai avut sau n-ai avut? insistă Hilde.

- Când am venit acasă și mama m-a spălat pe cap mi-a găsit trei păduchi mari și părul plin de lindeni. Doamne ce am plâns! Am luat foarfeca de croitorie a mamei și până să zică ea ceva, mi-am tăiat părul...

Mi-am amintit de părul roșcat al Ilsei, bogat ca o cascadă, învolburat și sălbatic, strâns în două cozi groase și răsucit în jurul capului. O invidiam pentru părul ei des,

pentru cârlionții ce se desprindeau pe frunte din strânsoarea panglicilor şi îi înconjurau chipul ca un nimb.

Venise la şcoală în trimestrul trei, tunsă scurt, o pieptănătură cam ciudată, dar nu ne-am mirat, Ilse era frumoasă şi invidiată oricum. Toate am fi vrut să ne tundem ca ea, dar mamele noastre nu erau atât de libere în vederi ca mama Ilsei.

- Eu nu vreau să mă tund! începu din nou să plângă Hilde, încleştându-şi pumnii mici pe cozile groase, împletite în trei şuvițe şi legate la capete cu două funde bleumarin.

- Nu te obligă nimeni, încercă să o liniştească Ilse. Te vei spăla cu petrol.

- Tu de ce nu te-ai spălat cu petrol? întrebă Brigitte.

- M-am spălat, desigur. Asta o să facem şi noi când ajungem. Cumpărăm petrol şi scăpăm de musafiri nepoftiți. Până atunci ne imaginăm că suntem nişte maimuțe mici, care ne vom piguli în cap.

Fetele răsuflară mai uşurate, unele chiar zâmbiră, mie însă nu-mi venea deloc să râd. Era o perspectivă sumbră şi încă un motiv de nelinişte pentru mine.

Un huruit cu țăcănit metalic, ritmic, cadențat, o succesiune de zgomote, cu aceeaşi frecvență de repetare produse o stare de agitație, o spaimă ciudată, interpretată prin strigăte şi interjecții.

- Trecem podul peste Prut! spuse profesorul întorcându-se spre noi. Afară s-a înnoptat!

Mult timp după ce zgomotul metalic încetă, noi îl mai simțeam în urechi, în cap şi în inimă, era ca un zbucium de fiare răsucite, ca o tânguire. Ieşisem din Țara Noastră, intrasem în marea Țară a Nimănui.

E rândul nostru să urcăm pe priciuri, îi fac Ilsei semn că prefer să dorm pe jos, emoțiile m-au istovit. Ea îmi răspunde că trebuie să urcăm, regula se respectă, altfel vom ajunge

să renunţăm la dreptul nostru de a dormi pe priciuri. Îi dau dreptate, deşi sunt prea obosită să mai gândesc.

- A trecut timpul să faci concesii. Trebuie să înveţi să lupţi pentru viaţa ta, dacă vrei să te mai întorci.

Are dreptate, voi învăţa să lupt pentru supravieţuire, pentru că vreau să mă întorc, la Albert şi la Erwina. Mi-e atât de dor de ei, mi se pare că nu i-am văzut de o veşnicie, nu ştiu cum voi rezista fără gângureala lor, fără gingăşia trupului lor, cum vor creşte nemângâiaţi de mâinile mele, cui va spune Erwina prima oară ,,mama"...

Izbucnesc în plâns încet, să nu mă audă Ilse, îmi înăbuş suspinele în mănuşă şi-mi şterg cu dosul ei nasul.

Ilse mă cuprinde cu braţul şi îmi şopteşte: ,,vei rezista, sunt cu tine, nu va dura mult şi ne vom întoarce".

Cei ce dorm pe priciuri coboară şi-şi aştern păturile jos pe paie. Ilse se apropie de Victor şi se aşază lângă el. Povestesc şi râd amândoi.

Mă ridic şi pregătesc singură patul, pun pătura mea îndoită în două pe scândurile goale, aranjez cele două perne, Urc şi mă învelesc în pătura Ilsei. Am pus şi paltonul meu deasupra, la noapte va fi frig. Lemnele de foc s-au terminat şi la ultima oprire în câmp bărbaţii n-au găsit nici un vreasc, nimic.

Eram aproape adormită când am simţit-o pe Ilse căutându-şi loc sub pătură. Mi-a prins mâna şi mi-a pus în palmă ceva. Am pipăit cu degetele, staniolul lucios, foiţa fină de hârtie. O bomboană de pom! Am strecurat-o fericită în gură. Avea aromă de căpşuni, era din zahăr praf şi se topea uşor, lipită de cerul gurii să-i simt gustul cât mai mult timp.

La început a fost mâncare în plase sau în raniţe. A fost şi apă, două sticle cât puteam duce. Apa s-a terminat prima.

S-a terminat mâncarea, băieţii mai ales au isprăvit mai

repede. Împărțeam cu ei, când scoteam câte ceva să mâncăm, le simțeam privirile pofticioase, flămânde.

În gări, când oprea trenul primeam câte o găleată de apă caldă la tot vagonul şi uneori, foarte rar, câte o bucată de pâine neagră, lipicioasă, de la care mâncam doar coaja pe care o sugeam în gură cu câte o bucățică de zahăr, pe care Ilse o scotea din buzunarul de la raniţa ei şi mi-o strecura pe ascuns în palmă. Era dulce, îmi îndulcea gura şi sufletul, îmi îndulcea amintirile, mă întorcea în copilărie, când furam câte un cub de zahăr de pe policioara din cămară, fără ştirea bunicii.

Trecuseră două săptămâni de când am plecat de acasă. Profesorul îşi însemna deasupra priciului pe o scândură câte zile trecuseră. Îl credeam, deşi mie mi se părea că timpul care s-a scurs e nesfârşit, el era singurul care-l măsura.

O rază de lumină, poate de soare, intra printre două scânduri bătute pe geam. Dunga luminoasă se oprise pe faţa profesorului. Aproape nu-l recunoşteam. Barba albă, nerasă de două săptămâni, pe obrazul lui palid şi supt m-a făcut să-l asemăn cu un profet. El ştia vremea; ,,însemnase timpul", ştia geografia locurilor, cunoştea totul despre plante şi animale. Enumera numele gărilor prin care treceam şi ne desena traseul pe care îl urmam.

- Ne apropiem de Urali, spuse într-o dimineaţă cu glasul stins.

- Asta aş fi putut să o spun şi eu, fără să cunosc geografie, îl incită Peter, zidarul. Uite ce frig s-a făcut, în colţurile vagoanelor, pe îmbinările metalice s-a format gheaţă.

- Măcar avem apă! se bucură Kurt.

O sparge cu cuţitul lui vânătoresc şi ne întinde fâşii de gheaţă. Ne grăbim să le punem în gură să nu se topească sub căldura mâinii. Apa are gust metalic, de fier coclit şi aş scuipa-o. Mă abţin, setea e mai puternică.

Mâncarea s-a terminat. Mai avem doar unsoare şi slănină. Pâinea s-a înverzit, s-a mucegăit. Fritz a mâncat-o şi aşa. Mestecând-o, ne povestea:

- Când eram copil ne băteam cu fraţii mei pe bucăţica de pâine ce avea pe ea o floare de mucegai. Bunica spunea că cel ce mănâncă pâinea cu mucegai găseşte bani. Eu, cum eram cel mai mic, rămâneam fără pâine. De-aia sunt sărac!

- Ei, Fritz, tu vei face avere în Rusia! Doar dacă nu ţi-o vor lua comuniştii la întoarcere! îl stârni profesorul.

- Nu o să poţi duce câţi bani găseşti în Urali!

- He, he, he, râdea Fritz, mestecând pâinea înflorită, penicilină curată, ce ştiţi voi!

După mai multe zile trenul oprea în câte o gară mare, soldaţii deschideau uşa vagonului şi două femei ne dădeau dintr-o boccea câte o bucată de pâine neagră, cleioasă şi o felie de pastramă. Era sărată şi uscată ca o talpă de pantof. Ne-au lăsat să ne umplem sticlele cu apă călduţă pe care au adus-o din gară în nişte găleţi mari de tablă. Spuneau că-i ceai, dar nu era nici dulce, nici colorată, doar apă sălcie. Nimeni n-a mâncat pastrama, Profesorul chiar şi-a spus părerea, că vom fi chinuiţi de sete şi nu vom avea apă să o potolim.

Victor a fost cu ideea să facem focul cu feliile de pastramă, să ne încălzim măcar. Cei mai mulţi am fost de acord şi i-am predat bucăţile uscate, care s-au transformat în scrum, cu miros înecăcios, fără să ne încălzească. Am văzut câteva persoane care şi-au păstrat pastramele, probabil au avut o intuiţie relevatoare.

Fiecare oprire a trenului ne dădea speranţa că este ultima, că am ajuns la acel punct al destinaţiei noastre, de unde nu va mai exista decât cale de întoarcere... Ne înşelam, fiecare oprire era un popas, de parcă şi trenul obosise şi

se oprea din când în când să-şi tragă sufletul. În urmă pe peronul pustiu rămâneau morţii, ai nimănui, de îngropat fără datini, fără lacrimi, fără nume, neştiuţi.

Ochii obişnuiţi doar cu interiorul întunecat al vagonului se deprindeau încet cu lumina albă, orbitoare a zăpezii. Săream anevoie din vagon, amorţiţi de nemişcarea îndelungată, de foame, de sete şi cădeam în zăpadă orbiţi de lumina scânteietoare. Pieptul nostru părea gata să explodeze sub presiunea aerului proaspăt.

Plecam din nou, mai departe, Profesorul încetase să mai noteze numele gărilor, pe care nu le mai cunoştea. Erau gări mici, cantoane, pierdute în nesfârşita Rusie.

Ca nişte roboţi, nu mai gândeam, nu ne mai puneam întrebări şi nici răspunsuri nu mai găseam.

Scârţâit prelung de roţi pe şinele îngheţate, zgomot înfiorător ce zgârie timpanul. Uşile vagoanelor se deschid zdrăngănind, se aud vociferări, pare că tot trenul s-a trezit din somnolenţă.

- Am ajuns! mă scutură Ilse de umăr, dar mie mi-e somn, abia am adormit. Aud ţăcănitul roţilor de tren cum huruie, ta-ca, ta-ca şi realizez că zgomotul e doar în urechile mele, nicidecum în realitate.

- Am ajuns la capătul drumului? o întreb pe Ilse, silabisind derutată.

Mi se pare că am ajuns şi eu la capătul puterilor, nu mai pot să cobor, mă obişnuisem cu mersul ăsta nesfârşit...

Ni se ordonă să coborâm cu bagaje, cu balotul de aşternut, cu tot.

Zăpada e deasupra genunchilor, o bătătorim una cu pământul în câteva clipe, frigul urcă de la picioare în sus şi ne zgâlţâie până şi dinţii din gură. Clănţănim când vorbim şi cuvintele noastre sunt tremurate.

Vântul şuieră aprig şi ne împresoară, nemulţumit că ne-am postat obstacol în calea lui. Cu bagajele la picioare stăm derutaţi fără să ştim ce vom mai face, nu ne îndepărtăm de tren.

Întunericul negru al nopţii se luminează în gri... iar griul se limpezeşte treptat în alb. Lumina ne face să ne vedem ca într-o oglindă, fiecare în ochii celuilalt, să nu ne recunoaştem....

Soldaţii mai verifică vagoanele, scot morţii şi-i pun grămadă în câmp. Apoi adună bagajele nimănui şi tot grămadă le aşează.

Nu am curajul să privesc la cei ce n-au ajuns la capătul drumului ca şi noi, mă întorc cu spatele, de emoţie îmi vine să vomit. Ilse mă prinde de mână şi se uită speriată la mine.

- Doamne, spune-mi tu Clara, că NU eşti însărcinată!

Mă las jos pe vine, o transpiraţie rece îmi curge pe şira spinării şi spaima mă străpunge în inimă.

Nu apuc să-i răspund, în clipa aceea văd cum doi soldaţi scot din vagonul nostru un mort. Are barba albă şi e tras la faţă şi livid, ca ceara.

Simt din nou un val de greaţă cum mă cuprinde, apoi totul se roteşte în jurul meu, mă simt cuprinsă în vârtejul unei tornade, nu mai ştiu nimic, se face noapte în capul meu....

Stau întinsă pe jos şi frigul îmi pătrunde perfid în oase. Aud voci agitate deasupra şi numele meu rostit cu multe intonaţii. Agitaţia din jur cred că mi se datora mie, numele meu era şoptit, chemat, răcnit...

- Clara...Clara...Clara...

... îmi era bine în noaptea în care mă afundasem, nu gândeam, nu ştiam şi nu înţelegeam de ce fetele se agită în jurul meu, mă trag de haine, de păr, mă freacă cu zăpadă, mă scutură şi mă smuncesc. Bulgărul îngheţat cu care îmi fricţionează Peter obrajii se înmoaie în mâinile lui şi-mi

curge rece pe gât în jos.

Pleoapele grele se zbat ca doi fluturi sleiți de puteri, cu praful scuturat de pe aripi, se zbat să se deschidă. Nu văd cerul.

Deasupra mea doar capete străine, atât de schimbate ca înfățișare, îmbătrânite, speriate şi obosite de nu le mai recunosc. Strigătul lor de bucurie, zâmbetul ce le luminează fețele epuizate, mi le aduce aproape de suflet şi fac un efort să mă mişc.

- Ce m-ai speriat! Bine că ți-ai revenit! se apleacă Ilse deasupra mea şi îmi mângâie fruntea rece de transpirație.

Îmi amintesc că m-a întrebat ceva, caut răspunsul, nu-l găsesc, întrebarea nu pot să mi-o amintesc, a trecut peste mine şi vântul fluierând a dus-o mai departe, îngropând-o în zăpada spulberată.

Ilse nu m-a mai întrebat a doua oară.

CAPITOLUL ŞASE

Bagajele noastre rămân stinghere, movilă străină, pe câmpul înzăpezit. Ni s-a spus că vor veni câteva camioane în cursul zilei şi le vor duce în lagăr.

Ne încolonăm câte patru şi pornim, de parcă ne-am duce nicăieri, peste câmpul gol, fără repere, alb şi nesfârşit, contopit cu cerul. Înaintăm încet, suntem pe la mijlocul coloanei, bătătorim un drum, în stânga şi-n dreapta zăpada ne ajunge aproape până la brâu.

Picioarele mi s-au umflat, ghetele mă jenează şi mă rod. Ciorapii s-au udat şi abia mă târâi sprijinită de Ilse care mă încurajează, vorbindu-mi de o baie caldă şi un somn bun într-o cameră încălzită. În faţa mea două fete numai în pantofi, abia păşesc cu picioarele îngheţate. Un fior rece mă scutură.

Mergem aşa, osteniţi şi chinuiţi, privind curioşi în depărtare. Drumul e lung, iar imensitatea nesfârşită a zăpezii mă nelinişteşte. Dealuri ciudate, cu forme paralelipipedice se desluşesc în depărtare, unele acoperite de zăpadă, altele negre, pete murdare.

- Fraţilor, ne duce la mină! aud o exclamaţie speriată în spatele meu.

Ascult fără să înţeleg. Mă întorc spre cel ce a vorbit:

- Mi se pare o glumă proastă, ce să facem noi într-o mină?

- Alea sunt depozite de steril! îmi răspunde bărbatul,

arătându-mi în zare.

Tac şi merg înainte.

Urcăm o colină şi când ajungem sus pe coamă, Ilse mă întreabă:

- Ce zici, cam câţi crezi că suntem?

Privesc în faţă şi în spate, şirul lung de oameni epuizaţi încovoiaţi de osteneala drumului, de neodihna zgomotului sacadat, de frigul pătrunzător, de vântul ce ne cercetează îmbrăcămintea subţire.

- Vreo 2500 de suflete, îi răspund.

- Bine zici, doar sufletul din noi mai are putere să meargă mai departe.

E obosită şi ea. Îngrijorată.

Troiene mari de zăpadă spulberată se ridică în faţa noastră, după mai multe ore de mers continuu. Deasupra lor, din loc în loc gheretele paznicilor, cenuşii, posace. Înaintăm încet şi abia când trec de poarta deschisă, urzită din sârmă ghimpată, înţeleg că am intrat în interiorul unui lagăr.

De jur-împrejur patru rânduri de sârmă ghimpată adună mormanul de zăpadă spulberat, într-un zid de netrecut, imens şi înconjoară clădirile ce ne vor adăposti pe toţi. Sunt multe clădiri. În faţă, zidite noi sau poate doar reconstruite, altele în ruină, ziduri afumate, cărămizi împrăştiate peste tot, poate un bombardament trecuse peste ele.

Am stat în mijlocul curţii, lângă ,,stalova" a fost primul cuvânt ce l-am învăţat în limba rusă. Al doilea era ,,bâstra", deşi nu văd la ce ne-ar fi ajutat să ne grăbim. Era atâta vreme înaintea noastră, un ,,cincinal", dar atunci nu cunoşteam nici unul din cele trei cuvinte.

Ne-au împărţit şi ne-au îndreptat spre clădirile noi. Din afară păreau renovate, tencuite, dar nezugrăvite, posace, gri-petrol, cenuşii, întunecate. Am intrat în cea de a treia clădire pe stânga, pe o uşă joasă, fără ochiuri de geam, cu vopseaua

scorojită şi murdară.

În interior, patruzeci de priciuri, alăturate câte două, pe laturile lungi. Scândurile brute, negeluite, din lemn verde, făcuseră o pojghiță de gheață pe ele.

În mijloc, o masă lungă, de scânduri, goală, avea câteva bănci înghesuite în spațiul strâmt până la priciuri.

Pe o sobă clădită din cărămizi, o placă de fontă cu patru ochiuri deasupra, afumată şi înnegrită, înghețată ca toată atmosfera din jur. De la sobă, suspendat, trecea un burlan mare pe tavan, până în celălalt capăt al camerei. Tavanul nu era tencuit, pe grinzi de lemn, scândurile bătute în cuie, țineau adăpost, nu şi căldură.

Au sosit într-un târziu camioanele cu bagajele şi ne-am prezentat cu ele la comandament pentru un control. În camera mare, mobilată doar cu mese din lemn de brad erau mai multe comisii, formate din câte doi ofițeri, care răscoleau lucrurile noastre. Poate căutau arme, mie mi-au găsit cuțitul cu mâner din colț de mistreț, amintire de la tatăl meu, l-au răsucit privindu-l cu admirație şi bine înțeles, mi l-au confiscat. S-au mai oprit asupra cărții „Cântecul Nibelungilor", au răsfoit-o şi mi-au pus-o la loc în geamantan. Cartea de rugăciuni de la bunica n-au luat-o în seamă.

Ne-am dus bagajele în cameră. Am aşternut păturile pe priciurile înghețate şi ne-am culcat, tot aşa câte două, tot îmbrăcate şi cu paltoanele pe noi, sperând ca apropierea să ne încălzească, după ce la stalova am mâncat ceea ce avea să fie meniul nostru zilnic: ciorba de varză murată şi caşa-arpacaş fiert.

Baia fierbinte am făcut-o doar în visul nostru încă zbuciumat, în care trenul nu se oprise şi îşi continua mersul terorizându-ne în acelaşi ritm sacadat: ta-ca ta-ca, ta-ca ta-ca...

Aud în somn un suspin ce vine de departe, un plânset

înecat şi reţinut, mă răsucesc pe priciul tare şi mă dezmeticesc cu greu. Privesc mirată spre locul de unde vine zgomotul.

Brigitte plânge în hohote lângă sobă. Toate dorm sau se prefac, nimeni nu-i spune un cuvânt de încurajare, ne-am obişnuit cu plânsul, cu durerea, am devenit oare insensibili, inumani?

Vreau să mă ridic de pe prici şi să mă apropii de ea, să îi spun un cuvânt de îmbărbătare. Mi-e prea frig să mai ies de sub pătură. Încerc să adorm, se va linişti şi singură, după ce-şi va termina lacrimile.

Mă trezesc, e tot noapte şi îmi pare că aud plânsul fetei, cu suspine, reluat cu aceleaşi note grave, ca un disc de patefon uzat.

Cobor pe pipăite, în cameră e întuneric. Luna prin ochiul de fereastră, desenat cu flori de gheaţă abia aruncă o lumină palidă, cât să nu mă lovesc de priciuri, să mă pot strecura până la sobă.

Brigitte nu s-a culcat, îmbrăcată cu hainele de pe drum, suspină cu plânsul în piept, gâtuit, înăbuşit. Mă aşez alături de ea pe banca de lemn rece şi o cuprind pe după umeri. E slăbuţă, pare şi mai firavă încovoiată de supărare.

- Nu mai plânge Brigitte, nu-ţi irosi puterile! La toate ne este greu, toate suntem în situaţia ta!

- Ba nu sunteţi! îmi răspunde ea, amarnic de supărată.

- De ce crezi că nouă ne e mai bine? o întreb surprinsă.

- Voi măcar aveţi bagajele, aveţi ceva la voi, o haină de schimb, eu nu am nimic! Geamantanul meu, pătura şi perna s-au rătăcit şi nu au ajuns la mine! Ce mă fac, Doamne, ce mă fac? N-am nimic. nimic, nimic...

Mă străbate un frison. Nu mă pot lămuri.

- Cum s-au rătăcit? Unde-s lucrurile tale?

- Nicăieri. Nu sunt.

- Cum nu sunt? Ai întrebat pe cei care le-au adus?

- Nu erau în camion, au zis că poate au fost descărcate din greşeală, dacă nu sunt, nu sunt...

Brigitte suspină şi plânsul o îneacă. Eu nu ştiu ce aş mai putea să-i spun ca să o mângâi. Rămăsese doar cu hainele de pe ea. Atât. Nimic în plus, nici măcar o batistă. Nici noi nu aveam multe lucruri, dar măcar nişte schimburi, ceva, tot erau.

- Vino să dormi cu noi în noaptea asta. Mâine vedem ce vom mai face.

Am urcat pe priciul nostru şi ne-am înghesuit toate trei. Încet Brigitte s-a liniştit şi a adormit. Mie nu-mi venea somnul, mă gândeam la fata de lângă mine, cât de chinuită şi necăjită trebuie să fie, să rămână fără bruma de lucruşoare de care va avea atâta nevoie aici!

Mă gândeam la copiii mei, aflaţi la mii de kilometri distanţă şi mi se părea că încă trăiesc un coşmar. Mă întrebam cum a putut Hans să mă lase să plec, să-şi lase copii fără mamă? Ilse îmi povestise că şi bunica s-a dus acasă la noi să-l roage să se predea, să nu fiu luată în locul lui. Eram încă slăbită după naşterea fetiţei, eram femeie, soţie şi mamă. Nimic din toate astea nu conta pentru el?

Au mai fost băieţi tineri sub şaptesprezece ani care s-au prezentat în locul mamelor sau taţilor bolnavi, au fost mame, care au venit în locul unor copii bolnavi; asta înseamnă iubire: să te sacrifici pentru cel drag ca să-i salvezi viaţa...

******

Dimineaţa nu m-am putut ridica din pat. Ilse mi-a adus de la stalova ceai, într-o sticlă şi abia l-am înghiţit, pâinea nici vorbă să alunece pe gât. Mă durea capul îngrozitor, toată noaptea mă răsucisem în aşternut.

În cele din urmă m-am ridicat, trebuia să curăţăm zăpada căzută peste noapte şi să ne strângem în faţa stalovei într-un

careu în care ni se va comunica regulamentul.

Împingeam zăpada cu lopata din lemn şi mi se părea că mă încing de căldură, că obrajii îmi ard. Simţeam mâncărimi pe sub haine. Să nu mă vadă celelalte fete, mă scărpinam cu jenă, apoi cu înverşunare şi în cele din urmă cu furie.

- Mai abţine-te, îmi şopti Ilse, îţi faci numai rău.

- Nu mai pot, simt că iau foc!

- Eşti roşie la faţă, n-ai cumva şi febră? se îngrijoră.

- Nu cred. Nu sunt răcită, mă doare capul şi mă simt slăbită. Aş vrea să mă duc în cameră... ameţesc... se leagănă toate în jurul meu... aici e prea cald... acolo pe deal sunt păsări multe, ne vor ataca... copacii vin puhoi spre noi, unde sunt cireşele, toate sunt sânge, Ilse, Ilse!

Deliram. Imaginile se amestecau, se răsuceau şi se învârteau în capul meu, cireşele se îmbucau una pe cealaltă ca nişte celule imense, devoratoare... apoi totul s-a întunecat şi am simţit cum mă cufund tot mai adânc, tot mai adânc...

Când am deschis ochii în jurul meu era o lumină difuză, ce venea din partea dreaptă, nu din stânga cum aveam geamul în cameră. Asta m-a derutat, nu ştiam unde mă aflu, nu cunoşteam locul. Era o cameră ceva mai mică decât camera noastră, cu paturi de fier şi saltele din paie. Cearceafurile erau din cânepă, destul de uzate, ca să mă ducă cu gândul că sunt tot în lagăr. În acelaşi pat cu mine, dar cu capul în sens invers, dormea o fată slăbuţă, cu picioarele strânse la piept, ca în somnul blând al mitrei.

M-am ridicat în şezut, sprijinindu-mă cu braţele de saltea şi m-am uitat în jur. În fiecare pat, întinse câte două persoane, cele mai multe dormeau, altele priveau în tavan; auzind scârţâitul patului, s-au întors spre mine ţintuindu-mă cu privirile apoase, indiferente. Imaginea capului lor tuns chilug, ca al unor puşcăriaşi m-a îngrozit. Am dus o mână la

ceafă şi degetele mi s-au oprit pe pielea întinsă, transpirată. Cosiţele mele din păr bogat, împletite în trei şuviţe erau doar o amintire. Am scos un suspin de spaimă şi oroare gândindumă la chelia mea.

O femeie tânără în halat alb, stătea pe scaun lângă sobă. Simţind mişcare a privit spre mine, s-a ridicat şi s-a apropiat de patul meu. Mi-a prins umărul şi mi-a şoptit să mă întind pe spate, apoi mi-a aranjat pătura aspră, peste cămaşa largă de spital.

- Stai liniştită, nu te agita. Acum eşti mai bine, o să te vindeci.

- Unde mă aflu? Sunt bolnavă? am murmurat abia perceptibil, limba încărcată îmi dădea senzaţia că mi se rostogolesc cuvintele din gură greu, ca pietrele.

- Ai tifos exantematic.

- Tifos? Eu, am tifos?

Mi-a cuprins fruntea în palma ei rece.

- Încă mai ai febră, dar ce a fost mai greu a trecut. În cazul tău nu s-au ivit complicaţii. Cât de tare te plângeai de dureri de cap, e o minune că nu ai făcut meningită sau encefalită. Încearcă să mai dormi, somnul te reface, m-a sfătuit şi s-a îndepărtat spre alt pat.

Am oftat şi am închis ochii. Lumina atât cât era de palidă, mă obosea.

- Dormi? mă întrebă fata din patul alăturat.

M-am întors spre ea.

- Nu, dar cred că azi noapte am dormit, mă simt mai bine, asistenta mi-a spus că ce a fost mai greu a trecut.

Întinse braţul spre mine şi îmi vorbi în şoaptă:

- Dacă ai dormit, înseamnă că nu ştii: astă noapte au murit două fete.

- Unde-s fetele? am întrebat-o speriată.

- Normal că le-au dus... să le îngroape. Am crezut că şi

tu o să mori...

Am oftat:

- Nu vreau să mor, vreau să mă întorc acasă. Vreau să-mi cresc copii.

După o săptămână, când am fost în stare să mă ridic şi să merg singură, m-am întors în camera cea mare.

Dimineaţa şi seara se făcea controlul medical. Se verifica temperatura. O lună a durat carantina, treizeci şi două de cazuri au fost numai din camera noastră. Trei fete nu s-au mai întors. Nu le cunoşteam, nu ştiam unde au fost îngropate, nici dacă li s-a pus cruce la căpătâi, dacă este un cimitir pe aproape; nu eram curioasă să ştiu, dar am aflat mai târziu.

Ne obişnuim greu cu gerul, cu viaţa îngrădită, curăţăm zăpada adunată în troiene pe lângă clădiri şi o îndepărtăm dincolo de porţile lagărului. Vântul o spulberă şi o aduce înapoi, ca într-un joc de-a v-aţi ascunselea. Aici doar vântul se joacă, noi muncim ca să avem o ocupaţie până se vor face liste; cum ne împart şi unde vom lucra fiecare.

În şopron pe capre din lemn, bărbaţii taie cu ferăstraie trunchiurile de mesteceni, pe care le-au cărat în spate din pădure, toată ziua. Butucii îi spargem pe rând cu securea şi îi clădim în stive înalte pe toată lungimea şopronului. Lemnul verde arde încet şi nu dă căldură, mocneşte şi susură.

Ne-au chemat la magazie, pe cei care urma să lucrăm în mină şi ne-au dat haine noi din pânză de cort, cu material suplimentar întărit la coate şi genunchi, petice de culoare verde. Hainele aveau culoarea deschisă, alb-crem, culoarea untului şi le-am îmbrăcat peste hainele noastre. În picioare ne-am încălţat cu pâslari, iar peste ei, galoşi de gumă, pe care îi târâiam, erau cu câteva numere mai mari. Ilse i-a dus la Victor să le facă câteva perforaţii în partea de sus şi i-am

legat cu şireturi în jurul pulpelor să nu intre zăpada în ei şi să nu-i pierdem din picioare. Bine că ne-au dat de încălţat, eu am venit cu ghete din piele subţire, alte fete doar în pantofi. Cred că ne-ar fi degerat picioarele, în prima săptămână, la gerul ce-l avem de îndurat aici.

Ne-au împărţit în grupe de câte patru fete: Ilse, Brigitte, Maria şi eu, supravegheate de rusoaica Polea, urma să lucrăm în mină, pe schimburi cu alte grupe. Alte fete au ajuns să lucreze la tăiat lemne, la încărcat vagoane în gară, la construcţii sau la fabrica de vată.

*****

Patru bătăi cu ciocanul în şina de cale ferată, agăţată lângă stalova. E ora la care ne trezim, cei care avem drum lung, până la minele mai depărtate. Ceilalţi, care merg mai aproape se trezesc la cinci bătăi.

Am băut ceaiul gol, călduţ, cu o bucată de pâine neagră şi am ieşit afară în gerul înţepător.

Polea, masivă, zdravănă, o ia înainte cu pasul apăsat, iar noi în spatele ei, picior după picior, urmă după urmă; în zăpada afânată ne cufundăm până peste genunchi. Înaintăm în şir, nici o licărire de viaţă în drumul nostru; nici pas de animal, nici de om.

Luna albă, tăioasă şi rece, se agaţă cu colţurile de cer. Stelele, răvăşite pe întreaga boltă, sclipesc oglindindu-se în lacrimile noastre îngheţate pe obraji. Câţiva copaci stingheri, cu crengile contorsionate şi frunzele maronii uscate, cu tulpinile răsucite de vânt, strâng în jurul lor dunele de zăpadă pe care cu abilitate Polea le ocoleşte, să nu ne afundăm şi să rămânem în aşternutul moale.

Polea nu vorbeşte. Nu are ce şi cu cine. Din când în când se opreşte şi priveşte în urmă. Venim din altă lume în lumea ei şi o urmăm tăcute, e singura noastră legătură cu

viața. Nu știu după ce se orientează rusoaica și cum cunoaște drumul, ține lămpașul în mâna care poate i-a înghețat de frig, și ne conduce, călăuză hotărâtă. Mă rog, în gând, ca Polea să cunoască bine locurile, să nu se rătăcească. Să nu murim înghețate, în pustietatea asta.

Ne-am legat peste față câte un batic din pânză, dar gerul ne mușcă nemilos obrajii. Mergem așa până ne simțim picioarele ca două bețe înghețate; hainele atârnă pe noi ca pe umeraș. Au trecut aproape două ore de când am plecat, nu avem noțiunea timpului, nu știm unde trebuie să ne oprim. Am putea merge oriunde, la nesfârșit...

Ajungem la un șopron lung din lemn, acoperit pe două laturi de zăpada viscolită. Ușa fără clanță are un mâner metalic și se deschide în ambele părți. Curentul de aer rece stă la pândă, să intre înăuntru.

Intrăm în șopronul fără ferestre, luminat doar de lămpașele minerilor. Înăuntru e un miros puternic și înecăcios de fum, praf și cărbune, miros greu; după aerul curat de afară, ni se pare irespirabil și ne provoacă accese de tuse.

Minerii, mai negri decât cărbunele, se apropie de noi venind de undeva de pe culoarul îngust, pierdut în întuneric. Chipurile lor se alungesc, obosite. Glumesc pe seama hainelor noastre, deschise la culoare și noi. Polea le răspunde, noi privim, fără să știm ce ne așteaptă.

Ne auzim strigate pe nume și tresărim. Negre, se îndreaptă spre noi fetele care au intrat aseară în mină, cu haine la fel de curate ca ale noastre acum. Nu le recunoaștem, ne spun numele lor. Ne povestesc că vom lucra într-o mină nouă, de curând deschisă, că vom găsi condiții de lucru diferite de alte mine, începând cu liftul cu care vom coborî.

Polea pornește înainte, o urmăm, mergem aplecate prin tunelul scund. Tăcerea e din nou alături de noi, spaima

ne dă târcoale. Nu ne imaginăm ce va urma şi nu avem pe cine întreba. Ce să facem noi în mină? Nicicând nu mi-am închipuit că voi ajunge să lucrez în adâncul pământului, poate într-o fabrică sau la colhoz, dar în mină? Doamne! când mă voi trezi din acest coşmar?

Rusoaica vorbeşte din când în când cu noi, dar cine să o înţeleagă? Nu-i răspunde nimeni, doar ecoul, înăbuşit.

Ne oprim în faţa unui grilaj. Deschide o uşă şi vedem la lumina lămpaşului un fel de bute din lemn, un butoi fără capac. Deschide o uşiţă laterală şi urcăm în el toate cinci. Ţine loc de lift, e prins cu cabluri şi coborât în jos de la o manivelă. Privesc înspăimântată cum ne legănăm, coborâte tot mai adânc în hăul negru al minei. O prind pe Ilse de braţ, iar cu mâna cealaltă mă agăţ de rusoaică. Închid ochii să nu văd întunericul, în care ne cufundăm. Lămpaşul pâlpâie subţire, ca un fulger ce ne însoţeşte. E singura lumină în întunericul adânc.

- Stai cu ochii închişi Clara şi imaginează-ţi că ne plimbăm cu gondola, la Veneţia! îmi şopteşte Ilse; glasul îi tremură.

- Nu pot să-mi imaginez nimic, mi-e frică, sunt atât de înspăimântată de gaura asta neagră în care ne ducem, de parcă aici m-ar aştepta sfârşitul! îi spun la fel de încet; mi-e teamă să şi vorbesc, sunt îngrozită, nu las mâna Ilsei nici când o zdrucinătură ne clatină lovindu-ne una de cealaltă. O strâng cu disperare, fără să mă gândesc că încleştarea mea o doare.

Simţim pământul sub picioare, butoiul călător se opreşte şi ieşim aplecate în tunelul îngust.

Aerul e ăi aici, irespirabil, dar nu e frig. În măruntaiele pământului e cald. Măcar nu îngheţăm.

Munca pe care trebuie să o fac e înfiorător de grea. O vană de tablă groasă, mare cât un vagonet, cu şine ca o

sanie, urcă dintr-un tunel mai adânc, trasă de cabluri de la o manivelă, vreo şaizeci de metri, când ajunge la noi o descarc împreună cu rusoaica, în vagonetul pe care Ilse şi Brigitte îl împing afară din mină.

Când vana de tablă e goală, trebuie să o împing în jos, cu picioarele, cincizeci-şaizeci de metri, până la rusul care sparge în adâncuri cu târnăcopul minereul. Mă întorc sus prin tunelul întunecat în patru labe, panta e înclinată, adeseori alunec şi îmi zdrelesc genunchii sau coatele. Trebuie să mă grăbesc, să ajung sus, la rusoaica Olena, care acţionează manivela. Când sunt lângă ea, strigă jos spre rusul ce deja umpluse vana: ,,Kaceai! Kaceai! ”

Învârte rusoaica din greu cu ambele mâini la manivelă, să tragă vana sus, o descărcăm amândouă şi pornesc din nou la vale să împing vana. Am normă şi dacă nu o îndeplinesc, ni se taie raţia de pâine. Rusul are şi el normă în ruble, are şi putere mai multă că e bărbat şi nu vrea să piardă din cauza mea.

Mă dor braţele, mă doare spatele încovoiat, aş vrea să mă aşez jos, să nu mă mai ridic, dar nu am unde în tunelul îngust. ,,Bâstra, bâstra, bâstra!” aud glasul rusului, care este nemulţumit că nu descărcăm mai repede vana. În palme mi se fac băşici cu apă, se sparg şi mă ustură, mâinile îmi sunt o rană, mă dor. Nu mai pot plânge, simt că nu mai am lacrimi să-mi înec tot năduful şi toată tristeţea.

Când plecăm, după 8 ore, rusoaica ne face semn să luăm cu noi bucăţi de cărbune. Astfel deseară ne va fi mai cald, completând raţia de combustibil.

Ieşim afară. Pe albul zăpezii suntem pete negre. Ochii ne dor de lumină. Înaintăm cu pleoapele lăsate, abia întrezărim urma paşilor Polei, conturată în zăpadă cu o dâră neagră de cărbune. Merg aplecată, simt în spate povara pământului, greutatea întregului univers.

E încă zi, dar luna a răsărit, alburie şi rece. Când ajungem la poarta lagărului, începe să se însereze.

Ne dezbrăcăm hainele după uşă şi le agăţăm în cuiele bătute în scânduri. Praful ne-a intrat în piele. Nu avem apă să ne spălăm pe feţele înnegrite.

Am găsit la gunoiul aruncat de la stalova câteva cutii de conserve, din cele americane şi le-am dus în cameră să topim zăpada în ele, să facem rost de apă. Maria n-a mai aşteptat, avea o sticluţă de colonie de acasă, şi-a stropit batista şi cu ea s-a frecat pe ochi, pe nas şi gură. De jur împrejurul lor, până la păr a rămas aura neagră a cărbunelui. Facem glume pe seama ei şi râdem.

În cameră s-a mai încălzit, bulgării negrii pe care i-am adus ard mocnit răspândind un miros greu. Ne-am organizat să stăm câte două ore, pe rând, zi şi noapte cu schimbul, de veghe la foc, să nu se stingă.

Lucrăm şase zile, a şaptea e liberă, prin rotaţie, în loc de duminică. Mina nu are zi de odihnă.

În ziua liberă, ce nu cădea întotdeauna duminica, ne mai trimiteau în gară la descărcat buşteni din vagoane. Din ei bărbaţii care lucrau la tâmplărie, afară, ca Victor, tăiau stâlpii pentru mină.

Dacă viscolul nu împrăştia zăpada, clădind-o în dune prin curtea lagărului sau dacă nu erau în gară vagoane cu lemne de descărcat, eram liberi să facem ce doream noi. Asta însemna: fie să mergem la stalova şi să ajutăm la curăţat cartofii pentru masa soldaţilor ruşi, care mâncau ceva mai bine decât noi, fie rămâneam în cameră să ne omorâm păduchii.

Dacă mergeam la stalova, de acolo puteam păstra cojile de cartofi pe care le fierbeam în cutiile de conserve, pe plită, în cameră, şi le mâncam aşa, cu pielita maronie, cu tot, să nu pierdem nici o firmitură. Cine avea cojile le mânca singur,

fără să împartă cu ceilalți, care se alegeau doar cu mirosul. Eu le-am împărțit întotdeauna cu Ilse.

Mă simt ca un animal de povară care trage în fiecare zi la jug. Doar hamurile îmi lipsesc. Pe frunte îmi curg sudori reci şi puterile îmi sunt tot mai slăbite. Mă doare spatele noaptea pe priciul tare, mă doare spatele ziua, când stau aplecată în tunelul scund şi împing vana.

Uneori, Ilse trece în locul meu şi mă lasă pe mine să împing vagonetul cu cărbune afară. E o muncă ceva mai uşoară decât cea care mi-a fost dată mie în mod constant. Când brațele vlăguite nu mai au putere, mă proptesc cu spatele în vagonet, prind rama lui metalică în palmele încleştate şi merg de-a-ndoaselea. Ne zvârcolim în măruntaiele pământului. Brigitte e alături de mine, împinge şi ea. Golim vagonetul şi ne întoarcem cu el înapoi.

Tremur de frig cu burta goală, mistuită de foamea, care pune stăpânire pe trupul meu. Primim la masa de seară la ora optsprezece, când ne întoarcem de la mină: o bucată de pâine de un kilogram două sute de grame. Pâine neagră ca pământul. Pâine cleioasă, necoaptă. Rup din ea câte o bucată, o amestec uşor, o țin pe limbă să se topească. Pleava de orz din ea mă înțeapă în cerul gurii. Scuip pleava. Aluatul se lipeşte de gât şi înghit cu greu.

Mi-e o foame cumplită, tot timpul mi-e foame. Ciorba de castraveți murați sau de varză şi cele două linguri de caşa, alături de o linguriță de carne din conservele americane, nu ajung să potolească foamea. Stăm în stalova, înghesuite una lângă cealaltă, pe băncile de lemn, în față cu un bol din lut ars ce ține loc de farfurie, aşa, cam cât să încapă în el supa transparentă în care pluteşte o foaie de varză. Lingura cioplită din lemn, are coada scurtă, abia o țin cu mâna şi cupa ei e atât de puțin scobită, că-mi ia mult timp să isprăvesc apa

din bol.

Bucata de pâine ar trebui să-mi ajungă la toate cele trei mese. Mănânc o treime din ea la stalova, apoi mă aşez pe prici în cameră şi cu ea în poală mă gândesc: ,,să te mănânc, să nu te mănânc?" Stomacul simte că stau la îndoială şi îmi dă ghes: ,,o bucăţică, doar o bucăţică mică!" Rup câte o bucăţică, o privesc cum se împuţinează şi scade. Apar regrete în ochii mei. Apar şi consolări. Gândul viclean mă îndeamnă să mănânc. Raţiunea îmi spune că mâine voi leşina de foame cu stomacul gol când împing vagonetul. Gândul viclean mă îndeamnă să răpun acum foamea, sugerându-mi că mâine îmi va fi mai bine. Raţiunea nu-mi mai spune nimic. A adormit flămândă.

Stăteam pe spate cu ochii închişi, acoperită cu pătura peste cap şi mă gândeam la grădina noastră de acasă. În fiecare seară înainte de a adormi, îmi aminteam momente fericite din copilărie, întâmplări şi locuri dragi, pentru ca visul să mă ducă noaptea acolo, să-mi culeg firmiturile de fericire din care să mă hrănesc, să-mi iau puterea să merg mai departe. Să mă trezesc dimineaţa odihnită, să rezist încă o tură în mină.

Aşa mă gândeam eu. Doar că somnul întârzia să apară, simţeam că mă sufoc, că nu mai pot respira sub pătura de lână, uitam de ce m-am acoperit şi mă dezveleam. Din când în când de pe tavan picau pe noi ploşniţele şi se strecurau sub haine să ia tributul de sânge. Păduchii neprinşi se înverşunau şi ei, mâncărimea ne făcea să ne foim toată noaptea sub pătură, să ne trezim mai obosite şi mai vlăguite decât ne-am culcat. Visele mele frumoase erau alungate de vieţuitoarele ce se hrăneau cu sângele nostru. În loc să visez că stau fericită în grădină pe pătură şi citesc o carte, visul meu preferat, mă visam pe un muşuroi de furnici sau într-un

roi de țânțari.

O dată pe săptămână ne ducem la baie. Pe măsuțe joase din scânduri vechi sunt așezate niște lighene mari din tablă. Săpunul de haine cu miros de leșie ar alunga orice insectă, nu și păduchii hămesiți ai lagărului, ce parcă că nu se vor stârpi vreodată.

Din cazane mari puse pe niște sobe joase din cărămidă netencuită, fără ușă (în care bucăți de cărbune ard afumându-le, înnegrindu-le), luăm apa călduță cu niște polonice mari din lemn și o turnăm în lighenele de tablă. Hainele ne sunt strânse și înghesuite într-un cuptor mare pentru dezinsecție.

Până ne spălăm, primim și hainele dezinfectate, fierbinți. Într-o zi mi-am luat bluza, pantalonii și am căutat pulovărul mare de lână, pulovărul lui Hans. Am găsit un pulovăr aproape negru, și m-am gândit că și-a schimbat culoarea, acolo, spălat la grămadă.

Când am ieșit afară, în lumină, un strigăt îngrozit mi-a țâșnit din piept, înspăimântat ca răgetul unui animal. Urlam și mă tăvăleam în zăpada bătătorită; mi-am smuls pulovărul de pe mine și l-am călcat în picioare înnebunită de groază. Pulovărul meu tricotat era atât de plin de păduchi că în fiecare ochișor tricotat era unul. Ouăle, numai încălzite în cuptor, se deschiseseră și sute de păduchi împânziseră pulovărul meu.

Fetele m-au privit încremenite cum călcam pulovărul în picioare, îl băteam și sub el rămânea negru.

Toate după-amiezile ni le petreceam despăduchindune, ca niște maimuțe, cum glumise Ilse în tren.

*****

La două luni de când eram în lagăr, a murit o fată din camera noastră, cu care ne înțelegeam foarte bine. O chema Christa. Era minionă, veselă și avea părul blond și creț. Am

vrut să mergem şi noi cu ea, câteva fete, care îi eram prietene, să o conducem pe ultimul drum. Dintre cunoştinţele noastre, era primul mort, aici în lagăr, şi ni s-a permis să urmăm sania trasă de o gloabă. Ne-a însoţit un nacealnic, un bărbat blajin, la vreo 50 de ani, care vorbea puţin nemţeşte.

Bărbaţii care lucrau în magazia de tâmplărie i-au făcut moartei un sicriu, o ladă, din scânduri de brad şi o cruce din doi laţi pe care i-au scris numele cu creion chimic.

Nu ne-au lăsat să o priveghem, în aceeaşi zi am aflat că va fi trimisă la groapă, în cimitirul prizonierilor de război, la vreo 5 km depărtare. Lagărul nostru încă nu avea cimitir.

Erau multe morminte, movile acoperite de zăpadă, cu cruci mici, albe, din lemn de brad, cu câte un nume şters de ploi. Alte movile erau mari, cu o singură cruce, fără nume.

Într-o margine de cimitir, doi prizonieri săpau o groapă adâncă, din care nu se zăreau, doar lopeţile de pământ aruncate afară le sugerau prezenţa.

N-am văzut nicăieri groapa Christei şi ne-am apropiat de ei să-i întrebăm unde o vom depune. Ne-au răspuns că încă nu era săpată, au măsurat sicriul cu coada de la lopată şi au început munca. Izbeau cu greu pământul îngheţat şi târnăcopul muşca bucăţi mici, parcă spărgea piatra într-o carieră.

Am aşteptat zgribulite, bătute de vânt, să o vedem aşezată în groapa superficială, adâncă doar cât să nu stea la suprafaţă şi să-i spunem o ultimă rugăciune.

În vremea cât noi tremuram îngheţate de frig şi băteam mărunt din picioare să ne mai încălzim, s-a apropiat o sanie acoperită cu o prelată.

Doi prizonieri nemţi au desfăcut prelata şi au strigat la noi, dacă nu vrem să îi ajutăm. Era o glumă morbidă.

S-au urcat în sanie şi au început să arunce în groapa comună cadavru după cadavru, cei mai mulţi erau în pielea

goală sau doar cu câte o cămaşă ruptă, care nu le acoperea deloc goliciunea. Şaisprezece. I-au aruncat unul peste altul, pe toţi în acelaşi loc. Ni s-a făcut rău, eram palide, albe ca varul, ne sprijineam una de cealaltă, îngreţoşate, cu stomacul ajuns în gât, şi ar fi dat pe afară dacă ar fi avut ce să dea.

Până să se termine de săpat groapa Christei, sania acoperită cu prelată s-a întors din nou aducând încă un transport.

- Vai, vai de noi! Dacă bărbaţii ăştia puternici, care au făcut războiul, mor aşa de uşor, ce se va alege de noi?

Eram bulversate, răscolite în adâncurile fiinţei noastre de imaginea hidoasă a acelor cadavre care fuseseră oameni. Tineri, aveau undeva o mamă, ce se ruga pentru întoarcerea lor, o iubită sau o soţie care îi aştepta, avuseseră idealuri şi speranţe, visuri, dorinţa de a se întoarce acasă. Şi mă gândeam la Johann, dacă a murit în luptă la Stalingrad, poate a suferit mai puţin decât aceşti nefericiţi prizonieri.

N-am fost în stare nici una să mai vărsăm o lacrimă de adio la mormântul Christei.

Te sfâşie de durere tragedia unui om, dar te împietreşte nenorocirea celor mulţi. Eram înspăimântate de ceea ce abia acum percepeam. Moartea nu ne va ocoli. Va sta la pândă, în lagăr, la pădure, în mină, dar mai ales la stalova. Distrofia va lua cele mai multe vieţi. Nu epidemiile, tifosul, dizenteria. Distrofia.

*****

- Poolea! Poleaaa...! striga arătarea fluturându-şi mâinile şi alergând spre noi peste dunele de zăpadă îngheţată.

Fustele largi se împotriveau mersului, se poticnea, aluneca şi cădea, o luase direct peste câmp, braţele ei fluturând şi agitându-se în aer, negre pe fundalul alb al zăpezii îmi aminteau de fâlfâirea disperată a aripilor unui

pui de pasăre, care încă nu a învăţat zborul...

Vântul ne bătea din faţă, aducea cu el strigătul şuierându-l mai departe. Spulbera zăpada şi o răsucea fuioare, plesnindu-ne cu şfichiuirea biciului îngheţat peste obraji, peste ochii întredeschişi doar cât să nu scăpăm din vedere silueta din faţă a Polei.

- Poooleaaa...! Pooleaaa...!

Polea s-a oprit. Noi, cele din spatele ei am rămas în zăpadă fiecare în poziţia nefirească a mersului încremenit în nemişcare. Polea oprise mişcarea şi timpul în loc. Fetiţa ne-a ajuns din lateral stânga şi s-a oprit în faţa Polei gâfâind obosită. Era plină de zăpadă, trăsese câteva trânte bune până la noi prin troienele viscolite. Vorbea agitat. Noi o priveam fără să-i pătrundem zbuciumul, departe de noi prin nepriceperea cuvintelor străine.

Se încleştase de mâinile rusoaicei şi trăgea de ea. O ruga, o implora, o chema. Nu înţelegeam de ce se zbuciumă aşa, o vedeam pe Polea indecisă şi mă temeam că va pleca cu fetiţa şi ne va lăsa acolo, să ne descurcăm singure mai departe.

Lucrasem în tura de noapte, eram obosite, abia aşteptam să ajungem la stalova să bem ceaiul cald fără pâinea, pe care o mâncasem de aseară să nu-i mai port grija, că mi-ar fi furat-o cineva, peste noapte, când nu eram acolo să o păzesc.

- Ce se întâmplă? m-a întrebat Ilse, ţipându-mi în ureche. Înţepenise şi ea în zăpadă în poziţia pe care o surprinsese oprirea Polei.

- Nu înţeleg nimic! Văd că vrea să meargă cu ea, dar Polea răspunde de paza noastră, trebuie să ne ducă în lagăr.

Polea cumpăni o clipă şi se decise. Se întoarse spre noi şi ne făcu semn cu mâna:

- ,,Idi suda!" Schimbă direcţia de mers şi porni hotărâtă la stânga, alergând aproape pe urmele fetiţei îmbrăcate în

negru, care plângea şi gesticula.

Satul nu e departe, dacă şti să o iei drept, aşa ca Polea pe scurtătură prin pădure, poate vreo doi kilometri, (dacă mergi pe drum, vreo şase).

Casele din lemn, înşirate pe cursul unui râu între două dealuri molcome, sunt aşezate între pâlcurile de brazi verzi şi mesteceni albi. Pe alocuri se mai văd brazi uscaţi cu trunchiurile înnegrite şi crengile cioturoase, cu vârfurile rupte de vânturi, încă neclintiţi şi statornici.

Nu au împrejurul lor nici un acaret, vreun şopron, coteţ sau altă îngrăditură. Nici un suflet de animal nu trăieşte în afara lor. Nu latră nici un câine, nu cântă vreun cocoş.

Casele nu au proporţii frumoase, se vede că oamenii de pe aici nu-şi bat capul cu frumuseţea lucrurilor. Acoperişurile sunt din scânduri inegale ce par rupte la capete, zdrenţuite. Clădite din trunchiuri de brad, încheiate în cepuri, au câte o singură cameră. Lemnul, din care fuseseră construite, se scorojise sau poate nici nu fusese bine curăţat. Fâşii de coajă maronie, alternând cu mohul (un fel de muşchi ce se foloseşte ca liant să acopere spaţiile dintre buşteni) atârnă şuviţe ca părul încâlcit şi nepieptănat al unei vrăjitoare bătrâne.

O singură fereastră cu patru ochiuri mici de sticlă, lasă lumina soarelui sau a lunii să lumineze camera. E aşezată atât de sus, încât numai un adult, nicidecum un copil, poate privi din interiorul întunecos în afară. Alte case mai au o fereastră sus pe acoperiş, ca un luminator, tot cu patru ochiuri.

Cred că viscolele cu zăpezile spulberate se străduiesc să ridice dune şi poate uneori chiar reuşesc să se apropie de înălţimea ferestrelor ca să privească interiorul ponosit.

Pe o colină mai înaltă, despuiată de arbori, o moară de vânt, asemeni celor olandeze, construită grosolan în acelaşi mod ca şi casele, din buşteni. Scundă. Tăcută. Pustie. Doar elicea suplă se învârtea ameţită de răsuflarea vântului.

Câte o potecă îngustă prin zăpada ce ar fi ajuns aici pe vale la brâul unui om, căzută din belşug toată iarna, se strecura timidă de la o casă la cealaltă sau spre râul ce şerpuia în vale şi al cărui curs rapid nu îngăduise gheţii să îl prindă în încleştarea ei.

De la o fereastră lumina palidă cere ajutor în noapte. La celelalte case e întuneric, localnicii sunt plecaţi la mină, dorm sau stau ascunşi prin aşternuturi aşteptând să se încălzească odaia. Din hornurile de tablă subţiri şi firave de pe unele acoperişuri se înalţă fum alburiu, amăgitor, transparent ca un nor.

Ajungem la casa cu fereastra luminată şi urcăm cele cinci trepte de la intrare, mâna ni se lipeşte pe balustrada din lemn, îngheţată. Fata deschide uşa grea, aşteaptă nerăbdătoare să intrăm şi o închide fixând-o cu un ivăr rudimentar. Ne trezim într-un hol întunecat şi ne oprim.

Polea intră după fată în cameră, noi rămânem înţepenite pe loc, strânse una în cealaltă. Apare înainte să cercetăm din priviri holul, ne spune să ne aşezăm pe băncuţa de lângă perete. O înţelegem din semne şi pentru că simţim că noi încurcăm lucrurile, dar n-a avut altă soluţie decât să ne ia cu ea.

Ne aşezăm aşa cu hainele pe noi, sfioase că murdărim locul, ne-am cere scuze pentru asta, dar nu avem cui.

Nu e cald, doar adăpost de vântul şi gerul de afară, aşteptăm înfrigurate şi flămânde să-şi termine rusoaica treaba pentru care am bătut atâta drum şi să plecăm spre lagăr.

Uşa camerei se deschide larg şi fata se apropie de noi cu o tavă pe care are patru căni de ceai şi patru bucăţi de mămăligă prăjită, pe o farfurie. Mămăliga e călduţă, probabil au ţinut-o în cuptor, iar prin ceaiul fierbinte se simte că a trecut

câte o linguriță de zahăr. Ținem cănile de tablă în mâini şi ni se pare că s-a încălzit nu numai gâtul ci şi sufletul nostru. Mămăliga prăjită o înghițim încet, să-i simțim gustul.

Uşa scundă se deschide, Polea apare în cadrul ei, aplecată şi ne întreabă:

- ,,Mamuşka?... idi suda!" Pricep repede că are nevoie de o femeie care este mamă şi mă ridic, înghițindu-mi pe nerăsuflate mămăliga.

Intru după ea în cameră, e prima dată când ajung în casa unor ruşi. Privesc roată în jur să înțeleg de ce ne aflăm acolo. Pe un pat cu tăblii de lemn se află o rusoaică tânără, acoperită cu un morman de boarfe sărăcăcioase. Plânge şi se vaită din când în când, tot mai des. Mai multe icoane spre răsărit, pe perete. O lampă pâlpâie agățată într-un cui, nimeni nu se gândeşte să o stingă. Lumina vine acum şi de afară prin ferestruica înaltă, prin care zăresc vârfurile brazilor cum se clatină împinşi de vânt.

Fata îşi face de lucru la sobă, răscolind cu o sârmă în jăratecul lăsat de cărbune, scormonind şi îndepărtând cenuşa. E blondă cu părul pieptănat strâns în două cozi împletite şi răsucite ca o aură în jurul capului. E plăpândă, are ochi albaştri, trişti. Bluza, fusta neagră lungă şi creață o maturizează mai mult decât cei vreo zece ani pe care cred că îi are.

Tresare şi priveşte temătoare, de câte ori se aud strigăte de sub boarfele din pat. Când acestea se întețesc şi revin fără pauză, Polea se îndreaptă spre fata speriată, o cuprinde de umeri şi o scoate în holul întunecat, şoptindu-i ceva la ureche. Ascultătoare, aprobă din cap, se întoarce spre mine şi văd în ochii ei lacrimi. Sărută mâna Polei, într-un avânt subit de recunoştință, gest ce mă impresionează adânc.

Mă aşez pe unul din scaunele cu trei picioare de la masă şi mă uit curioasă în jur, să văd lumea Polei, într-o civilizație

atât de îndepărtată de lumea noastră.

Civilizație? E atâta sărăcie în jur, e o viață amărâtă, inimaginabil de trăit. Fetița asta, Nadiușa, răscolea jăraticul roșu, tivit cu negrul cărbunelui, într-o sobă de cărămidă netencuită, așa cum eu copil fiind îl răscoleam în teracota oliv din sufragerie, teracota cu nuferi și lebede strălucind în lacul gros, cu reflexe al smalțului.

„Îmi amintesc cum jăratecul portocaliu-incandescent cu pâlpâiri roșietice arunca scântei aprinse, nărăvașe (ca un armăsar din poveste), pe tava din fontă așezată pe covorul gros. Tava argintie, avea ca decor un păun cu coada răsfirată, frumos realizat din turnare. Acordurile pianului, glasul de soprană al mamei, candelabrul de cristal, care sclipea în fațete strălucitoare lumina... da, așa, acolo, departe era lumea mea, ca un vis...“

Camera în care mă aflu e podită cu scânduri groase, și-n fața focului o tablă ruginită, plină cu cenușă gri.

Viața chinuită a acestor mineri ruși se deosebește foarte puțin de viața noastră din lagăr. Între noi și ei există o singură diferență: „cunoașterea”. Noi știam, trăisem o altfel de viață, într-o lume pe care privind-o de aici mi se părea ireal de îmbelșugată, înconjurată de lucruri și obiecte valoroase, strânse de mai multe generații: tablouri, gramofonul bunicii, radioul cu lămpi, marca „Pescăruș”, al tatălui meu, curentul electric, mașina de înghețată... Toate mi se păreau ca făcând parte dintr-o altă viață.

Oamenii aceștia nu vor putea să-și imagineze niciodată, că acolo de unde venim noi se trăiește altfel.

„Sașii au fost întotdeauna meseriași pricepuți, activitatea economică prosperă de după primul război mondial a adus o stare materială bună pentru toate familiile. Investițiile capitaliste au fost aduse din Austria și Germania, sașii întreprinzători din oraș au atras capital germano-austriac,

care a dus la crearea de noi locuri de muncă, la prosperitatea şi bunăstarea ce se răsfrângea asupra tuturor.

Cu toate că nici noi nu făceam parte din noua burghezie, ce înflorise după primul război mondial, traiul era îmbelşugat, fără griji materiale. Viaţa era alta pentru toată lumea.

Tatăl Mariei avea totuşi o măcelărie. Ce ar fi însemnat aici o măcelărie, cu pulpele de porc atârnate în cuie, bucăţile de antricot frumos dezosate din vitrină, cârnaţii afumaţi cu rumeguş din lemn de fag, atârnaţi pe pari lungi... Doamne, cred că încep să aiurez de foame..."

- Devuşka! strigă Polea la mine, trezindu-mă din amintiri.

Îmi întinde o cârpă udă, împăturată, şi-mi face semn să şterg fruntea femeii, care se zvârcoleşte de durere.

Polea nu se pierde cu firea, pregăteşte o oală cu apă caldă pe plita sobei de cărămidă, caută într-o laviţă cârpe curate, un cearceaf atârnat pe o sfoară, un lighean de tablă, o coajă de săpun... face gesturile astea obişnuite şi simple în perfect acord cu lucrurile din jurul ei...

Rusoaica din pat pare epuizată de durerile ce-i sfâşie trupul. Se zvârcoleşte şi gemetele ei sunt tot mai sfâşietoare. Polea îi vorbeşte cu vocea calmă, e singura dintre noi care nu trebuie să intre în panică. Eu, la fel de transpirată ca şi femeia din pat, îi şterg broboanele de sudoare rece de pe frunte cu cârpa umedă şi pe ale mele cu dosul palmei.

Polea se aşază la picioarele ei, o dezveleşte din haine şi-i văd burta albă, imensă, ca un balon de iarmaroc. Încerc să privesc în altă parte, mă uit la chipul ei livid, la buzele muşcate de durerile facerii, la ochii încercănaţi cu pleoapele înroşite.

Polea simte că ceva nu e în regulă. O văd că se agită, citesc în ochii ei o teamă. Când junghiurile îi străpung măruntaiele, o îndeamnă să împingă, să împingă, dar rusoaica

prea obosită de lungul travaliu, nu mai are putere. Polea mă smânceşte de mână, mă trage şi-mi explică să mă aşez pe burta femeii cu antebraţele sub pieptul ei şi să împing eu. Mi-e frică şi mă uit la ea speriată, neîndrăznind să fac ce mi-a cerut. ,,Dacă-i omor copilul? Cum să mă urc pe ea? Dacă-i omor copilul!" urlu isteric la Polea.

Simt palma grea de miner a Polei pe obrazul meu şi mă cutremur de lovitură. Strigă la mine furioasă, cuvinte grele, necunoscute, şi chipul ei negru pare că vine din iad, schimonosit de furie.

Nu mai simt nici o compătimire pentru femeia istovită din pat, mă arunc asupra abdomenului ei bombat şi împing cu toată furia, cu ură pentru viaţa mea chinuită. Simt cum de sub braţele mele amorţite de încordare şi efort, alunecă ceva, ca şi cum se rupe zăgazul unei ape.

Printre lacrimi o văd pe Polea ridicându-se în picioare, plesnind de câteva ori boţul din palme şi aud ţipătul ascuţit al copilului.

- ,,Malcik"! strigă ea fericită, râzând cu toată gura. Dinţii albi îi luminează faţa înnegrită de praful cărbunelui, de care n-a avut timp să se spele. Mi se pare că şi ochii ei joacă în lacrimi, dar poate e doar o părere. Înveleşte copilul în cârpe curate şi-l aşează lângă rusoaica istovită din pat. Mă prinde de umeri şi mă scoate în hol.

- ,,Spasiva, devuşka", îmi spune.

Mă las să alunec pe bancă lângă prietenele mele.

- Ce îi? spune ce îi?! mă întreabă ele curioase.

- Băiat! A născut un băiat!

Sunt epuizată de emoţii. Am adus pe lume un copil! Mă înăbuşă plânsul, dar printre suspine repet: e băiat!

E un miracol, e o minune! Într-o ţară cumplită şi aspră, rece şi inumană, am adus pe lume un copil!

Polea îşi termină treaba pentru care a fost chemată cu aceeaşi consecvenţă şi îndemânare de parcă ar fi făcut cel mai natural lucru. În toată atitudinea ei e o neclintită voinţă, la fel cum împinge vagonetul sau străbate viscolul deschizându-ne nouă calea. Mergând în spatele ei mă întreb din ce aluat o fi alcătuită această femeie, pe care nu o frânge nimic.

A doua zi, în pauza de masă, Polea şi-a rupt în două plăcinta ei cu bostan. Bostan galben şi fad la gust, pe care la noi îl mănâncă doar porcii, în lătură. Îmi întinde o bucată şi mă îndeamnă să mănânc. Ochii mei sticlesc de poftă, îmi amăgesc foamea cu plăcinta ei, la stalova mă aşteaptă în dimineaţa asta doar ceaiul gol.

Mă priveşte cu simpatie şi cred că aşa e felul ei de a-şi cere scuze pentru palma de ieri.

Zâmbesc şi muşc din plăcintă. E rumenă ca obrajii Polei înainte de a intra în mină, înainte ca praful negru să se aştearnă ca pudrat pe tenul ei. Dacă i-aş cunoaşte limba şi ne-am putea înţelege poate ne-am împrieteni, are un suflet bun.

Am învăţat câteva cuvinte, doar cele absolut necesare să-i înţelegem pe ruşi. Am început să vindem din lucruri, din haine. Prima mea cumpărătoare a fost Polea, care mi-a adus o cutie cu boabe de porumb, o sfeclă şi un kilogram de cartofi. I-am dat în schimb cămaşa mea de noapte din in topit cu aplicaţii de dantelă în jurul gâtului şi la mâneci.

*****

Crivăţul e aici năprasnic, înfuriat şi amarnic. Se zvârcolesc şi urlă stihiile dezlănţuite, spulberând în cale tot ce întâlnesc. Vijelia frământă copacii şi-i răsuceşte, trecând mai departe.

Înaintăm printre dunele de zăpadă. Urma Polei e acoperită, îndată ce ridică piciorul, de viforniță.

Între dune, vântul furtunos ne întoarce, ne răsucește. Ținându-ne de mâini, înaintăm încet, nu putem vorbi, vijelia ne umple gura cu zăpadă. Pe frunte, transpirația rece îngheață; lacrimile se transformă în boabe de sticlă. Picioarele grele, de plumb, abia se ridică pentru încă un pas. Drumul pare nesfârșit, suntem epuizate de frig, de foame.

Mina ni se pare o mamă bună; când ajungem în măruntaiele ei negre nu mai auzim vaietul viforniței.

La întoarcere, vântul ne suflă din urmă, răzbunător. Ne împinge cu forța spre lagăr, îi simțim în spate răsuflarea tăioasă și apriga mânie. Când ajungem la stalova, dinții ne clănțăne în gură și mestecatul pâinii devine un chin. Degetele înghețate țin cu greu ciotul de lingură și-l strecoară printre buzele crăpate de ger, ce sângerează ușor. Urechile și fața se albesc, apoi se înroșesc și ard precum jăratecul. Nicicând o iarnă atât de aprigă nu ne-a fost dat să îndurăm.

În cameră focul arde continuu, se întețește cu bulgării de cărbune, scoși din bocceaua legată la brâu. Dârdâim de frig, zgribulite, ne așezăm pe marginea priciurilor și povestim întâmplări de acasă. De unde avem doar amintiri, nu și vreo veste.

Ne-au dat să scriem fiecare câte o carte poștală, speranțele noastre au mai înflorit pentru un timp, așteptând scrisori de la cei dragi. Aș fi vrut să știu ce face Albert, Erwina, bunica se mai chinuie cu durerile reumatice? Mi s-a părut că plecarea mea a îmbătrânit-o cu zece ani, i-a acoperit toată fața cu riduri adânci, ținuta ei dreaptă s-a încovoiat și mersul i-a devenit mai greoi din pricina picioarelor umflate. Cu toate neplăcerile bătrâneții, ea și Kati au venit să-și ia rămas bun de la mine și să mă petreacă cu privirea în ziua plecării cu trenul. N-am văzut pe nimeni din familia soțului

meu, să-mi aducă măcar o veste despre copii.

*****

Iarna a ținut și în aprilie, doar crivățul și-a mai temperat mânia; era și el mai blând, obosit de atâta zbucium zadarnic. Zăpezile au început să se topească, pământul mustea de apă, în aer cețuri lăptoase pluteau sufocându-ne. Umezeala ne intra în haine și o simțeam rece până în suflet.

Frământam cu galoșii de gumă pământul dezmorțit, moale și lipicios, alunecam și ne înglodam, târându-l după noi cu frunze uscate, șuvițe de iarbă și resturi de paie.

Ne strângeam în șopronul de lemne de lângă stalova și mai stăteam de vorbă până ne venea rândul să intrăm pentru rația de mâncare. Bărbații, care lucrau la pădure, povesteau cum într-o poiană au găsit multe trupuri de oameni, cu zdrențe de haine pe ei, sfâșiate de lupi. Zăpada sub care au fost îngropați se topise și trupurile lor au rămas afară. Alții povesteau că mai jos de lagăr, într-o poiană largă, goi, umflați de apa din zăpadă, stivele de morți stăteau ca stivele de lemne. Corbi mari și grași se roteau deasupra stârvurilor, croncănind de îndestulare.

Într-o zi i-au dus pe bărbați să îngroape leșurile dezvelite. Au săpat o groapă și când să le arunce în ea, au văzut cum carnea li se dezvelea de pe oase, putoarea era atât de mare și spectacolul atât de oribil ca în apocalips, încât multora li s-a făcut rău. Unii au leșinat, alți s-au îngălbenit de groază și repulsie. Câțiva și-au pierdut mințile.

N-aveau cum să-i pună în groapă, erau prea mulți, au săpat pământul cu târnăcoapele, alături de morți și l-au aruncat cu lopețile deasupra. Apoi au tăiat copaci și i-au clădit peste ei, viețuitoarele să nu le mai împrăștie oasele prin pădure.

Mi s-a făcut rău când am auzit lucrurile acelea

înfiorătoare şi altele pe care nu am puterea să le reproduc. Nu mă obişnuiam cu toate ororile ce ne împresurau: foame, sete, frig, dizenterie, tifos exantematic, râie, TBC, munca neomenească, istovitoare, moartea ce se rotea nebună deasupra lagărului. Bărbaţii păreau mai înfricoşaţi ca noi, mai slabi, mai expuşi bolilor. Mai nechibzuiţi, şi-au vândut hainele pe mahorcă şi apoi au îngheţat de frig, şi-au dat pâinea pentru ţigări şi au murit de foame!

Zilele treceau, una la fel cu cealaltă.

Soarele ieşea timid dintre ceţurile groase, alb şi rece, îngălbenindu-se pe măsură ce vremea înainta. Pomii înfrunzeau, poienile dezvelite se acopereau de iarbă şi flori.

Noi ieşeam din iarnă mai slabe, cu ochii încercănaţi, cu dorul de casă mai dureros. Trăiam din amintiri, nimic nu rămăsese nespus, ne povesteam şi repetam crâmpee din viaţa trecută, ştiam aproape totul una despre cealaltă.

Mergeam spre mină, ţinându-ne de braţ toate patru, înaintam pe drumul ce ieşise de sub omăt şi se zbicise uscat de razele soarelui. În faţa noastră, la fel mergeau în grupuri rusoaicele, cântând; era primăvară şi viaţa li se părea frumoasă. Noi ne clătinam pe picioare, slăbite de puteri şi nu puteam nici vorbi de foame.

Prin iarbă înfloreau păpădiile, smălţuind câmpurile cu florile lor galbene ca soarele, păsările călătoare revenite îşi începuseră trilurile de dragoste prin lunci, iar sălciile pletoase înmuguriseră pe râu, mai jos de lagăr.

Într-o poiană am văzut crescută lobodă, din cea verde, pe care o strângea servitoarea pentru porc. Mi-am umplut basmaua şi am dus-o în lagăr să-mi fierb o supă din ea, cu apă şi sare, cea mai fină mâncare. Am vrut să mai culeg şi după câteva zile, dar nu mai era nici un fir, trecuseră şi alţi flămânzi pe acolo şi au smuls loboda cu rădăcină, cu tot.

Luceafărul de dimineaţă ne lumina drumul, ne întorceam de la mină vlăguite, obosite şi înfrigurate de răcoarea umedă a dimineţii de mai.

Lângă stalova era agitaţie şi o stare de surescitare care ne-a făcut să grăbim pasul ca să aflăm şi noi ce se întâmplă.

- ,,Scoro domoi romenski"! ne-au strigat ruşii la intrarea în lagăr.

Am alergat spre ,,piaţa din centru" unde ne adunam când plecam la lucru.

Lumea buluc, vioaie şi veselă striga:

- ,,Voina koncila"! Războiul s-a terminat!

- Vom pleca acasă! Plecăm, plecăm! aţi auzit?

- Reich-ul german nu mai există!

- S-au format în locul Reich-ului patru zone: americană, engleză, franceză şi rusă !

- ,,Scoro domoi romenski"! strigau şi ruşii, luând parte la bucuria noastră.

- Suntem saxoni, de la Rin şi de la Mosel! i-am contrazis fericiţi.

Ignoranţa lor o treceam cu vederea.

- Vom pleca acasă, vom pleca acasă !

Bucuria se citea pe feţele tuturor. Stăteam rezemată de colţul clădirii şi priveam oamenii cu detaşare. Hilde mă trase de mână.

- Hai să ne facem bagajele! Să ne strângem lucrurile!

Mă lăsam greu dusă, aveam nevoie de confirmări:

- A anunţat cineva că vom pleca? Sau ne bucurăm degeaba ca proştii?

- Tu, Clara, eşti atât de cerebrală! îmi aruncă Brigitte o vorbă, nemulţumită.

- Doar ştiam de la început, că atunci când se va termina războiul, vom fi liberi să ne întoarcem acasă! completă Maria cu bunăvoinţă. Ştiţi şi voi că aşa ne-au spus!

- Cine ne-a spus? întrebă Paulina.

- Chiar, cine ne-a spus?

- Crezi că ne vor da drumul? am întrebat, cu o licărire de speranță.

Îmi doream să cred şi eu ca şi ele, să fiu mai bucuroasă, dar ceva în subconştient, raţiunea, se opunea. Să mă las dusă şi eu de valul euforiei ce cuprindea lagărul, să mă înşel, să nu am dreptate. Pentru că şi eu îmi doream... Doamne cât de multe lucruri îmi doream!

Gândul că voi pleca spre casă se strecura încet în sufletul meu, aducându-mi atâta bucurie... e aşa bine să te laşi învăluită de speranță, să crezi că în câteva zile toate locurile astea vor rămâne în urmă, nu mai conta calvarul călătoriei înapoi, dacă fiecare zi ne va duce mai aproape de cei dragi...

În cameră, femeile se agitau, îşi strângeau lucrurile, râdeau, povesteau, ca un stol de vrăbii gureşe. Toate hainele stăteau împachetate în geamantane sub priciuri, de parcă din clipă în clipă trenul trebuia să sosească. Noi eram gata de drum. Nu mai depănam amintiri, vorbeam despre ce vom face când vom ajunge acasă, cum va fi viaţa noastră de acum înainte.

- Ce vei face prima dată când vei ajunge acasă? mă întrebă Paulina din Bistriţa. Eu voi mânca o felie de pâine cu unsoare, cu ceapă verde... şi cu piper şi boia deasupra, apoi încă una şi încă una... până face mama o tocană de pui cu găluşte...

- Nu m-am gândit, la asta încă nu am visat. Dar cred că după o baie bună, o să-mi iau copiii şi vom aşterne o pătură în grădină, să ascultăm cu ochii închişi cum ciripesc păsărelele. O să-mi îngălbenesc vârful nasului mirosind fiecare crin înflorit. Voi culege căpşuni şi rozinchine, mă voi juca cu copiii mei... apoi voi merge să le văd pe bunica şi pe

mama...

- De soțul tău nu ai pomenit, nu ți-e dor de el?

- Nu ştiu ce să spun... Mi-e dor, dar s-a întâmplat ceva între noi, peste care nu ştiu cum voi trece... ceva care mi-a arătat că nu mă iubeşte şi nu ştiu cum pot trăi mai departe fără dragoste, fără încredere...

- Ai doi copii Clara, o să vă împăcați. Mai rău va fi de noi care nu ne-am măritat, pe cine mai găsim să ne ia? Mulți bărbați au murit, în război, în lagăre, vezi şi aici la noi că abia trage calul ăla slăbănog căruța cu morți...

Bucuria şi voiciunea a început să pălească în zilele ce au urmat. Cu cât trecea timpul şi nici un alt zvon nu venea să alimenteze o certitudine, tristețea şi dezamăgirea luau locul speranței. Ce aflasem noi? Că s-a terminat războiul şi atât. Nimeni nu venise să ne spună că vom pleca, cred că ideea asta se născuse aici în lagăr, doar din dorința noastră. Credeam că nu mai are nici un rost să mai rămânem, dacă războiul e gata şi ruşii se vor întoarce la casele lor. Viața speram că îşi va relua cursul firesc.

Timpul trecea încet şi nimeni nu mai aducea vorba de plecare, deşi în toată ființa noastră era o aşteptare, care ne încorda fiecare nerv, fiecare fibră.

Tristețea, deznădejdea se lăsau încet peste lagăr, şi sufletele noastre, ca şi nopțile, erau tot mai grele de nelinişti.

Ne întrebam când vom pleca acasă şi nimeni nu ştia răspunsul. Nesiguranța plecării era cu atât mai mare, cu cât nu ne mai puteam agăța de o dată anume, deşi unii mai fixau noi termene: peste o lună, la vară, la toamnă...

*****

Venise vara. Sub arşița zilelor lui cuptor, ne târam, încinse de căldură, prin praful drumului răscolit de paşii

noştri obosiţi. În mină era răcoare, dar afară soarele trimitea sulițe de foc spre hainele noastre înnegrite.

Ieşite din întunericul galeriei, lumina solară ne biciuia privirile şi preschimba culorile, jucându-se cu complementarele. Soarele îl vedeam ca pe un disc metalic argintiu, cerul era portocaliu, iar câmpul de ierburi se întindea roşu în fața noastră până departe spre pădurea ce ardea în flăcări.

Capacitatea organelor de simț de a sesiza excitații orcât de slabe, de a le amplifica o percepeam dureros nu numai prin acuitate vizuală ci şi prin penetranță. Prea puternică şi intensă era impresia asupra ochilor! Şi încă nu era mijlocul zilei!

Era pe la sfârşitul lunii iulie şi drumul nostru de la mină spre lagăr trecea pe lângă râul retras în matca lui, etalând nisipuri fierbinți, uscate şi dezgolite. Din adânciturile lăsate de şuvoaie, smocuri mari de buruieni se ofileau..

Coboram la râu să ne spălăm cu o coajă de săpun pe mâini şi pe față, să ne răcorim pentru scurtă vreme.

Se apropia de amiază, cum spuneam, veneam de la mină, în mijlocul verii, ne-am bucurat când am ajuns în lagăr sub acoperişul şopronului de lemne, unde mai stăteam de vorbă şi curentul răcorea aerul încins. Dinspre magazie am văzut mai multe fete venind cu câte un pachet sub braț. S-au oprit lângă noi şi le-am întrebat ce fac.

- Mergeți şi voi să primiți câte un sac. După ce mâncăm ne ducem la colhoz să-l umplem cu paie, acum se treieră grâul.

Am luat fiecare din noi câte un sac din cânepă şi cu razele soarelui bătându-ne în creştetul capului ne-am dus în lungul râului vreo 5 kilometri până la holdele aurii cu spice mari şi grele. O mare galbenă de grâne ne-a împresurat de-a lungul drumului, de o parte şi de alta a lui. Până la brâu de

înalte erau paiele, iar spicul țepos - lung cât palma.

Mergeam înainte şi dacă nu ar fi fost drumul colbuit, (tivit cu buruieni, cu smocuri de iarbă, muşeţel, maci şi margarete de câmp), pe care să-l urmăm, ne-am fi rătăcit în imensitatea aurie a lanurilor.

Din loc în loc, pete verzi, pini imenşi cu crengile arcuite spre pământ, purtând buchete de ace lungi. Erau singurele repere de înălțime în care privirea se ancora. Trunchiul lor portocaliu, mai gros decât l-aş fi putut cuprinde în îmbrățișarea mea, cu scoarța adânc brăzdată în partea inferioară, se subția în sus şi căpăta textura unui colaj de hârtie dintr-o mulțime de petice de ocruri suprapuse. În imensitatea lanurilor păreau tufe răzlețe; când ne apropiam, sub ei, îi vedeam înfricoşător de înalți, cum nici un copac nu creşte prin părțile noastre.

Puncte mişcătoare, îndepărtate, apărând şi dispărând în lan bănuiam că sunt cei ajunşi din lagăr înaintea noastră, care se apleacă şi îşi umplu cu paie sacii.

Ne-am oprit când am ajuns şi noi în locul unde se treierase grâul şi paiele stăteau peste tot împrăştiate pe câmp. Am cules în buzunare boabele de grâu pe care le-am găsit pe jos. Le vom fierbe şi astfel ne vom mai potoli foamea.

Am umplut sacii cu paie, i-am luat în cap şi am pornit spre lagăr. Sub căldura soarelui şuvoaie de transpirație curgeau pe spatele nostru. Mergeam toate cinci alături cât era drumul de lat să mai schimbăm câte o vorbă din când în când. Ne obişnuisem aşa de la rusoaice, ele mergeau ținându-se de braț câte patru-cinci, ocupând tot drumul.

- Suntem ca nişte stafii! Gândiți-vă ce şoc ar avea nişte ruşi, care ar trece întâmplător pe calea dintre lanuri şi ar vedea de departe sacii călători! glumi Magda.

- Îmi vine în minte ce spaimă am tras toamna trecută. Eram într-o drumeție cu Hans, sus la Păltiniş, pe la jumătatea lui noiembrie; ştiți ce toamnă frumoasă a fost. Hans îşi

repara o curea la rucsac şi a rămas în urmă, eu am urcat mai repede dealul, m-am aşezat pe un buştean şi priveam peste vale spre dealurile împădurite, cum îşi schimbau copacii culorile toamnei. Locul unde stăteam eu era despădurit şi destul de sinistru, cu buşteni putreziţi, cu cioturi uscate, contorsionate. Era ca pădurea lui Strâmbă Lemne. Şedeam liniştită. Deodată ce credeţi că am văzut venind spre mine?

- Ursul! strigă Brigitte.

- O vulpe! spuse Ilse.

- Un vultur pleşuv! presupuse Ursula.

Clătinam din cap în semn de negare.

- Hai, zi ce ai văzut, nu ne mai fierbe, comentă Ursula, nerăbdătoare.

- Brazi care mergeau!

- Brazi? Poate aveai ameţeli! Cum să meargă brazii?

- O coloană de brazi argintii, la vreo treizeci de metri de mine, urca încet. Am încremenit de spaimă şi uluire, a apărut un vârf, apoi altul şi altul şi altul, pe măsură ce înaintau şi se apropiau creşteau în înălţime. Mergeau unul după celălalt în şir indian, în toată frumuseţea lor, au trecut la zece metri de mine. Au cotit uşor la dreapta, s-au ridicat pe coama dealului şi abia atunci am văzut că fiecare brad era legat în spatele unui om, cu crengile desfăcute exact ca în pădure. Erau hoţi de brazi, care-i furau pentru sărbătorile de Crăciun. M-am speriat groaznic. Cum stăteam eu pe buştean vedeam doar brazii, nu şi hoţii. Drumul pe care mergeau era săpat în deal, cu o brazdă înaltă înspre mine, urca de jos din vale şi trecea dealul în cealaltă parte.

- Am obosit, nu facem o pauză? întrebă Ursula.

-Să ajungem mai repede în cameră, căldura asta şi foamea îmi provoacă o senzaţie de leşin! am susţinut. Dacă mă opresc nu cred că mai am putere să plec mai departe.

- Mă grăbesc să mă întind pe sacul de puf! glumi Ilse

şi-şi continuă drumul.

- O să dorm la noapte ca o prinţesă! se alintă Brigitte.

- Norocul tău e că nu avem boabe de mazăre să îţi probăm originea împărătească! am făcut eu aluzie la o poveste.

Maria tăcuse tot drumul.

- Ţi s-au ,,înecat corăbiile", Maria? o iscodi Ilse.

- Mă frământă un gând de azi dimineaţă, voi ce credeţi: vom mai pleca în curând acasă? Am primit sacii cu paie, după şase luni de dormit doar pe priciul gol, credeţi că ni i-ar mai fi dat doar pentru o lună-două?

Am lăsat sacul jos la marginea lanului şi am căzut în genunchi pe el, de parcă puterile îmi slăbiseră dintr-o dată. Fetele şi-au răsturnat şi ele sacii.

- Tu chiar îmi dai de gândit! se îngrijoră Magda.

- Are dreptate, de ce să ne mai dea paie dacă plecăm? am intervenit şi eu, îngândurată.

- De plecat, tot plecăm, n-o să rămânem aici!

- Poate durează până se perfectează toate înţelegerile, se întorc şi prizonierii lor... cine ştie?

Ne-am întors şi mai împovărate de griji şi de gânduri. Plecarea noastră se pierduse pe undeva, vorba aceea: ,,se pierduse ca măgarul în ceaţă".

Duminica e bazar! Am căutat printre lucruri, fiecare de ce ne puteam lipsi şi Polea a venit să ne ducă la bazar, să mai facem rost de bani, ca să ne cumpărăm ceva de mâncare. Pentru munca în mină nu primeam încă nici o rublă.

Rusoaicele au tăbărât pe noi, dornice să cumpere tot ce aveam de oferit, era o lipsă de orice.

Eu mi-am vândut o bluză albastră din mătase, un cordon şi un pulovăr subţire. Ilse şi-a vândut o cămaşă de noapte şi un combinezon de mătase. Cămaşa a dat-o mai scumpă decât bluza mea şi nu înţelegeam de ce.

Ne-am învârtit şi noi prin bazar, să vedem ce se mai vinde, ce se mai cumpără. Ruşii cumpărau de toate: cojoace, pantaloni, cămăşi, mănuşi. Bărbaţii din lagăr le vindeau crezând că la iarnă nu vor mai avea nevoie de ele.

Rusoaicele vindeau: varză murată, fasole, cartofi, lapte şi turte de floarea soarelui, obţinute prin presare după ce se scotea uleiul. ,,Macuca" se numea turta, era tare ca o cărămidă, rodeam o zi întreagă la ea! Ne amăgeam că mâncăm ceva, era lipsită de calorii. Fetele din Gârbova povesteau că la ele în sat, o dădeau ca hrană la vite!

Mai erau şi conservele americane de carne sau crenvurşti, la un kilogram, pe care ruşii le primeau pe raţie, foarte scumpe; nu ne-am permis niciodată să le cumpărăm.

Fetele au vrut să rămână la dans, după ce se risipeau cumpărătorii începea distracţia. Polea ne-a propus să stăm câteva ore, apoi trebuia să ne ducă în lagăr

Un rus roşcat, cu părul creţ s-a aşezat pe scaunul adus de un copil. Avea un picior de lemn, pe care şi-l târa, şi o armonică mică. Închise şi deschise de câteva ori burduful armonicii, iar la auzul ei lumea începu să se strângă în jurul lui, simţind că e rost de petrecere.

- Kazaciok, kazaciok! strigau câţiva băieţandri, se lăsau pe vine, executau salturi, aruncând picioarele într-un ritm tot mai îndrăcit. Fetele se prinseră de mâini şi se legănau în spatele lor, cântând.

Mi-am amintit cum am dansat cu Johann la balul vânătorilor, cât de frumos dansa şi ce ameţită m-am prăbuşit în braţele lui, după ce a înconjurat de câteva ori cu mine sala de bal într-un vals ameţitor. Ce diferite erau dansurile lor de ale noastre!

Femeile tinere se strângeau în grupuri. Eu mă uitam la ele, la îmbrăcămintea lor, ceva mi se părea ciudat de cunoscut. Îmi stăpâneam cu greu râsul şi când am întâlnit

privirea Ilsei am izbucnit în hohote.

- Dacă le-ar vedea Tante Pepi sau bunica!

Nu mă puteam opri din râs şi am văzut că toate fetele noastre se distrau, unele ascunzându-şi râsul în palmă, altele şoptind câte două, trei şi aruncând priviri în toate direcţiile.

Polea, care plecase pentru scurt timp, s-a apropiat de noi mândră şi bucuroasă. Purta pe ea... cămaşa mea de noapte! La fel şi celelalte rusoici erau îmbrăcate ca nişte iele în cămăşile noastre de noapte, la care mai adăugaseră câte un cordon, ceva. Am înţeles, de ce cămaşa Ilsei, din in topit, avea valoare mai mare decât bluza mea de mătase naturală: era rochie de bal!

Drumul, la întoarcere, trecea pe la marginea satului, unde locuia Nadiuşa şi i-am spus Polei că mi-aş dori să văd ce face copilul. A fost de acord să ne abatem din drum. Era chiar bucuroasă de interesul nostru.

Locurile îmi păreau mult diferite, dezvelite de troienele albe ale zăpezii. Casele cenuşii din lemn de brad, bătut de ploi şi arşiţe, nu au în jurul lor nici un fel de gard, sunt împresurate de buruieni, ce cresc din belşug. Pământul e rodnic.

,,Devălmăşie", îmi vine cuvântul în minte şi mi se pare că se potriveşte bine acestor locuri, fără să fiu absolut sigură de sensul lui. Cred că se referă la un bun pe care îl folosesc mai mulţi în comun. ,,Devălmăşie" mi se pare potrivit cum sună, pentru locurile astea folosite de toţi sau ale nimănui. Câteva petice de pământ neîndemânatic lucrat, nereuşite grădini de varză, sfeclă, fasole pitică şi poate alte legume printre buruieni.

Îmi vine în minte grădina de zarzavat a bunicii, cu straturi aliniate, semănate primăvara cu sfoara întinsă, la intervale exacte, varietatea de soiuri, fără fir de buruiană între ele. La marginea fiecărui strat înfloreau şiruri de domnişori,

ochiul boului sau nemțișor. „Grădina trebuie să-ți încânte şi sufletul, nu numai să-ți umple burta” spunea bunica, când venea în casă cu coşul plin de legume, fructe, întotdeauna şi cu un buchet de flori, pe care îl aranja în cana de un litru din tablă emailată, albastră, aşezată pe pervazul ferestrei de la bucătărie.

Aici n-am văzut nici un pom fructifer, nici măcar corcoduşi sau pruni, ce cresc la noi pe marginile tuturor drumurilor. Curios, nici şanțuri nu au, apa bălteşte neputincioasă pe pământul moale, aşteptând ca razele fierbinți să o evapore. Pipirigul creşte în smocuri mari, formând mici insule pe care poți călca, să nu te afunzi în pământul mustind de apă.

În sat au rămas numai femei, copii zburdalnici încropindu-şi jocuri din nimic şi bătrâni ce-şi târăsc neputincioşi zilele, şezând pe buşteni de brad, fumând mahorca şi molfăind amintiri din primul mondial; bărbații-s plecați pe front sau risipiți prin cimitire în pământ străin.

Sufletul bun al poporului rus a fost răsturnat de tăvălugul vremurilor. Le e milă de noi şi nouă ne e milă de viața lor şi mila asta comună se împleteşte şi ne uneşte în suferință.

Îmi amintesc cum într-o zi ieşeam din mină, era după-amiaza, lucrasem în tura de dimineață şi-mi era atât de foame, de seara nu mai mâncasem nimic, băusem doar un ceai cald. Când am ieşit în lumină, obosită şi flămândă mi-am spus că doar o minune îmi va mai da putere să ajung în lagăr.

De noi s-a apropiat o bătrânică, mărunțică, îmbrăcată toată în negru; purta pe braț un coş, (cum sunt la noi coşurile țăranilor români, cărora le spunem „țecheră”), acoperit cu un şervet țesut. A ridicat şervetul şi ne-a împărțit la fiecare câte o plăcintă de fasole prăjită. Îşi făcea pomană pentru un copil căzut pe front. Şi ce iertare mai creştinească putea

face sufletul ei de mamă veşnic îndurerată, decât să întindă o fărâmă de mâncare spre neamul înfometat al celui ce i-a ucis copilul!

M-am gândit la Johann pentru prima oară după mult timp, nu ca la iubitul meu din tinereţe, care m-a făcut să simt primii fiori ai dragostei, ci la Johann omul, soldatul, ce purta cu el visul unei întregi generaţii care s-a întors în patria mamă; fiul copiilor rătăcitori de atâtea secole. S-a întors să împlinească visul naţiunii lui, poporul german.

Masa de jos din care făceau parte el şi toţi prietenii lui a crezut sincer. Ei n-au avut vederi şi concepţii filozofice, n-au ştiut doctrina, s-au dus acolo unde i-a mânat datoria, s-au dus să lupte pentru că ţara avea nevoie de braţul lor, le cerea acest sacrificiu.

Tinerii aveau atâtea visuri şi idealuri de împlinit, dar datoria de onoare, faţă de cele două ţări, ţara mamă şi ţara care i-a crescut, era mai presus de viaţă, aşa cum au fost de-a lungul tuturor timpurilor faima şi prestigiul strămoşilor noştri, veniţi şi statorniciţi cu obligaţia de a apăra şi consolida hotarele. Ei au fost de bună credinţă. Şi ce s-a ales de această lume? Cum, când, cine, ce minţi bolnave au transformat visul în coşmar? Coşmarul a milioane de oameni. Coşmarul războiului, al lagărelor de prizonieri, al deportaţilor, coşmarul oamenilor simpli care plătesc greşelile mai-marilor.

Ruina unei biserici se zărea în depărtare, nu mai avea acoperiş, se prăbuşise sau fusese furat. Pe ziduri şi pe turlă creşteau mesteceni tineri.

Pâlcuri de mesteceni, din care ici colo, se detaşa silueta verde închis a unui brad, veneau până aproape de casa Nadejdei Feodorovna. Femeia îmbrăcată într-o haină neagră, ca un sac, fără mâneci, stătea pe scările de la intrare,

legănând în poală copilul. Uşa din brad, larg deschisă, o ferea de razele fierbinţi ale soarelui.

S-a bucurat când ne-a văzut, fetele au luat pe rând băiatul, care era grăsuţ şi drăgălaş şi s-au jucat cu el. Eu n-am putut să-l ţin în braţe, mi-am amintit de Albert şi de Erwina şi am început să plâng.

M-am aşezat pe un pietroi, mai jos de casă. Simţeam nevoia să fiu singură, doar cu dorul de copiii mei. Îmi sprijineam bărbia în pumni şi mă uitam peste sat în vale. Plângeam.

Nadiuşa s-a aşezat lângă mine. Am smuls câteva fire de pipirig, le-am trecut după degetul mare şi inelar, am întors palma şi am început să îi împletesc un scăunel cu spătar, cum am învăţat în excursia la Balta lui Dolfi, în clasa a patra. Am legat picioarele scăunelului cu un fir de iarbă, mi-am scos degetele din spătar şi i-am dat scăunelul Nadiuşei. A râs fericită şi a alergat, să îl arate mamei ei.

Când ne-am întors în lagăr, fetele din Gârbova erau ca în şezătoare. Îşi înfăşuraseră mai multe şomoioage de vată pe nişte beţe şi încercau să toarcă vata. Acesta a fost începutul unei activităţi, ce a durat multe luni de zile. Din lâna furată de fetele ce lucrau în fabrica de vată, au tors fire din care se tricotau ciorapi, căciuli, pulovere. Rusoaicele din sat au început să se împrietenească cu noi, croşetam ciorapi contra mâncare, le-am învăţat şi pe ele.

*****

Se zvonea, că va fi un transport cât de curând spre ţară, cu cei prea bolnavi, pe care statul rus nu voia să-i mai aibă în grijă. Mulţi bărbaţi mâncau pâine cu sare, să slăbească, ca să plece din lagăr. S-au stins din viaţă înainte ca transportul să aibă loc, plecarea s-a amânat pentru toamnă.

Din camera noastră, primele care au plecat acasă au fost

Ecaterina Nagy, care a rămas infirmă de un picior, şi Mia Press, care şi-a tăiat degetele de la mână cu toporul, când despica nişte butuci. Katy Nagy lucra în pădure, la defrişat, un copac s-a prăbuşit peste ea şi i-a zdrobit piciorul. A fost nevoie să i-l amputeze ca să o scoată de sub copac, până nu-şi pierdea tot sângele.

Ruşii aveau nevoie de forţă de muncă, nu de infirmi sau de incapabili de muncă. Deci numai dacă deveneai irecuperabil, infirm pe viaţă sau bolnav pe moarte, puteai spera să pleci din lagăr. Aveam douăzeci şi doi de ani şi perspectiva unui scaun cu rotile, în care să fiu imobilizată pe viaţă nu făcea parte din visele mele. Noi ne străduiam din răsputeri să trăim, să supravieţuim, să ne întoarcem întregi acasă.

O comisie formată din mai mulţi doctori, a stabilit tabelul cu cei şaizeci de pacienţi irecuperabili, care urmau să plece cu un vagon, ce se va ataşa trenului cu repatriaţi. Odată stabiliţi, aceştia au fost izolaţi într-o clădire şi până la plecare nu i-am mai văzut.

Când s-a oprit în gară trenul, în care urcau cei ce plecau din lagăr, eram la descărcat vagoane cu var, se întâmplase să fie ziua noastră liberă din mină. Aveam o scrisoare pe care doream să o trimit bunicii, dar plecarea celor bolnavi s-a ţinut în mare secret, paza era foarte severă şi n-am reuşit să ajung la cele două fete.

A trecut toamna, tristeţea noastră se împletea cu tristeţea ploilor reci, cu ceaţa umedă. A venit iarna, de care ne temeam mai mult, cu zăpezi, vânt aprig şi geruri mari.

Înainte de Crăciun camionul cu pâine n-a putut ajunge din cauza viscolului. Ne-am întors de la stalova la fel de flămânde cum am intrat.

Ajunul de Crăciun petrecut în lagăr ne strânge pe toate

în jurul sobei afumate, ce împrăştie căldura, neputincioasă. În aer pluteşte mirosul greu emanat de arderea cărbunelui.

Într-o cutie de conservă americană, un pumn de boabe de porumb tresaltă în apa fierbinte. Aveam împreună cu Ilse un pahar de boabe pe care le-am împărţit frăţeşte: „două mie, două ţie".

Am depănat apoi amintiri de acasă şi ne-am gândit la cei dragi, la copilărie, la părinţi şi bunici, la cadouri învelite în hârtie de staniol sclipitoare, la feeria nopţilor cu lumini. Când toate ghemele poveştilor şi-au depănat firele, ne-am dus la culcare, flămânde şi triste.

Mi-am pus pătura pe cap, am închis ochii şi am ascultat cum şuieră viscolul, cum îşi ascute ghearele de vânt pe clădirea noastră, alunecând şerpeşte în lungul ei. Ferestrele îngheţate erau acoperite cu un strat gros de zăpadă, lumina venea în interior doar de la cele două opaiţe ce fumegau. Un aer greu, cu care ne obişnuisem, stăpânea camera şi mă întreb cum de nu ne asfixiam de la mirosul cărbunelui ars.

Nu puteam adormi. Am încercat să mă gândesc cum e în ţară în seara asta: cât de frumos e oraşul împodobit cu ghirlande, cu becuri colorate. Trotuarele sunt curăţate, iar troienele de zăpadă adunate la marginea drumului. Pe străzi trec sănii trase de cai cu zurgălăi. Copiii veseli se întorc de la patinaj.

Îl vedeam pe Hans, pregătind, ca şi tatăl meu odinioară, bradul de Crăciun şi aşezând cadouri pentru toţi ai casei sub pom. Vedeam cu ochii minţii uimirea copiilor când se aprind în brad lumânările, când scapără artificiile. Apoi deschid darurile din pachetele frumos ambalate, se bucură de ele. Erwina a primit o păpuşă, Albert o locomotivă sau o maşinuţă. Socrul meu o pereche de papuci de casă, iar soacra mea un metraj de fustă. Sub brad a mai rămas un pachet. Albert îl ridică, curios.

- E al Clarei, mama ta, îi spune Hans. Acum nu e cu noi, dar îi vom păstra cadoul până va veni.

Ia pachețelul din mânuțele lui Albert şi îl pune sus pe primul raft din dulap. Îmi place să cred că aşa s-au întâmplat lucrurile, că se gândesc la mine, ori de câte ori se aşază la masă, că se roagă să mă întorc şi mă pomenesc în rugăciunile lor când se duc la culcare.

Dimineața, nori cenuşii îşi scutură dunele de puf deasupra lagărului, hotărâți să-l îngroape sub o plapumă groasă, până la primăvară. Ninge cu o putere nestăvilită, cu înverşunare. Fulgii mari şi deşi, învolburați într-un vârtej amețitor, zboară dansând, alergând şi răsucindu-se, înainte de a ne învălui din toate direcțiile.

Cei ce lucrează la pădure şi-au oprit pentru câteva zile lucrul, după ce o echipă nu s-a mai întors din pricina viscolului.

La poarta lagărului o aşteptăm pe Polea şi nu vedem la doi paşi prin ninsoarea ce cade năvalnic. Am înghețat de frig, peste noi a nins din belşug.

Au plecat spre mină şi fetele, care se trezeau o oră mai târziu decât noi. Rămânem încremenite mai departe şi aşteptarea ne dă fiori reci de gheață.

Polea n-a întârziat niciodată, punctuală ca un ceasornic, măsura timpul cu pasul ei ferm şi hotărât.

Ofițerul rus, care stătea în ghereta de la intrare şi nu avea altceva de făcut decât să ne numere şi să noteze în registru câți au ieşit şi câți au intrat în lagăr, enervat probabil şi de tropotitul nostru, ne-a trimis în cele din urmă la cameră. Astăzi nu mai mergem la mină.

Intrăm răvăşite de frig, topim nişte zăpadă în cutia de conserve şi bem apa fierbinte să ne încălzim. Stăm toate patru în jurul sobei şi facem supoziții în legătură cu absența

Polei. Ne obişnuisem cu rusoaica masivă cu suflet blând, excepţie făcând palma ce am primit-o de la ea, când mi-a fost teamă să o ajut la naşterea copilului. Nu s-a purtat niciodată urât cu noi.

Polea n-a venit nici a doua, nici a treia zi. Pe noi ne-a repartizat la curăţatul zăpezii.

-„Dobrâi utro" ne-a strigat o rusoaică, apropiindu-se de noi, în cea de a cincea zi.

Ofiţerul de serviciu la poartă ne-a făcut semn să o urmăm.

Ninsoarea îşi mai slăbise pornirea violentă şi noi am plecat ţinându-ne de mâini în urma ei. Era mai scundă decât Polea, mai îndesată, cu mersul legănat ca al unui marinar pe uscat. Ochii migdalaţi şi tenul tuciuriu, atât vedeam de sub căciula mare din blană, cu urechi. Purta o pufoaică maro, iar în picioare valinki.

Pe Polea au aflat-o abia când soarele a topit zăpezile. De fapt i-au găsit doar galoşii şi ce a mai rămas în ei.

Pe viscolul acela năprasnic în seara de Crăciun a fost chemată la o naştere. Femeia, în chinurile facerii, toată noaptea s-a zvârcolit şi abia spre dimineaţă a adus copilul pe lume. Polea a plecat spre lagăr, ningea atât de puternic, viscolea. A rătăcit drumul sau a fost acoperită de zăpadă.

Lupii au găsit-o primăvara mai repede decât oamenii.

CAPITOLUL ŞAPTE

Au trecut luni de zile, a trecut primăvara, vara, toamna, a trecut încă o iarnă, cu gerurile ei năprasnice, cu nămeţii imenşi. Despre plecare nu se mai auzea nici un zvon.

- Dacă nu mai am nici o speranţă că plec de aici, eu mai bine mor! Suntem în primăvara lui 1947, au trecut doi ani, nu mai pot îndura! i-am spus Ilsei într-o zi, când foamea mă înghesuia amarnic prin toate cotloanele fiinţei mele.

Era ziua de Paşti, pica la începutul lunii aprilie, încă era zăpadă, gerul mai slăbise din putere, dar frigul tot aspru, nu ceda, înverşunat să-şi păstreze privilegiile.

Noi la cantină am mâncat acelaşi meniu cunoscut şi am ieşit la fel de flămânde cum am intrat.

Ruşii ne dădeau pe an trei mese festive la prânz: de Anul Nou, de 1 Mai şi de 7 Noiembrie. Atunci ni se dădea supă de macaroane, care fiind puse la fiert în apa rece se înmuiau mai degrabă decât se fierbeau şi supa devenea groasă.

De ce mă obsedează foamea până la durere? Îmi simt gura uscată, nu mai am nici salivă să înghit.

Mai mult ca oricând, în zilele de sărbătoare îmi amintesc cât de îmbelşugate erau mesele acasă, cu tot felul de bunătăţi, când toate femeile din familie participau la pregătirea celor mai diverse şi mai apetisante mâncăruri, mă cuprinde o nostalgie bolnăvicioasă. De doi ani n-am gustat o bucăţică de brânză, un măr, o bomboană, o dulceaţă... iar îmi vin ameţelile...

- Ce altceva am putea face? mă țintui Ilse cu privirea.

I-am spus că vreau să fugim. M-a privit îngândurată şi mi-a răspuns:

- Să ştii că şi eu mă gândesc de mult timp la asta! Hai să îți arăt ceva!

A căutat în buzunarul de la raniță şi a scos o cărticică mică.

- Ştii ce am aici? Un dicționar român-rus!

- De unde ai tu asta? m-am mirat.

- De la profesor. În tren i l-am cerut să mă uit prin el şi a rămas la mine. Noi dacă vrem să plecăm, trebuie să învățăm ruseşte.

- Acum înțeleg de ce tu stăteai tot pe lângă Polea şi repetai cuvinte ruseşti! Te-ai gândit cum să plecăm?

- Încă nu. Aştept să văd după ce se încălzeşte vremea, cum începe sezonul evadărilor.

- Vor mai încerca şi alții? am întrebat neîncrezătoare.

- Cred că da. Iarna, pe gerul ăsta cumplit, viscol, zăpadă mare, nimeni nu poate avea curajul nebun de a se gândi la evadare. La vară va fi mai potrivit, e ziua mai mare, noaptea vom dormi afară, mai găsim câte ceva de mâncare pe câmp.

- Distanța este enormă, Ilse!

- Trebuie să mergem cu trenul, să ne ascundem. O să mă gândesc, cum să o facem. Ar fi bine să înveți şi tu limba rusă.

- Voi încerca, dar nu prea am înclinații! Totuşi încerc! am asigurat-o deşi nu prea eram nici eu convinsă, nu-mi plăcea limba rusă.

- Avem drum lung şi va fi foarte greu.

- E departe, cum ne vom descurca?

Nu ştiam mare lucru despre poziția lagărului în care ne aflam şi nici cât de departe suntem de prima gară mare. Nu

puteam întreba fără să stârnim suspiciuni.

- Am şi hărţi!

- Ilse! Să nu-mi spui că le-a uitat profesorul la tine! M-am cutremurat la gândul că Ilse l-a căutat pe mort prin buzunare.

- Hai, tu... oricum lui nu-i mai trebuia! Iar noi avem mare nevoie, fără ele va fi greu să reuşim. Ştii ce s-a întâmplat în toamnă.

În toamna trecută au fost câteva încercări nereuşite de evadare, numai dintre bărbaţi, ei erau mai curajoşi. Au fost prinşi, aduşi înapoi in lagăr, bătuţi, plimbaţi să-i vedem bine, apoi au dispărut, nu ştiu nici astăzi unde. Astfel ni se inocula teroarea, teama, mai ales femeilor. Nici una nu îndrăznise încă să evadeze. Ca să-şi facă astfel de planuri oamenii aveau nevoie mai mult decât de orice de exemple, de certitudini, de încrederea că vor reuşi. Asta se obţinea numai prin reuşita altcuiva, numai prin forţa exemplului norocos.

Aşa şi acum, aşteptam să auzim că a evadat unul sau altul, dar oamenii nu se grăbeau. Ce să mănânci pe câmp, când abia a plesnit mugurul?

- Şi cum te-ai gândit să o facem? o întrebam pe Ilse, dornică de a-mi face planuri, de a visa la ziua când vom pleca.

- Vom pleca de la colhoz sau de la pădure. S-ar putea să se întâmple asta pe neaşteptate, să se ivească o ocazie ce nu o putem rata. Poate plecăm fără mâncare, fără nimic şi va trebui să ne descurcăm.

Ilse era hotărâtă să înveţe rusa, seara repeta cuvinte noi şi mă antrena şi pe mine în dialoguri simple. Intra în vorbă cu oricare rus pe care îl întâlnea, întrebând tot felul de lucruri. Oamenii erau încântaţi de străduania ei, mai ales ofiţerul Volodea, care se oferi să ne predea ore de limba rusă.

Volodea vorbea rar, dar plin de importanţă despre grija

Uniunii Sovietice față de om, față de ,,celovecul" căruia i s-au făcut atâtea binefaceri, pentru că nicăieri în lume ,,celovecul" nu trăiește mai fericit ca în Uniunea Sovietică. Cel mai fericit om din lume. Cei mai mari savanți ai lumii, cei mai valoroşi artişti. Toate superlativele.

Noi nu înțelegeam mai nimic din toată fanfaronada pe care o rostea, poate mai curând să se convingă pe el decât pe noi sau poate făcea parte din prologul lecției noastre. Când isprăvea şi înflăcărarea lui politică se stingea, privirea lui o înconjura şi o învăluia pe Ilse. Voia să o învețe părțile corpului omenesc, îi lua mâna, îi răsfira degetele, o privea în ochi, îi mângâia părul. Ilse îl respingea supărată.

Când au venit mai mulți tineri la orele de rusă, Volodea a renunțat la atingerile lui directe, dar tot timpul era preocupat de Ilse. Dimineața o aştepta şi cu mare tandrețe scotea din buzunarul de la piept un cartof fiert, cald, sugerându-i că îi oferă inima lui. Dacă nu era cea mai frumoasă declarație pe care am auzit-o vreodată, sigur era cea mai dorită de noi.

*****

Dimineață de primăvară cu tentă violacee. Pe cerul albastru palid alunecă nori albi, tiviți cu roz şi asta îmi dă un fel de voioşie. Simt că astăzi e o zi deosebită, că se va întâmpla un lucru nefiresc. Nefiresc şi neaşteptat. De doi ani totul e la fel, zilele se leagă între ele ca verigile unui lanț, decurg una din cealaltă fără să ne aducă schimbarea pe care o dorim cu toții.

Am visat că eram acasă, bunica m-a trimis să strâng ouăle de la găini. Curtea găinilor cu cotețele pentru orătănii, iepuri şi porc e o îngrăditură mare lângă zidul cetății.

Ca să ajung acolo trebuia să deschid poarta din fier forjat, montată cu ochiuri de sticlă transparentă pe cele două uşi şi cu sticlă verde, în partea superioară, fixă, ce se termina

în săgeți strunjite, pentru ca hoții, dacă ar fi încercat să intre în curte să se tragă în țeapă, ca pe vremea crudului Vlad Țepeș.

Cum spuneam, odată deschisă ușa grădinii, mă aflam la înălțimea care-mi asigura o vedere deasupra priveliștii, ce îmi place să spun că ar fi fost un mic rai pe pământ.

Coboram cele șapte scări, sprijinită în balustrada de mână, să intru pe poteca centrală din dale pătrate, ce ducea la bazinul de baie. De acolo ronduri de flori, primăvara cu lalele roșii, vara și toamna cu trandafiri de toate culorile se întindeau pe toată lungimea grădinii.

În stânga bazinului, tunsă ca o ciupercă, o glicină imensă, înflorea de mai multe ori pe an ciorchini mari de flori mov și pusese stăpânire necondiționată pe un prun, îl ademenise cu îmbrățișarea lianelor lungi, iar el, prun nătâng, se uscase; trunchiul lui, trăind doar ca suport pentru frumoasa glicină.

Ocoleam bazinul prin partea dreaptă, pe lângă filigoria cu intrarea obturată aproape în întregime de tufa mare de buxus și de o tufă de veighella roz, și-mi continuam drumul pe cărare trecând de grădina de zarzavat a bunicii, pe lângă tufele de rozinchine roșii, coacăz negru și zmeur. Urmau apoi cireși, vișini, meri, peri, pruni, într-o livadă cu iarbă cosită de tata la fiecare două săptămâni.

În cotețele din curtea găinilor, cuibarele, cutii pătrate din lemn de brad, căptușite cu paie, șase la număr, erau aliniate pe două mese din lemn, pe partea opusă parilor fixați orizontal pentru culcare.

Am intrat în coteț și am adunat ouăle în coș, știam că în vis ouăle înseamnă vorbe.

Când am ieșit, afară ninsese, (în vis-zăpada e dragoste). Bunica m-a strigat din poarta grădinii să-mi spună că a venit Johann, am alergat, prin zăpadă, acum erau troiene mari, eu mă împiedicam și cădeam, ca Nadiușa, purtam un coș plin

cu pere şi-mi era teamă să nu le pierd pe drum.

M-am trezit brusc cu o senzaţie de bucurie nedesluşită. Nu l-am văzut pe Johann, dar alergam spre el, mergeam în întâmpinarea lui. Când mi-am dat seama că a fost doar vis, că Johann nu va mai veni niciodată, am început să plâng în hohote.

Şi totuşi astăzi am avut o bucurie. Au venit primele patru scrisori de acasă, primele veşti după atâta timp. Eu n-am primit, dar m-am bucurat pentru cele patru fete. Scrisorile au trecut din mână în mână şi fiecare le-a citit de parcă îi erau adresate.

E o senzaţie atât de ciudată să ţii în mână un plic timbrat, care a plecat din oraşul tău de câteva săptămâni şi te-a ajuns din urmă, pe tine, cel plecat de demult.

Fiecare după ce citea scrisoarea o dădea mai departe. Cele care au citit deja, începeau să facă comentarii şi să pună întrebări. Am fi dorit să ştim mai mult, decât scria în scrisori. Brigitte, lângă mine, citea a doua oară scrisoarea Martei.

- Hai mai repede şi eu vreau să o citesc, i-am spus.
- Poate e mai bine să nu o citeşti.
- De ce? Îţi convine să spui aşa după ce tu ai citit-o.
- Nu de asta e vorba. Scrie ceva ce te va supăra.
- Dă încoace! i-am smuls scrisoarea din mână.

Pe primele trei pagini, mama Martei povestea despre toate rudele lor, ce a mai făcut fiecare. Pe ultima pagină scria că Bruno, văr cu Marta, cel mai bun prieten a lui Johann s-a întors, după ce a fost rănit în luptă la Stalingrad şi deportat ca prizonier de război. Fără o mână, dar s-a întors.

Am dat scrisoarea mai departe, dar gândul zămislit de ea se născuse în subconştientul meu şi ieşea încet la lumină: ,,dacă Johann nu a murit şi poate e şi el pe undeva prizonier?" Am mai citit o dată scrisoarea, după ce toată lumea a plecat la culcare. Îmi fac iluzii degeaba, dacă Johann ar fi scăpat,

Bruno ar fi amintit ceva. Tata spunea că toată Armata a Şasea a fost distrusă. Au murit acolo un milion cinci sute de mii de oameni.

Am împăturit scrisoarea şi am pus-o pe geamantanul Martei, să o găsească dimineaţă când se va trezi.

M-am culcat încercând să nu mă mai gândesc la nimic, dar gândul se strecura şi ieşea la lumină, oricât îl asupream. Din firicelul firav se multiplica, se încolăcea şi devenea puternic. Dar dacă? Poate trăieşte, fără o mână, fără un picior, poate e prizonier pe undeva... poate se va întoarce într-o bună zi. Dar... dacă va veni, ce o să-i spun atunci? De ce nu l-am aşteptat? De ce m-am măritat? Nici o clipă nu am crezut că Johann a murit. Când n-am mai primit nici o veste de la el, luni şi luni de zile, mama mi-a spus să nu mă mai amăgesc.

Nu ştiu de ce îmi apare mai aproape Johann decât Hans. De ce mă gândesc mai mult la el decât la soţul meu? Poate pentru că Johann a fost iubirea mea, marea mea dragoste, iar Hans, doar un surogat, chiar dacă a devenit tatăl copiilor mei şi eu sunt soţia lui.

Cred însă că fac o prostie să mă mai gândesc la Johann. Poate nici nu mai trăieşte, de ce îi mai tulbur odihna?

*****

Franz Weber şi Daniel Bretz au fost primii care au reuşit să fugă şi să nu se mai întoarcă. Asta cred că ne-a dat speranţe, ne-a făcut să credem într-o posibilă reuşită. Până la ei au mai fost tentative, dar toate s-au sfârşit dramatic. Ori au fost prinşi imediat ce au reuşit să plece, ori nu s-au predat şi au fost împuşcaţi. Mă gândeam cu groază la oricare din cele două variante, dar la fel de îngrozitoare mi se părea şi vestea, ce începuse să circule în şoaptă, că vom sta aici cinci ani, poate chiar mai mult.

Ne-am vândut la bazar lucrurile mai importante, să facem rost de ruble. Nu mai aveam decât hainele de pe noi şi dacă s-ar fi întâmplat ca fuga să nu ne reuşească, nu vreau să mă gândesc, cum am fi trecut iarna următoare doar cu lucrurile rămase.

Ne-am cumpărat încălțăminte rezistentă pentru drum lung. Din fuste ne-am făcut câte o pereche de pantaloni, pe care îi purtam tot timpul.

Ilse mi-a spus într-o dimineață că după 15 august ar fi timpul să plecăm, dacă nu vrem să ne prindă iarna pe drum.

Mă hrăneam cu speranțe, îmi imaginam scenarii cum voi ajunge acasă. Mă gândeam că vom urca într-un tren de minereu ca cele pe care le vedeam trecând prin gară când descărcam vagoane. Pe vagoanele lor era o plăcuță pe care scria: România - Ismail, sau Basarabia. Mi se părea totuna.

Când îi spuneam Ilsei cum îmi imaginez eu evadarea, zâmbea:

- Clara, Clara, dacă ar fi aşa simplu toată lumea s-ar urca în tren şi ar pleca acasă. Nu ştim ce greutăți vom întâmpina şi cum vor evolua lucrurile decât atunci când vom fi puse în situație. Până în ziua plecării mai avem timp să ne răzgândim, după aceea nu mai putem da înapoi.

- Hai, Ilse, să povestim cum facem, o incitam când ne întorceam de la mină.

- Cum să facem? Aşteptăm să înceapă recoltarea la colhoz, deja am vorbit cu Volodea să ne pună o vorbă bună, să ne schimbe de la mină.

- A, de asta eşti tu toată ziua cu rusul? Credeam că a început să îți placă de el.

- Ai dreptate, Clara, a început să îmi placă de el. E un băiat bun. Cred că şi el mă iubeşte. Dar vezi şi tu cum sunt vremurile, nu vom putea fi împreună. Mi-a propus să fiu nevasta lui.

- Tu vorbeşti serios? Ce i-ai răspuns?

Mă speria gândul ăsta, de parcă împlinirea lui mi-ar fi luat-o pe Ilse pentru totdeauna. Am simţit în suflet o scânteie de gelozie şi am înţeles că gelozia se naşte din teama de a împărţi. Ilse a fost prietena mea din vremea când nu puteam da o definiţie acestei noţiuni. Mai mare decât mine cu un an, mai echilibrată, mai puternică, era sprijinul meu. Mă deschideam pe lângă ea ca bobocul unei flori. Ştia totul despre mine şi cunoşteam toate gândurile ei.

Iar acum, acest Volodea se furişase în sufletul ei tiptil şi ocupase o parte din fiinţa-i, se întinsese ca o iederă, îi acaparase dragostea. Sigur, era o altfel de dragoste, o altfel de prietenie, dar Ilse nu mai era doar a mea, nu mai trăia toate visele, sentimentele şi întâmplările împreună cu mine. Locul pe care i-l ocupa acum Volodea în suflet, umplându-l de senzaţii, nelinişti, bucurii sau tristeţi, era suficient de acaparator încât mă îndepărtase neştiut, undeva la margine, doar atât cât, dintr-o obişnuinţă prea veche, să mai stau agăţată de ea. Numai gândul că dacă ar fi să aleagă între noi doi, l-ar alege pe Volodea, mă scotea din minţi. Mă obişnuisem să fie alături de mine, să-mi trăiesc bucuriile alături de ea, să le trăiască şi ea pe ale mele. Mă simţeam incapabilă să mă mulţumesc doar cu firimituri de la ospăţul dragostei lor, pentru că la masa iubirii nu mai încape al treilea, e un festin doar pentru două persoane. Abandonarea lui Hans, care-mi crease o traumă puternică, acum mi se părea insignifiantă faţă de posibila abandonare a Ilsei.

- Şi tu ce ai zis? am întrebat-o din nou, pentru că ezita să-mi răspundă.

- Da, dar nu se poate. Eu nu voi rămâne niciodată aici, iar el nu va putea pleca. Dragostea noastră are doar prezent, nu şi viitor.

Am avut o senzaţie de uşurare. Ilse încă nu-şi pierduse

capul, aşa cum se întâmplă când iubeşti şi te pierzi total, când nu-ţi mai pasă de nimic ce se întâmplă în jurul tău, nici chiar ce se întâmplă cu tine. Dragostea n-o învăluise pe Ilse într-atâta, încât să-i acopere şi ochii, să nu mai vadă nimic din ce o înconjura şi creierul ei să nu mai poată judeca. O fărâmă de luciditate, stătea dreaptă, neclintită.

- Atunci de ce te-ai îndrăgostit de el? Tu erai raţională, cântăreai întotdeauna bine lucrurile înainte de a face ceva. Erau destui băieţi la noi, care te plăceau şi aici în lagăr sunt. Am văzut eu cum se uită după tine, când ieşim de la stalova sau prin curte.

- Ştii, Clara, mie Volodea îmi asigură acea senzaţie de împlinire care mă face să mă simt puternică, frumoasă şi deosebită. Şi în acelaşi timp îmi dă impresia că mă ocroteşte. Tu, care ai avut un tată, nu ai simţit niciodată ce înseamnă, să-ţi lipsească siguranţa, stabilitatea, încrederea pe care le aduce prezenţa unui bărbat în viaţa ta. Nu te-ai simţit debusolată, în derivă. Mi-am dorit întotdeauna ca tatăl meu să fie alături de mine, nu doar material sau pe furiş; îi simţeam sărutarea pe frunte, prin somn, când spre dimineaţă, se grăbea să plece, înainte de a se lumina de ziuă, ca să nu fie văzut. Mi-am dorit să mă pot plimba duminica pe centru, la braţul lui şi să pot spune tuturor: acesta e tatăl meu, sunt fiica lui şi e mândru de mine...

Ilse avea lacrimi în ochi şi mi-a părut rău că am deschis acea portiţă, prin care un sentiment ce nu i-l cunoşteam, frustrarea, ieşise la lumină. Am vrut să o întreb despre tatăl ei, înţelegeam că îl cunoaşte, dar cuvintele nu mi-au ieşit imediat şi Ilse a continuat:

- Volodea este un bărbat căruia îi pasă într-adevăr de mine, revarsă asupra mea o grijă părintească, o ocrotire după care am tânjit întotdeauna. E tandru, calculat, înţelept şi bun. În condiţii normale, dacă l-aş fi cunoscut, ar fi fost mai mult

Paginile 201 – 355 vizibile în lucrarea tiparita

Nu suntem toţi sortiţi să înfruntăm asprimea vremurilor, nu toţi avem putere să răzbim. Dar dacă vremurile au fost cu noi blânde, să nu luptăm pentru nimic? Să ne lăsăm în voia sorţii, să ne desăvârşească viaţa? Avem măcar datoria să luptăm pentru iubire, atunci când ne aparţine, să trecem peste orgolii rănite şi false mândrii.

Avem un singur destin, cel pe care ni-l croim singuri, dar viaţa nu e o haină, să o peticim la nesfârşit. Din toate întâmplările trăite, din pierderile suportate, din toate durerile şi suferinţele ce ne-au marcat, n-am învăţat nimic, dacă nu am înţeles că suntem singurii răspunzători...

.... şi niciodată, nu vom mai avea optsprezece ani.

Sibiu, 26 octombrie 2009